

Asia: 276/73/2016

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset 2017-2020

Lausunnonantajan saate

Tähän voit halutessasi lisätä saateen lausunollesi

-

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[Svenska Finlands folkting - Riktlinjer för språk och översättning i statsrådet för åren 20172020 31.1.2017.doc](#)

Johdanto ja kielelliset periaatteet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida kieli- ja käännöslinjausten johdantoa ja kielellisiä periaatteita.

-

Kuinka hyvin valtioneuvoston virkamiehet tuntevat kielilainsäädännön velvoitteet?

Kielilainsäädännön velvoitteiden tuntemisessa on puutteita

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida toimintaympäristöä ja sen muutoksia.

-

Hyvä virkakieli

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida hyvää virkakieltä koskevia toimenpide-esityksiä.

-

Miten hyvää virkakieltä ja selkokielen käyttöä tulisi mielestäsi edistää valtioneuvostossa?

-

Kuinka tarpeellisena pidät valtioneuvoston virkakielilautakuntaa

Jokseenkin tarpeellisena

Osaamisen kehittäminen, rekrytointi, perehdyttäminen, virkamiehen kieliapuvälineet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida osaamisen kehittämiseen, rekrytointiin, perehdyttämiseen ja virkamiehen kieliapuvälineisiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

Tjänstemännens språkkunskaper

Tjänstemännens språkkunskaper bör ses som en central del av tjänstemännens kompetens. Statsrådets riktlinjer innehåller relevanta målsättningar och åtgärder för att stärka tjänstemännens språkkunskaper och stödja dem i att mer aktivt använda sina språkkunskaper. Folktinget ifrågasätter ändå huruvida de föreslagna åtgärderna är tillräckliga för att åstadkomma en märkbar förändring. Folktinget anser att det är nödvändigt att skapa starkare incitament som verkligen sporrar tjänstemännen till att utveckla sina kunskaper i svenska i form av förhöjda språktillägg.

Tjänstemännens kunskaper om språklagstiftningen

Enligt utkastet finns det i ministerierna inte tillräcklig kunskap om de skyldigheter som följer av språklagstiftningen. Detta motsvarar Folktingets uppfattning och Folktinget understöder tanken om att enheten för demokrati, språk och grundläggande rättigheter vid justitieministeriet skulle ordna information och utbildning som riktas till ministeriernas kommunikationsavdelningar.

Likväl anser Folktinget ändå att frågan måste ses ur ett bredare perspektiv. Samhället genomgår konstanta förändringar (bl.a. samhällstrukturer, serviceproduktion och digitalisering) och ministeriernas tjänstemän bör också ha en praktiskt orienterad förståelse för de språkliga rättigheterna och förmå identifiera vilka frågor som är viktiga med tanke på skyldigheten att tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings rättigheter enligt lika grunder. Folktinget ser att man kunde uppnå detta genom att ministerierna mer aktivt skulle involvera enheten för demokrati, språk och grundläggande rättigheter i projekt som inbegriper lagstiftning som har särskild språklig relevans. Detta inbegriper också stöd i att genomföra grundliga språkkonsekvensanalyser då detta visat sig vara en utmaning. För dessa ändamål bör enheten erhålla tilläggsresurser.

Miten hyvää suomenkielistä säädöskieltä tulisi mielestäsi edistää?

-

Miten tarpeellisena pidät säädösvalmistelijoiden säädöskielen koulutusta?

Erittäin tarpeellisena

Valtioneuvoston monikielinen sanastotyö

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston monikielistä sanastotyötä.

-

Miten sanastoyhteistyötä tulisi mielestäsi tehostaa?

-

Miten tarpeellisena pidät julkishallinnon termien ja nimien suunnittelun ohjeistamista?

Jokseenkin tarpeellisena

Säädösvalmistelu

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida säädösten kääntämiseen ja käännöstarpeiden ennakointiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

Miten mielestäsi hallituksen esitysten kääntämiseen liittyvää ohjeistusta voitaisiin parantaa?

Enligt utkastet finns det behov av att förbättra framförhållningen vad gäller översättning av författningstext. Folktinget vill i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid att det ofta vore nödvändigt att översätta texter redan i beredningsskedet. Detta är viktigt för att också den svenskspråkiga befolkningen ska kunna tillgodogöra sig information och göra sig hörda i samma utstreckning som den finskspråkiga befolkningen. Nuvarande praxis är dock oenhetlig och det saknas ofta information om huruvida en svenskspråkig översättning av en beredningstext är under arbete och när den väntas bli tillgänglig.

Möjligheterna att påverka beslutsfattandet måste ses i ljuset av grundlagens 14 § 3 mom. om rätt till inflytande, enligt vilken det allmänna ska främja den enskildes möjligheter att delta i samhällelig verksamhet och att påverka beslut som gäller honom eller henne själv. Bestämmelsen förutsätter att statsmakten vidtar aktiva åtgärder för att främja individernas samhällliga inflytande och Folktinget anser att översättning av lagberedningstexter måste anses vara en sådan åtgärd. Folktinget anser att det finns skäl att utvärdera och utveckla denna aspekt i samband med att riktlinjernas fortsatta beredning.

Översättningarnas kvalitet

Folktinget framhåller vikten av tillräckliga resurser för översättning och produktion av material på svenska. Betydelsen av att översättningar är korrekta och idiomatiska framhävs särskilt då lagar och regeringspropositioner översätts. Nämnda texter utgör fundamentet för vårt samhälle och självfallet bör översättningarna hålla hög kvalitet. Till den del nämnda översättningsuppdrag upphandlas till privata producenter är det därför nödvändigt att fortlöpande granska översättningarnas kvalitet och att försäkra sig om producenterna uppfyller de i upphandlingen uppställda kraven bland annat gällande översättarnas kvalifikationer.

Lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvät asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvien asiakirjojen kääntämistä.

-

Miten tärkeänä pidät sitä, että ministeriöiden suomenkieliset muutoksenhakuohjeet ja -lomakkeet olisivat yhdenmukaisia?

Jokseenkin tärkeää

Ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeät tekstit

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeiden tekstien kääntämistä.

-

Eduskunnan informointiin liittyvät asiakirjat ja hallinnolliset asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida eduskunnan informointiin liittyvien asiakirjojen ja hallinnollisten asiakirjojen kääntämistä.

-

Valtioneuvoston viestintä

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston viestintään liittyvien tekstien kääntämistä.

Kommunikation på externa webbsidor och social medier

Enligt utkastet ska ministerierna överväga i vilken form och i vilken omfattning de externa webbsidorna översätts till svenska. Då man överväger detta ska man särskilt beakta textens målgrupp. Folktinget poängterar att frågan om myndigheternas information regleras i språklagen och att ministeriernas kommunikation givetvis måste uppfylla gällande bestämmelser. Folktinget hänvisar till justitieministeriets rekommendation ”Praktiska anvisningar om tillämpningen av språklagstiftningen i webbtjänster” (OM 7/58/2015) med den reservationen att innehållet på ministeriernas och statsrådets webbplatser i allmänhet bör anses ha sådan relevans att de ska publiceras både på finska och svenska i sin helhet.

Miten mielestäsi viestinnän käännöstarpeita pystyttäisiin nykyistä paremmin ennakoimaan?

Kris- och nödsituationer

Folktinget fäster uppmärksamhet vid att översättningen av nödmeddelanden ofta innehåller fel. Ibland är felen sådana att innebörden av nödmeddelandet blir svår eller rent av omöjlig att tolka på svenska. Då nödmeddelanden publiceras är det i allmänhet fråga om situationer som berör hälsa och säkerhet och översättningarna måste därför hålla god kvalitet.

Tulkkaus

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston tulkkauspalveluita.

-

Miten tarpeellisena pidät viittomakielen käytön linjaamista valtioneuvostossa?

Jokseenkin tarpeellisena

Johdon sitouttaminen

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida johdon sitouttamiseen liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten valtioneuvostossa voitaisiin mielestäsi edistää yleistä kieli-ilmapiiriä Suomessa?

-

Muut kieli- ja käännöslinjausehdotuksiin liittyvät huomiot

Tähän kohtaan voit lisätä kieli- ja käännöslinjausehdotuksiin liittyviä yleisiä huomioitasi.

Digitalisering

Folktinget önskar slutligen framhålla digitaliseringen av den offentliga servicen som en av de mest betydelsefulla samhällstrenderna för tillfället. Till digitala lösningar knyts ett flertal funktioner och i framtiden kommer individerna att kommunicera med myndigheter och serviceproducenter huvudsakligen just genom dessa digitala lösningar. Med tanke på detta bör de digitala lösningarna planeras med omsorg så att de till alla delar uppfyller också språklagstiftningens krav. Detta innebär att man i ett tidigt skede tar hänsyn till språket så att de digitala tjänsterna fungerar på båda nationalspråken.

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset ovat mielestäni

Erittäin tarpeellisia

Munsterhjelm Erik
Svenska Finlands folkting

Asia: 276/73/2016

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset 2017-2020

Lausunnonantajan saate

Tähän voit halutessasi lisätä saateen lausunollesi

Valtioneuvoston kanslia on pyytänyt lausuntoa valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjauksia valmistelleen työryhmän ehdotuksista 31.1.2017 mennessä. Opetus- ja kulttuuriministeriö lausuu luonnoksesta seuraavasti.

Johdanto ja kielelliset periaatteet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida kieli- ja käännöslinjausten johdantoa ja kielellisiä periaatteita.

Johdanto

Luonnoksessa on määritelty nyt laadittavien linjausten tavoitteiksi tukea ministeriöitä kielellisten oikeuksien toteuttamisessa, käännöstarpeiden tunnistamisessa ja ennakoinnissa sekä hyvän virkakielen edistämässä. Opetus- ja kulttuuriministeriö esittää, että linjausten tavoitteena olisi syytä mainita myös ministeriöiden kansainvälisten tehtävien hoitamisen tukeminen. Kansainväliset tehtävät kuuluvat ministeriöiden tehtäviin valtioneuvostosta annetun lain 8 ja 9 §:n perusteella, eivätkä siten ole harkinnanvaraisia tehtäviä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että johdantokappaleessa voisi olla tarpeen todeta täsmällisemmin, millainen säädöspohja laadittaviin linjauksiin vaikuttaa, kuten esimerkiksi perustuslaki, kielilaki, laki valtioneuvostosta ja laki julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta.

Kielelliset periaatteet

Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että hyvä virkakieli ja perustelut sen kehittämiseksi on esitetty realistisesti ja konkreettisesti kielen selkeyteen ja tekstien lyhyteen perustuvalla tuottavuusmittarilla. Linjaukset ja niiden laatiminen olisi tarpeen kytkeä tarkemmin niiden reunaehtoina vaikuttavaan lainsäädäntöön.

Ministeriöiden henkilöstön ydintehtävät ovat lainsäädäntöön, poliittisen päätöksenteon valmisteluun ja toimeenpanoon sekä toimialojen strategiseen ohjaukseen liittyviä ja niistä määräytyviä tehtäviä. Vierailta kielillä puhuminen on työväline ja keino eräiden tehtävien hoitamiseksi. Vieraiden kielten käyttämiseen kannustavien linjausten vaikutuksia suhteessa käytettävissä oleviin ajankäyttö- ja taloudellisiin resursseihin olisi tarkasteltava

ensisijaisesti tätä taustaa vasten.

Suomalaiset virkamiehet ovat tutkitusti olleet arkoja käyttämään osaamaansa vierasta kieltä. Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että voisi olla tarkoituksenmukaista käyttää funktionaalisia perusteita vieraiden kielten käyttämiseksi: vieraita kieliä käytetään silloin kun on tarpeen. Tällainen linjaus voitaisiin konkretisoida määrittelemällä missä tilanteissa virkamiehiltä edellytetään suullista kielitaitoa ja mitkä tilanteet hoidetaan linjausten mukaan joko konsekutiivi- tai simultaanitulkkauksena.

Kuinka hyvin valtioneuvoston virkamiehet tuntevat kielilainsäädännön velvoitteet?

-

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida toimintaympäristöä ja sen muutoksia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että luonnoksen toimintaympäristö ja sen muutokset -kappaleessa sekä koko luonnoksessa korostetaan vahvasti valtioneuvoston käännöspalveluiden kysynnän kasvua. Tämän vuoksi varsinaiset kieli- ja käännöslinjaukset eivät hahmotu riittävästi luonnoksesta. Lisäksi joitain seikkoja voitaisiin hoitaa ilman linjauksia työnjohdollisin keinoin, kuten toteamus siitä, ettei virkamiesten omaan käyttöön tulevia ansioluetteloita ja työtodistuksia käännetä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjausten tulisi perustua kokonaisvaltaiseen, valtioneuvoston tärkeimpiin työprosesseihin ja niiden kieli- ja käännöstarpeisiin pohjautuvaan analyysiin. Otsikon alla tulisi käsitellä ainakin seuraavia asiakokonaisuuksia: millainen osuus ministeriöiden tehtävistä on tällä hetkellä kansallisia, kansainvälisiä ja EU-tehtäviä? Onko odotettavissa muutoksia kansallisten/EU- ja kansainvälisten tehtävien suhteelliseen volyyymiin? Millaisia odotettavissa olevat muutokset ovat ja millä aikataululla niiden arvioidaan toteutuvan? Onko tehtävien

suhteellisissa osuuksissa sellaisia ministeriöiden välisiä eroja, jotka olisi huomioitava kieli- ja käännöspoliittisissa linjauksissa resurssien kohdentamisen kannalta? Kuinka suuri osuus valtioneuvoston henkilöstöstä tarvitsee työssään aktiivisesti muita kuin kansalliskieliä? Mikä tämän

virkamieskunnan ikärakenne on ja miten kielitaitotarpeet jakautuvat eri kielten kesken? Minkä kielten osaamiseen tulisi lähivuosina erityisesti panostaa? Mitkä ovat kääntämiseen ja tulkkaukseen käytettävissä olevat kokonaisresurssit valtioneuvostossa? Mikä on resurssien riittävyys ja niiden keskinäinen painotus nyt ja tulevaisuudessa?

Hyvä virkakieli

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida hyvää virkakieltä koskevia toimenpide-esityksiä.

-

Miten hyvää virkakieltä ja selkokielen käyttöä tulisi mielestäsi edistää valtioneuvostossa?

-

Kuinka tarpeellisenä pidät valtioneuvoston virkakielilautakuntaa

-

Osaamisen kehittäminen, rekrytointi, perehdyttäminen, virkamiehen kieliapuvälineet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida osaamisen kehittämiseen, rekrytointiin, perehdyttämiseen ja virkamiehen kieliapuvälineisiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää tärkeänä, että kieleen liittyvät osaamisen kehittämisen painopisteet määritellään osana valtioneuvoston osaamisstrategiaa. Tässä yhteydessä on pohdittava onko yleinen taitotasoaasteikko riittävä ministeriötyöskentelyssä tarvittavan kielitaidon arvioimiseen, vai tarvitsisiko valtioneuvostotasoinen työskentely asiantuntijavirkamiehille oman taitotasoaasteikkonsa, jossa ylimpänä olisi Suomen kantojen edustaminen ja Suomen puolesta neuvottelemisen yksin työryhmässä ja alimpana vieraskielisen kirjallisen aineiston hyödyntäminen asiakirjavalmistelussa.

Linjauksessa olisi tarpeen määritellä tilanteet, joissa virkamiehen on hoidettava tehtävänsä vieraalla kielellä, ja missä tilanteissa käytetään tulkkeja ja kääntäjiä. Linjaus tulisi tehdä myös siitä, tähdätäänkö yhden kielen erinomaiseen hallintaan sen sijaan, että arvostetaan kahden tai useamman kielen keskinkertaista hallintaa. Osaamisen kehittämisen strategisissa valinnoissa keskeinen yhteistyötaho on nyt ja tulee jatkossa olemaan ministeriöiden henkilöstön kehittäjien Kehikko-verkosto.

Selkeää virkakieltä koskevat analyysit, tavoitteet ja suunnitelmat ovat perusteltuja. Niistä tärkein on virkamiesten kouluttaminen tekstien suunnitteluun ja lyhyiden tekstien tuottamiseen. Myös säädösvalmistelijoiden ja -kääntäjien osaamisen kehittämisen tarkastelu kokonaisuutena on perusteltua, kuitenkin ehdotettua yliopistoyhteistyötä voidaan pitää ylimitoitettuna ja painopisteiltään epätarkoituksenmukaisesti asetettuna sekä resurssien käytön että arvioitavissa olevan hyödyn kannalta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että kääntäjäopiskelijoilla, kuten muillakin yliopisto-opiskelijoilla, on vapaat mahdollisuudet suorittaa juridisia opintokokonaisuuksia sivuaineopintoinaan ilman erityisjärjestelyjä. Tämän vuoksi opetus- ja kulttuuriministeriö ei pidä valtioneuvoston kanslian yhteistyöhanketta kolmen yliopiston kanssa tarpeellisena. Painopiste kannattaisi esimerkiksi asettaa oikeustiedettä opettavien yliopistojen

suuntaan siten, että nämä yliopistot veloitettaisiin suunnittelemaan ja toteuttamaan säädösvalmistelun erikoiskurssi valtakunnallisesti verkkoyliopiston kautta. Tämä verkkokurssi voisi olla kaksitasoinen, jonka alin taso olisi suunnattu esimerkiksi käänös-, taloustiede-, kasvatustiede-, maatalous-, lääke- ja insinööriopiskelijoille. Ylempi taso voisi olla suunnattu oikeustieteilijöille. Ennen kuin laajaa monenkeskistä yhteistyötä valtioneuvoston kanslian ja yliopistojen välillä suunnitellaan pelkästään kääntäjä-säädösvalmisteluakselilla, olisi ensin selvitettävä opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulupoliittisen tulos- ja resurssiohjauksen mahdollisuudet myötävaikuttaa edellä kuvatun, kaikkia valtioneuvoston asiantuntijavirkamiehiä hyödyntävän verkkokurssin

suunnitteluun ja tuottamiseen.

Osana valtioneuvoston yleistä mentorointiohjelmaa viime vuosina toteutetusta erillisestä säädösvalmistelun ryhmästä on hyviä kokemuksia. Jos oma säädösvalmistelun mentorointiohjelma päätetään käynnistää, opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo sen olevan tarkoituksenmukaista toteuttaa pilottina, jonka kokemukset arvioidaan etukäteen sovitulla tavalla.

Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että rekrytoinnin kehittämisessä on huomioitava ja hahmotettava omina prosesseinaan kaksi eri näkökulmaa: tehtävän edellyttämän kielitaidon määrittely ja virkamieheltä edellytettävän kielitaidon arviointi. Virkamieheltä edellytettävän kielitaidon arvioinnista on tässä lausunnossa jo aiemmin ehdotettu pohdintaa siitä, tarvitseeko valtioneuvostotasoinen työskentely asiantuntijavirkamiehille oman, YKI-asteikosta poikkeavan taitotasoasteikkonsa. Jotta tehtävän edellyttämän kielitaidon määrittely voisi edetä ministeriöissä yhdenmukaisella tavalla, tulisi määrittellä, mitkä kielet kuuluvat valtioneuvoston kielitaitopolitiikkaan. Nyt linjauksissa todetaan, että valtioneuvoston kanslia tarjoaa tiettyjen kielten koulutusta. Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että tulisi selkeästi määrittellä, mitkä kielet virkamiehen tulisi hallita missäkin tehtävässä ja minkä tasoisina. Lisäksi tulisi

määrittellä, mitkä kielet hankittaisiin aina tulkkaus- ja käännöspalveluina. Tämä selventäisi, mitä kielivaatimuksia viranhakuilmoituksiin tulisi sisällyttää.

Mikäli tehtävien edellyttämän kielitaidon määrittely käytäisiin omana kehittämishankkeenaan läpi, tukisi se myös toista ajankohtaista ja tärkeää valtioneuvostotasoista kehittämistavoitetta, virkamiesten liikkuvuuden edistämistä. Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että tehtävien edellyttämä laaja kielitaitovalikoima ja liian tiukka tehtäväsidonnaisuus saattavat muodostua hidasteeksi liikkuvuuden edistämisessä.

Kun tehtävän edellyttämän kielitaidon määrittely ja virkamieheltä edellytettävän kielitaidon arviointi hahmotetaan omina prosesseinaan ja niitä myös sellaisina kehitetään, näihin kehittämishankkeisiin

investoitu aika tulee takaisin resurssien säästönä paitsi rekrytointiprosessien, myös tulos- ja kehityskeskusteluprosessien yhteydessä.

Miten hyvää suomenkielistä säädöskieltä tulisi mielestäsi edistää?

-

Miten tarpeellisenä pidät säädösvalmistelijoiden säädöskielen koulutusta?

-

Valtioneuvoston monikielinen sanastotyö

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston monikielistä sanastotyötä.

-

Miten sanastoyhteistyötä tulisi mielestäsi tehostaa?

-

Miten tarpeellisenä pidät julkishallinnon termien ja nimien suunnittelun ohjeistamista?

-

Säädösvalmistelu

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida säädösten kääntämiseen ja käännöstarpeiden ennakkointiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten mielestäsi hallituksen esitysten kääntämiseen liittyvää ohjeistusta voitaisiin parantaa?

-

Lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvät asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvien asiakirjojen kääntämistä.

-

Miten tärkeänä pidät sitä, että ministeriöiden suomenkieliset muutoksenhakuohjeet ja -lomakkeet olisivat yhdenmukaisia?

-

Ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeät tekstit

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeiden tekstien kääntämistä.

-

Eduskunnan informointiin liittyvät asiakirjat ja hallinnolliset asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida eduskunnan informointiin liittyvien asiakirjojen ja hallinnollisten asiakirjojen kääntämistä.

-

Valtioneuvoston viestintä

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston viestintään liittyvien tekstien kääntämistä.

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjausten tulisi perustua kokonaisvaltaiseen, valtioneuvoston tärkeimpiin työprosesseihin ja niiden kieli- ja käännöstarpeisiin pohjautuvaan analyysiin. Ehdotettujen kieli- ja käännöslinjausten priorisoinnit on tehty kuitenkin asiakirjatyyppien perusteella, ei valtioneuvoston prosessinäkökulmasta. Esimerkkeinä rajaukset: ”Virkamiehet osaavat kirjoittaa itse sometekstejä myös ruotsiksi ja englanniksi.”

tai ”Virkamiehet kirjoittavat PowerPoint-esitykset itse ruotsiksi ja englanniksi. Käännös- ja kielitoimiala vastaa vain tärkeiden tekstien ja harvinaisten kielten kääntämisestä ja kielenhuollosta.”

Opetus- ja kulttuuriministeriö muistuttaa, että muun muassa sosiaalisen median twiitit ja PowerPoint-esitykset voivat ministeriön kannalta olla erittäin tärkeitä tekstejä, jos ne esimerkiksi liittyvät hallituskauden keskeisiin hankkeisiin. Tekstien tärkeyttä ei voida määrittellä kieli- ja käännöstoimialalle luontaisesti tekstien asiakirjatyyppin tai merkkimäärän perusteella, vaan sen perusteella, mihin prosessiin ne liittyvät. Jos tekstien tärkeys määräytyy niiden koon tai lauserakenteen perusteella, jää huomiotta, että tiivistä tekstiä sisältävät asiakirjat vaativat virkamiesten vieraan kielen taidolta eniten. Pienetkin sana- ja ilmaisuvirheet saattavat pahimmillaan johtaa turhiin väärinymmärryksiin ja informaatiohäiriöihin. Kielitaito on pidettävä nyt ja jatkossa työvälteenä ja alisteisena substanssiosaamiselle.

Olisi tärkeää, että linjausluonnosta edelleen muokattaessa pyrittäisiin linjaukset tekemään kaikilta osin prosessiperusteisesti, ei asiakirjatyyppiperusteisesti. Kärkihankkeisiin, suuriin lainsäädäntöprojekteihin ja ministeriöiden strategiaan linjauksiin liittyvät tekstit voitaisiin linjata käännettävän aina huolimatta siitä, mitä asiakirjatyyppiä ne edustavat.

Osassa ministeriöitä on ruotsinkielinen tiedottaja, joka oman ministeriönsä toimialan ja sen prosessit ja sanastot tuntevana vapauttaa valtioneuvoston kanslian kieli- ja käännöstoimialan resursseja muihin tehtäviin. Mikäli tästä on ollut hyviä kokemuksia, voitaisiin linjausluonnoksessa ehdottaa jokaisen ministeriön huolehtivan siitä, että sillä on ruotsinkieliseen viestintään ja tiedottamiseen riittävät omat sisäiset resurssit.

Miten mielestäsi viestinnän käännöstarpeita pystyttäisiin nykyistä paremmin ennakoimaan?

-

Tulkkaus

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston tulkkauspalveluita.

-

Miten tarpeellisena pidät viittomakielen käytön linjaamista valtioneuvostossa?

-

Johdon sitouttaminen

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida johdon sitouttamiseen liittyviä toimenpide-esityksiä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo olevan epäselvää, missä määrin erillisillä kampanjoilla on vaikuttavuutta hallinnon uudistamisessa ja tarvitseeko kielilainsäädäntöön sitouttaminen omaa, erillisrahoitettua kampanjaansa. Resurssien käytön kannalta kielilainsäädännön velvoitteet ovat rinnastettavissa hallintolain, tietoturva-, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslainsäädännön velvoitteisiin, joista myös ministeriöiden johdon ja henkilöstön on oltava tietoisia ja osattava niitä soveltaa.

Miten valtioneuvostossa voitaisiin mielestäsi edistää yleistä kieli-ilmapiiriä Suomessa?

-

Muut kieli- ja käännöslinjausehdotuksiin liittyvät huomiot

Tähän kohtaan voit lisätä kieli- ja käännöslinjausehdotuksiin liittyviä yleisiä huomioitasi.

Linjausten esittämistapa on nykyisellään useista eritasoisista kannanotoista koostuva projektisuunnitelma. Opetus- ja kulttuuriministeriö ehdottaa pohtimaan, olisiko mahdollista harkita, että keskityttäisiin prosessien kannalta vain samantasoisiin ja riittävän suuriin asiakokonaisuuksiin. Se saattaisi helpottaa valintaa siitä, mitkä kannanotoista aikanaan valikoituvat valtioneuvostotasoisiksi ohjeiksi.

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset ovat mielestäni

-

Luukkonen Saara
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Asia: 276/73/2016

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset 2017-2020

Lausunnonantajan saate

Tähän voit halutessasi lisätä saateen lausunollesi

Yhteinen tiedon hallinta -kärkihanke kiittää mahdollisuudesta tutustua valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjauksiin sekä lausua niistä.

Sipilän hallituksen digitalisaatiotavoitteiden mukaan julkiset palvelut rakennetaan käyttäjälähtöisiksi ja ensisijaisesti digitaalisiksi toimintatapoja uudistamalla. Sähköistyvän palvelukehityksen ja -prosessien, ja siihen liittyvien tietovirtojen haasteita eivät ratkaise niinkään tietojärjestelmät vaan tiedon merkityksen hallinta toimintalähtöisesti ja tähän liittyvät yhteistyön tekemisen uudenlaiset tavat.

Yhteinen tiedon hallinta -hankkeen keskeisenä tavoitteena on vahvistaa tiedon järjestelmällistä ja tavoitteellista määrittelyä ja käsittelyä. Hankkeessa pyritään muun muassa lisäämään tietoisuutta sanastotyön mahdollisuuksista yhtenä merkittävä yhteentoimivuuden ratkaisuna julkisessa hallinnossa.

Valtiovarainministeriön koordinoima ja ohjaama Yhteinen tiedon hallinta on osa pääministeri Sipilän hallituksen hallitusohjelman toimeenpanoa ja osa Digitalisoidaan julkiset palvelut -kärkihankkeen toteutusta.

Hankkeen lausunto on valmisteltu valtiovarainministeriön koordinoimana.

Johdanto ja kielelliset periaatteet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida kieli- ja käännöslinjausten johdantoa ja kielellisiä periaatteita.

Esitetyt kielelliset periaatteet ovat selkeät ja tarjoavat konkreettista ohjeistusta toimintaan. Toisaalta, esitetyt kieli- ja käännoölinjaukset ovat melko perinteisiä ja maltillisia.

Kohtaan "Käytämme mobiilisanakirjoja työmme tukena" voisi lisätä mobiilisanakirjojen lisäksi: Käytämme mobiilisanakirjoja ja terminologisia sanastoja työmme tukena

Linjauksissa voisi ottaa voimakkaammin kantaa sähköisten välineiden puolesta ja hakea tukea niiden käyttöön; esimerkiksi sanastojen tehokas yhteiskäyttö osaltaan parantaisi yhdenmukaista viestintää. Linjauksiin voisi lisätä kieliteknologian edistämisen antamalla valtioneuvoston tekstien kääntämisessä ja toiminnassa syntyviä kielivaroja tutkimuksen käyttöön. Tämä otetaan huomioon käännössopimuksissa. Linjauksiin voisi lisätä myös aktiivisen kieliteknologian mahdollisuuksien käyttöönoton sitä mukaa kun käyttökelpoisia sovelluksia kehittyy.

Kuinka hyvin valtioneuvoston virkamiehet tuntevat kielilainsäädännön velvoitteet?

Kielilainsäädännön velvoitteiden tuntemisessa on puutteita

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida toimintaympäristöä ja sen muutoksia.

Esityksessä todetaan, että valtioneuvoston käännös- ja kielitoimiala palvelee ministeriöitä, ei ministeriöiden hallinnonaloja. Rajaus toki perustuu käännös- ja kielipalveluiden tehtävään, mutta on kovin jyrkästi ilmaistu.

On oletettavaa, että valtioneuvoston käännös- ja kielipalveluissa tehtävä työ on hyödyksi myös hallinnonaloille; ammattitaitoisesti tuotetut käännökset ja sanastot voivat olla yhtä lailla hyödynnettävissä hallinnonaloilla, lisäksi hallinnonalojen substanssi-asiantuntemus esimerkiksi sanastotyössä voi olla hyödyksi vastaavasti kieli- ja käännöspalveluille. Digitaalisaatiokehityksen organisaatorajat ylittävä luonne tulee korostamaan valtionhallinnon toimijoiden ja koko julkisen hallinnon yhteistyön tarvetta.

Lisäksi, kuten toimintaympäristön kuvauksessa huomioidaan, julkisten palveluiden asiakaslähtöisyyden korostuminen asettaa selkeän ja ymmärrettävän kielen vaatimuksia myös palveluita toteuttaville tietojärjestelmille. Yhteisten kieliresurssien hyödyntäminen sekä (asiakas)viestinnässä että tietojärjestelmissä lisää yhteentoimivuutta ja säästää resursseja. On hyvä, että tämä näkökulma on huomioitu myös kielellisissä periaatteissa.

Tekstissä mainitaan esitystekstien heikko laatu kääntämisen vaikeuttajana. Olisi hyvä avata informaatiomielessä, mitä esitysten heikko laatu tarkoittaa.

Hyvä virkakieli

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida hyvää virkakieltä koskevia toimenpide-esityksiä.

-

Miten hyvää virkakieltä ja selkokielen käyttöä tulisi mielestäsi edistää valtioneuvostossa?

Prosessi on ajateltu hyvin perinteisesti eikä uusia avauksia sinänsä ole mukana. Sanastotyön voisi nostaa korostetummin esiin, sillä sen kautta luodaan kestävä perusta kielenkäytölle eri konteksteissa.

Säädöskielen osalta tavoite koherentista käsitteiden/termien käytöstä on tarpeellinen ja kannatettava, mutta esitetyt toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi riittämättömät. Ministeriöt tarvitsevat konkreettisempaa ohjeistusta ja kannustimia esimerkiksi laadukkaan sanastotyön huomioimiseksi säädösvalmistelussa sekä selkeän prosessin mainitun asiantuntijantyön hankintaan.

Säädöskieltä koskevaan tavoitteeseen ehdotetaan lisättävän: lainsäädännön käsitteistön yhtenäistäminen yleislakien ja erityslakien valmistelussa.

Säädöskieltä koskeviin toimenpiteisiin ehdotetaan lisättävän: säädösvalmistelun tueksi ohjeistusta tulisi saada käsitteiden yhdenmukaistamiseen hyödyntäen terminologista sanastotyötä.

Kuinka tarpeellisena pidät valtioneuvoston virkakielilautakuntaa

Jokseenkin tarpeellisena

Osaamisen kehittäminen, rekrytointi, perehdyttäminen, virkamiehen kieliapuvälineet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida osaamisen kehittämiseen, rekrytointiin, perehdyttämiseen ja virkamiehen kieliapuvälineisiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

Yhteistyö yliopistojen kanssa ja vaikuttaminen sekä kääntäjäopiskelijoiden että juridiikan opiskelijoiden koulutussisältöihin on kannatettavaa ja luo pitkän aikajänteen toimenpiteen kieliosaamisen kehittämiseen.

Millä tavoin ja kenelle VNKY:n käänös- ja kielitoimiala tiedottaa/on suunnitellut tiedottavansa konekääntämisen kehityssuunnista ja miten linjauksissa mainittua seuraamistehtävää voitaisiin hyödyntää laajemmin kansallisesti? Myös hallinnonaloilla tehdään sanastotyötä, mutta siellä ei useinkaan ole riittävää resursointia seurata esimerkiksi kansainvälistä kehitystä.

Kieliapuvälineet -kohdan toimenpiteisiin ehdotetaan lisättävän: kieliteknologian edistäminen antamalla valtioneuvoston tekstien kääntämisessä toiminnassa syntyviä kielivaroja tutkimuksen käyttöön. Tämä otetaan huomioon käännessopimuksissa.

Kieliapuvälineet -kohdan toimenpiteisiin ehdotetaan lisättävän: aktiivinen kieliteknologian mahdollisuuksien käyttöönotto sitä mukaa kun käyttökelpoisia sovelluksia kehittyy.

Miten hyvää suomenkielistä säädöskieltä tulisi mielestäsi edistää?

Yleisesti kieliosaamisen, siis myös äidinkielen osaamisen, arvostusta tulisi nostaa kansallisesti. Säädosvalmistelussa tulisi huomioida kielen ja kielenkäytön konventioiden tunteminen yhtenä osaamisalueena. Säädoskieltä voidaan kohentaa hyödyntämällä moniammatillista yhteistyötä valmistelussa, mutta tämä ei saisi tarkoittaa kielellisen vastuun ulkoistamista kääntäjälle tai terminologille.

Säädoskielen sidosten näkyväksi tekeminen, esimerkiksi vaikutukset säädöstä toteuttavien sähköisten palveluiden kehittämisen näkökulmasta, voi auttaa harkitsemaan käytettävää säädöskieltä.

Myös säädosvalmistelussa tulisi tunnistaa ja tunnustaa se seikka, että kieli elää ja kehittyy jatkuvasti. Tämän kehityksen ja sen vaikutusten huomioimiseksi, esimerkiksi merkityssiirtymät, tarvitaan älykkäitä työvälineitä.

Miten tarpeellisena pidät säädosvalmistelijoiden säädöskielen koulutusta?

Erittäin tarpeellisena

Valtioneuvoston monikielinen sanastotyö

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston monikielistä sanastotyötä.

Miten sanastoyhteistyötä tulisi mielestäsi tehostaa?

Yhtenä toimenpiteenä valtioneuvoston monikielisen sanastotyön edistämiseksi ehdotetaan sanastotyön yhteistyöverkostoa. Linjauksista ei käy ilmi, kenelle tämä verkosto on tarkoitettu. Jo nyt julkisessa hallinnossa toimii Julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunnan alaisuudessa Julkisen hallinnon (ydin)sanastoryhmä, jonka tehtävänä on harmonisoida eri hallinnon- ja toimialojen käyttämiä käsitteitä ja termejä. Laajemmin tavoitteena julkisessa hallinnossa on tiivistää

eri toimijoiden yhteistyötä sanastoasioissa (mm. Yhteinen tiedon hallinta (YTI) -hanke) ja tuoda sanastotyöhön liittyviä eri näkökulmia (viestintä, tieto & tietojärjestelmät jne.) tiiviimmin yhteen. Vastaavasti asiasanastojen osalta Kansalliskirjasto koordinoi osana Kansallisen sanasto- ja ontologiapalvelu Finton kehitystä erilaisia yhteistyöverkostoja.

Erillisen uuden verkoston sijaan vaikuttavampaa olisi osallistua jo olemassa olevien ryhmien ja verkostojen toimintaan ja näin tehostaa sanastotyön eri näkökulmien ja käyttäjäryhmien vuorovaikutusta.

Vastaavasti suunnitellussa sanastoaineistojen kartoituksessa yhteistyö käynnissä olevien hankkeiden (esim. YTI valtiovarainministeriössä) ja toimijoiden kanssa parhaimmillaan tukee kaikkien päämääriä ja tehostaa samalla julkisen hallinnon toimintaa.

Yleisesti haasteena sanastotyössä on aineistojen jatkuvan ylläpidon mahdollistaminen. Se on nyt monilta osin ja useilla toimijoilla epäjatkuva prosessi, esimerkiksi hankinta-teknisistä ja muista resurssisivistä. Osana linjausten toimeenpanoa vuosina 2017-2020 voisi olla hyvä tarkastella ylläpidon kysymyksiä laajemmin ja yhteistyössä muiden julkisen hallinnon toimijoiden kanssa ja etsiä käytänteisiin synergiaa.

Miten tarpeellisena pidät julkishallinnon termien ja nimien suunnittelun ohjeistamista?

Erittäin tarpeellisena

Säädösvalmistelu

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida säädösten kääntämiseen ja käännöstarpeiden ennakointiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten mielestäsi hallituksen esitysten kääntämiseen liittyvää ohjeistusta voitaisiin parantaa?

Ministeriöiden johdon sitoutuminen säädösvalmistelun ja säädöskääntämisen ohjeisiin sekä esitettyihin laadittaviin toimintaohjeisiin on keskeistä niiden tunnettuuden ja käyttöönoton kannalta.

Lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvät asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvien asiakirjojen kääntämistä.

ESKO-verkostoon osallistumisen olisi hyvä näkyä asiantuntijoiden työnkuvassa yhtenä työ-tehtävänä. Usein tämäntyyppistä useita toimijoita hyödyntävää yhteistyötä tehdään ”näkymättömästi”, mikä saattaa johtaa harhaan kieliresurssien vaatimasta osaamisesta ja työajasta, ja toisaalta voi jäädä huomaamatta sen myönteiset vaikutuksetkin.

Miten tärkeänä pidät sitä, että ministeriöiden suomenkieliset muutoksenhakuohjeet ja -lomakkeet olisivat yhdenmukaisia?

Erittäin tärkeää

Ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeät tekstit

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeiden tekstien kääntämistä.

-

Eduskunnan informointiin liittyvät asiakirjat ja hallinnolliset asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida eduskunnan informointiin liittyvien asiakirjojen ja hallinnollisten asiakirjojen kääntämistä.

-

Valtioneuvoston viestintä

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston viestintään liittyvien tekstien kääntämistä.

-

Miten mielestäsi viestinnän käännostarpeita pystyttäisiin nykyistä paremmin ennakoimaan?

Toimenpide-ehdotus kääntämisen liittämistä osaksi viestinnän prosessikuvauksia on erittäin hyvä ja tarpeellinen, jotta kääntämiseen tarvittavat toimenpiteet voidaan paremmin ennakoida ja liittää sujuvammin osaksi viestintää eri muodoissaan.

Tulkkaus

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston tulkkauspalveluita.

-

Miten tarpeellisena pidät viittomakielen käytön linjaamista valtioneuvostossa?

Jokseenkin tarpeellisena

Johdon sitouttaminen

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida johdon sitouttamiseen liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten valtioneuvostossa voitaisiin mielestäsi edistää yleistä kieli-ilmapiiriä Suomessa?

-

Muut kieli- ja käännoöslinjausehdoituksiin liittyvät huomiot

Tähän kohtaan voit lisätä kieli- ja käännoöslinjausehdoituksiin liittyviä yleisiä huomioitasi.

Sekä hyvää virkakieltä että valtioneuvoston verkkosivuja koskevilla tavoitteilla on yhteys myös saavuttavuusdirektiiviin, joka velvoittaa kaikki julkisen hallinnon viranomaiset tekemään verkkosivunsa saavutettaviksi. Direktiivin edellyttämän teknisen saavutettavuuden lisäksi on tärkeää myös sivustojen tekstin ymmärrettävyys.

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset ovat mielestäni

Erittäin tarpeellisia

Remes Suvi
Valtiovarainministeriö - Yhteinen tiedon hallinta -kärkihanke

Asia: 276/73/2016

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset 2017-2020

Lausunnonantajan saate

Tähän voit halutessasi lisätä saateen lausunollesi

-

Johdanto ja kielelliset periaatteet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida kieli- ja käännöslinjausten johdantoa ja kielellisiä periaatteita.

Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa yhteisiä kieli- ja käännöslinjauksia Valtioneuvostolle toiminnan yhtenäistämiseksi. Kielelliset periaatteet on tärkeä nostaa esiin muuttuvassa toimintaympäristössä.

Ministeriön virkamiehet eivät aina tunne riittävästi saamenkielisten ja viittomakielisen kielellisiä oikeuksia. Sen sijaan ruotsinkielen osalta kielellisten oikeuksien tuntemus on riittävällä tasolla.

Kuinka hyvin valtioneuvoston virkamiehet tuntevat kielilainsäädännön velvoitteet?

Kielilainsäädännön velvoitteet tunnetaan pääsääntöisesti hyvin

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida toimintaympäristöä ja sen muutoksia.

VNHY:n ruotsinkielen kääntäjät tuottavat korkealaatuisia ruotsinkielen käännöksiä. Sen sijaan ulkopuolisten palveluntarjoajien käännöstöiden laadussa on parannettavaa. Palautteen antaminen näiden käännösten heikosta laadusta ei useimmiten ole ajan puutteesta johtuen mahdollista.

Hyvä virkakieli

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida hyvää virkakieltä koskevia toimenpide-esityksiä.

-

Miten hyvää virkakieltä ja selkokielen käyttöä tulisi mielestäsi edistää valtioneuvostossa?

Hyvää virkakieltä tulisi vaalia kaikissa ministeriöiden materiaaleissa, ei vain viestinnällisissä. Parin vuoden takainen hyvä virkakieli- kampanja on auttanut hyvän ja ymmärrettävän virkakielen toteuttamisessa. Näitä kampanjoita voisi olla lisää.

Selkokielisyydelle on tarvetta sosiaali- ja terveysministeriön alaan kuuluvien asioiden viestimisessä. Tarkoituksenmukaista olisi tehdä asiassa yhteistyötä Selkokieliokeskuksen kanssa. Tätä on kuitenkin vaikea toteuttaa nykyresurssein.

Esimerkiksi työryhmäraportteihin tarvittaisiin selkokielistä tiivistämistä, tällä hetkellä tätä osaamista ei ole ministeriössä.

Kuinka tarpeellisenä pidät valtioneuvoston virkakielilautakuntaa

Jokseenkin tarpeellisenä

Osaamisen kehittäminen, rekrytointi, perehdyttäminen, virkamiehen kieliapuvälineet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida osaamisen kehittämiseen, rekrytointiin, perehdyttämiseen ja virkamiehen kieliapuvälineisiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten hyvää suomenkielistä säädöskieltä tulisi mielestäsi edistää?

Säännöllistä ja kaikeskasoista kieli- ja kirjoituskoulutusta tulisi olla tarjolla sekä virkamiehille että johdolle. Ministeriön virkamiesten käytännön ruotsinkielen tason heikentyminen edellyttää eritasoisten kielikoulutusten tarjoamista aktiivisesti.

Miten tarpeellisenä pidät säädösvalmistelijoiden säädöskielen koulutusta?

Erittäin tarpeellisenä

Valtioneuvoston monikielinen sanastotyö

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston monikielistä sanastotyötä.

Selkokielisyydelle on tarvetta sosiaali- ja terveysministeriön alaan kuuluvien asioiden viestimisessä. Tarkoituksenmukaista olisi tehdä asiassa yhteistyötä Selkokieliokeskuksen kanssa. Tätä on kuitenkin vaikea toteuttaa nykyresurssein.

Ministeriöiden sanastotyön yhteistyöverkosto on kannatettava idea. Olisi tärkeää että verkosto pystyy vastaamaan uusiin tilanteisiin nopeasti.

Miten sanastoyhteistyötä tulisi mielestäsi tehostaa?

-

Miten tarpeellisena pidät julkishallinnon termien ja nimien suunnittelun ohjeistamista?

Erittäin tarpeellisena

Säädösvalmistelu

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida säädösten kääntämiseen ja käännöstarpeiden ennakkointiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten mielestäsi hallituksen esitysten kääntämiseen liittyvää ohjeistusta voitaisiin parantaa?

Aikataulut ovat tiukkoja, mikä heijastuu myös ruotsinkielen käännöstöiden aikatauluihin.

Lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvät asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvien asiakirjojen kääntämistä.

-

Miten tärkeänä pidät sitä, että ministeriöiden suomenkieliset muutoksenhakuohjeet ja -lomakkeet olisivat yhdenmukaisia?

Jokseenkin tärkeää

Ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeät tekstit

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeiden tekstien kääntämistä.

-

Eduskunnan informointiin liittyvät asiakirjat ja hallinnolliset asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida eduskunnan informointiin liittyvien asiakirjojen ja hallinnollisten asiakirjojen kääntämistä.

-

Valtioneuvoston viestintä

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston viestintään liittyvien tekstien kääntämistä.

Kriisi- ja häiriötilanteet: Kääntäminen on sosiaali- ja terveysministeriössä osa kriisiviestintäprosessia. Väestötiedottamisessa otetaan huomioon eri kansalais- ja kieliryhmät, viestintää tehdään vähintään

suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Myös ministeriön ruotsinkielisellä tiedottajalla on tärkeä rooli kriisiviestinnässä. Kriisitilanteissa on tärkeää tuntea ministeriön viestinnän prosessit.

Miten mielestäsi viestinnän käännöstarpeita pystyttäisiin nykyistä paremmin ennakoimaan?

Käännöstarpeen ennakointi: Sosiaali- ja terveysministeriössä viikottaiset käännöstarpeet viedään Uutislukkariin käännöstarpeiden ennakkoinnin parantamiseksi. Kääntäminen on kuvattu viestinnän prosesseissa ja ohjeita päivitetään säännöllisesti. Sosiaali- ja terveysministeriön käännöstarpeet ovat perusteltuja, ihmisten terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät asiat pyritään kääntämään ruotsiksi ja tarpeen mukaan myös englanniksi.

Tulkkaus

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston tulkkauspalveluita.

Ministeriössä on vähän kokemusta tulkkauksesta. Myös yhteisille kirjoitustulkkauksen linjauksille voisi olla tarvetta.

Miten tarpeellisena pidät viittomakielen käytön linjaamista valtioneuvostossa?

Erittäin tarpeellisena

Johdon sitouttaminen

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida johdon sitouttamiseen liittyviä toimenpide-esityksiä.

Sosiaali- ja terveysministeriön viestinnässä on suunnitteilla tiedotusmateriaalia viranomaisten velvoitteista palvella asiakkaita heidän omalla äidinkielellään kansalliskielillä suomeksi ja ruotsiksi.

Johto on tietoinen ministeriön tilanteesta kielellisten oikeuksien toteutumisesta ja niihin liittyvistä haasteista.

Miten valtioneuvostossa voitaisiin mielestäsi edistää yleistä kieli-ilmapiiriä Suomessa?

Voisimme käyttää enemmän ruotsia ministeriön arjessa, jotta ruotsinkieli ja kaksikielisyys tulisi näkyväksi. Intrassa ruotsinkielisyys näkyy nyt ajoittain mm. viestinnän julkaisemassa blogissa.

Muut kieli- ja käännöslinjausehdotuksiin liittyvät huomiot

Tähän kohtaan voit lisätä kieli- ja käännöslinjausehdotuksiin liittyviä yleisiä huomioitasi.

-

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset ovat mielestäni

Erittäin tarpeellisia

Pesola Anne-Sofie
Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö - STM/VIE

Asia: 276/73/2016

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset 2017-2020

Lausunnonantajan saate

Tähän voit halutessasi lisätä saateen lausunollesi

Kotoistushankkeen (www.kotoistus.fi) tavoitteena on mahdollistaa tieto- ja viestintätekniisten tuotteiden ja palvelujen omakielinen käyttö Suomessa.

Kotoistushankkeen ohjausryhmä on iloinen siitä, että Valtioneuvoston kanslia pyytää lausuntoja valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjauksia valmistelleen työryhmän ehdotuksista näin laajasti ja avoimesti, ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa.

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[Kotoistuksen_lausunto_kielilinjauksista_20170131.pdf](#)

Johdanto ja kielelliset periaatteet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida kieli- ja käännöslinjausten johdantoa ja kielellisiä periaatteita.

Kotoistushanke haluaa korostaa, että henkilönnimien, paikannimien ja viestinnässä tarpeellisten ilmauksien kirjoittaminen oikein saamen kielillä sekä muilla, ainakin latinalaisin merkein kirjoitetuilla maamme vähemmistökielillä, kuuluu kielellisiin oikeuksiin. Näin on myös silloin, kun näitä ilmauksia käytetään suomen- tai ruotsinkielisessä viestinnässä. Myös ohjelmistollisesti tuotetun materiaalin pitää esittää esimerkiksi ajanilmaukset ja osoitteet kyseisen kielen mukaisesti.

On syytä kiinnittää huomiota siihen, että viranomaiset myös muistavat ja osaavat käyttää näitä mahdollisuuksia ja että ne huomioidaan sekä hankinnoissa että käytänteiden ja prosessien suunnittelussa. Ohjelmistojen tulisi hyödyntää järjestelmissä laajasti käytettyyn kansainväliseen CLDR-tietokantaan hyväksytyjä määrittäjäsi.

Kuinka hyvin valtioneuvoston virkamiehet tuntevat kielilainsäädännön velvoitteet?

-

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida toimintaympäristöä ja sen muutoksia.

Julkishallinnon tulisi hankinnoissaan kiinnittää huomiota ohjelmistojen lokalisoitavuuteen ja vaatia, että niiden tuotokset ovat kaikilta osin kulloinkin tarkoitettulla kielellä. Tällä hetkellä monet asiakirjoissa ja verkkosivuilla näkyvät väärankieliset ajanilmaukset ja osoitteet johtunevat juuri ohjelmistojen tai niiden määrittysten puutteista.

Viranomaisten on myös syytä kiinnittää huomiota merkkivalikoimiltaan kenties puutteellisten vanhempien tietojärjestelmien kehittämiseen sekä tarkistaa käytäntöjä esimerkiksi tietoja erilaisiin rekistereihin viettäessä. Tasapuolisen kohtelun ja yksilön kunnioittamisen kannalta on erityisen tärkeää, että nimet rekisteröidään oikeilla, kyseisen kielen mukaisilla tai sen muuntosääntöjä noudattavilla latinalaisilla merkeillä.

Sinänsä nykyaikainen tietotekniikka mahdollistaa muun muassa saamen kielten oikean kirjoitusasun tuottamisen suuremmilta vaikeuksilta. Esimerkiksi kotimainen suomalais–ruotsalainen näppäimistöasettelu SFS 5966 sisältää kaikki saamenkielten merkit.

Hyvä virkakieli

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida hyvää virkakieltä koskevia toimenpide-esityksiä.

-

Miten hyvää virkakieltä ja selkokielen käyttöä tulisi mielestäsi edistää valtioneuvostossa?

-

Kuinka tarpeellisenä pidät valtioneuvoston virkakielilautakuntaa

-

Osaamisen kehittäminen, rekrytointi, perehdyttäminen, virkamiehen kieliapuvälineet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida osaamisen kehittämiseen, rekrytointiin, perehdyttämiseen ja virkamiehen kieliapuvälineisiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten hyvää suomenkielistä säädöskieltä tulisi mielestäsi edistää?

-

Miten tarpeellisena pidät säädösvalmistelijoiden säädöskielen koulutusta?

-

Valtioneuvoston monikielinen sanastotyö

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston monikielistä sanastotyötä.

Viranomaisasioinnissa tarvittavien termien sanastotyö saamen kielillä vaatii erityistä huomiota. Hyväksytyjä termejä ei ole riittävästi, etenkin sosiaalipalveluiden alueella. Palveluissa käytetyt oikeakieliset termit ovat yksi perusedellytys niiden hyödyntämiselle.

Miten sanastoyhteistyötä tulisi mielestäsi tehostaa?

Sanastotyössä tulisi hyödyntää Unicoden ylläpitämää CLDR-tietokantaa (<http://www.unicode.org/cldr/charts/latest/>) sekä muita Kotoistuksen suosituksia (<http://www.kotoistus.fi>).

Miten tarpeellisena pidät julkishallinnon termien ja nimien suunnittelun ohjeistamista?

Erittäin tarpeellisena

Säädösvalmistelu

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida säädösten kääntämiseen ja käännöstarpeiden ennakointiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten mielestäsi hallituksen esitysten kääntämiseen liittyvää ohjeistusta voitaisiin parantaa?

-

Lupa- ja hakuprosseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvät asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvien asiakirjojen kääntämistä.

-

Miten tärkeänä pidät sitä, että ministeriöiden suomenkieliset muutoksenhakuohjeet ja -lomakkeet olisivat yhdenmukaisia?

-

Ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeät tekstit

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeiden tekstien kääntämistä.

-

Eduskunnan informointiin liittyvät asiakirjat ja hallinnolliset asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida eduskunnan informointiin liittyvien asiakirjojen ja hallinnollisten asiakirjojen kääntämistä.

-

Valtioneuvoston viestintä

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston viestintään liittyvien tekstien kääntämistä.

-

Miten mielestäsi viestinnän käännöstarpeita pystyttäisiin nykyistä paremmin ennakoimaan?

-

Tulkkaus

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston tulkkauspalveluita.

-

Miten tarpeellisena pidät viittomakielen käytön linjaamista valtioneuvostossa?

-

Johdon sitouttaminen

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida johdon sitouttamiseen liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten valtioneuvostossa voitaisiin mielestäsi edistää yleistä kieli-ilmapiiriä Suomessa?

-

Muut kieli- ja käännöslinjausehdoiksiin liittyvät huomiot

Tähän kohtaan voit lisätä kieli- ja käännöslinjausehdoiksiin liittyviä yleisiä huomioitasi.

Koska ohjelmistoilla ja tietojärjestelmillä on suuri merkitys mm. virkatekstien laadulle, tulisi linjauksiin lisätä niiden hankintaa ja käyttöä koskevia tavoitteita ja toimenpiteitä.

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset ovat mielestäni

Erittäin tarpeellisia

Sario Esko

Kotoistus - Kotoistushankkeen ohjausryhmä, www.kotoistus.fi

Asia: 276/73/2016

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset 2017-2020

Lausunnonantajan saate

Tähän voit halutessasi lisätä saateen lausunollesi

Ympäristöministeriö esittää lausuntonaan seuraavissa kohdissa esille tuodut seikat.

Johdanto ja kielelliset periaatteet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida kieli- ja käännöslinjausten johdantoa ja kielellisiä periaatteita.

-

Kuinka hyvin valtioneuvoston virkamiehet tuntevat kielilainsäädännön velvoitteet?

Kielilainsäädännön velvoitteet tunnetaan pääsääntöisesti hyvin

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida toimintaympäristöä ja sen muutoksia.

-

Hyvä virkakieli

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida hyvää virkakieltä koskevia toimenpide-esityksiä.

Ympäristöministeriö toteaa, että tavoite selkeämmästä virkakielestä ja lyhyemmistä teksteistä on sinänsä hyvä ja kannatettava. On kuitenkin syytä huomata, että se vaatii aikaa tekstien laatijoilta: säädös- ja virkakieli on usein teknistä ja monimutkaista, ja sen muokkaaminen selkeämmäksi ja lyhyemmäksi vie virkamiehiltä aikaa; toisaalta tällä tavoin säästetään aikaa tekstin lukijoiden päässä, ovat ne sitten toisia virkamiehiä, poliittisia päättäjiä tai kansalaisia. Ylipäätään paras tapa parantaa virkakieltä on mitoittaa ministeriöiden resurssit, virkamiesten tehtävät ja säädös- ym. hankkeiden aikataulut siten, että virkamiehille jää riittävän pitkä aika tekstien laatimiseen ja hiontaan. Pelkistä ohjeista ei ole hyötyä, jos niitä ei ehdi kiireessä lukea, ei myöskään koulutuksista, jos niihin ei ole aikaa osallistua. Varsinkin kielitaidon ylläpitäminen edellyttää jatkuvaa työtä.

Lisäksi kotimaisten säädöstekstien ruotsinnosten tarkistaminen ja EU-säädösten suomennosten tarkistaminen ovat myös keskeisiä virkamiesten tehtäviä. Nämä edellyttävät valmistelijalta hyvää virkakielen hallintaa sekä hyvää kielitaitoa ja riittävästi aikaa työhön. Tätä käännösten tarkistamisen aspektia ei ole riittävästi ohjeessa korostettu, vaikka selkeän ja hyvän virkakielen tärkeyttä onkin korostettu.

Miten hyvää virkakieltä ja selkokielen käyttöä tulisi mielestäsi edistää valtioneuvostossa?

-

Kuinka tarpeellisena pidät valtioneuvoston virkakielilautakuntaa

-

Osaamisen kehittäminen, rekrytointi, perehdyttäminen, virkamiehen kieliapuvälineet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida osaamisen kehittämiseen, rekrytointiin, perehdyttämiseen ja virkamiehen kieliapuvälineisiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

Tällä hetkellä säädösvalmistelijoiden vaihtuvuus on melkoista eri ministeriöissä ja säädösvalmistelun peruskurssille joudutaan ainakin YM:ssä tarkkaan priorisoimaan osallistujat. Koulutustarjonnan vähäisyydestä johtuen koulutukseen joudutaan välillä jonottamaan. Säädösluonnosten kääntämisen sisältyminen luonnollisena osana säädöshankkeen elinkaarta on tärkeä osa tuota koulutusta. Jatkossa säädösvalmistelukoulutusta olisi pystyttävä tarjoamaan valmistelijoille niin ettei jonoja koulutukseen muodostuisi.

Miten hyvää suomenkielistä säädöskieltä tulisi mielestäsi edistää?

-

Miten tarpeellisena pidät säädösvalmistelijoiden säädöskielen koulutusta?

Erittäin tarpeellisena

Valtioneuvoston monikielinen sanastotyö

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston monikielistä sanastotyötä.

-

Miten sanastoyhteistyötä tulisi mielestäsi tehostaa?

-

Miten tarpeellisena pidät julkishallinnon termien ja nimien suunnittelun ohjeistamista?

-

Säädösvalmistelu

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida säädösten kääntämiseen ja käännostarpeiden ennakointiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

Tavoite säädöskääntäminen –kohdassa on asetettu liian vaatimattomaksi. Sen mukaan ”säädösvalmistelutilanteesta on saatavissa ajantasaista ennakkotietoa ja hankeikkuna tukee ennakkotiedon saatavuutta ja käytettävyyttä”. Selvempi tavoite olisi: säädösvalmistelun suunnitelmallisuutta parannetaan ministeriöissä. Samoin em. kohdassa toimenpiteenä mainitaan ”Nykyinen lainsäädäntösuunnitelma (HE-luettelo) uudistetaan palvelemaan laajemmin säädösvalmistelun ja säädöskääntämisen ennakointia. HE-luettelo ei voi olla säädöskääntämisen ennakkoinnin väline. Säädösehdotus täytyy käytännössä jo olla käännetty tai olla lähiaikoina menossa käännettäväksi kun se laitetaan ko. istuntokauden HE-listalle. Sen sijaan kohdassa voitaisiinkin todeta että” Lainsäädäntösuunnitelmia kehitetään entistä pitkäjänteisemmiksi jolloin ne palvelevat paremmin myös säädöskääntämisen ennakointia”

Taulukossa mainitaan VN:n ruotsinkielisen lautakunta. Lautakunnan toimintaa voisi tehdä ministeriöiden virkamieskunnalle tutummaksi eli pelkkä internetsivujen kehittäminen ei riitä.

Miten mielestäsi hallituksen esitysten kääntämiseen liittyvää ohjeistusta voitaisiin parantaa?

Nykyinen käytäntö, jossa käännökset tilataan VNHY:ltä Senaattorista löytyvällä toimeksiantolomakkeella, on varsin kankea. VNHY edellyttää, että jos käännettyyn tekstiin tulee myöhemmin muutoksia, niistä täytyy tehdä uusi käännöspyyntö toimeksiantolomakkeella. Varsinkin säädöshankkeissa kertaalleen käännettyihin teksteihin tulee usein paljon muutoksia ja useassa eri vaiheessa (lausuntokierroksen jälkeen, laintarkastuksesta johtuen ja esityksen viime hetken hionnassa), ja on suhteellisen epäkäytännöllistä tehdä näistä jokaisesta (pienestäkin) muutoksesta erillinen käännöspyyntö. Lisäksi toimeksiantolomake sopii suhteellisen huonosti esim. Hankeikkunaan tulevien (useiden erillisten ja eri alasujuilla olevien) tekstipätkien käännettämiseen.

Lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvät asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvien asiakirjojen kääntämistä.

Eu:n sisämarkkinat edellyttävät esim. kauppaa koskevien säädösten kääntämistä myös englanniksi. Tämä on välttämätöntä myös suomen edunvalvonnan ja vaikuttamisen kannalta.

Miten tärkeänä pidät sitä, että ministeriöiden suomenkieliset muutoksenhakuohjeet ja -lomakkeet olisivat yhdenmukaisia?

-

Ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeät tekstit

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeiden tekstien kääntämistä.

Ministeriön ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeät tekstit > ”Ministeriöt koordinoivat keskenään yhteisten hankkeiden viestinnän, jotta päällekkäisiltä käännoistoimeksiannoilta vältytään (yhden luukun periaate).” tarkoitetaanko tässä ministeriöiden valmistelijoiden keskinäistä yhteydenpitoa? Asian voisi muotoilla eri tavalla, sillä strategisen hankkeen viestintä on paljon muutakin kuin käännoistarpeiden koordinoitua.

Eduskunnan informointiin liittyvät asiakirjat ja hallinnolliset asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida eduskunnan informointiin liittyvien asiakirjojen ja hallinnollisten asiakirjojen kääntämistä.

-

Valtioneuvoston viestintä

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston viestintään liittyvien tekstien kääntämistä.

”Pääministerin avustajakuntaa informoidaan käännosprosessista esim. ministerin käsikirjassa.” Olisi hyvä jos kaikkien ministeriöiden avustajakuntaa informoitaisiin.

Kriisiviestintä-kohdassa: ”Käänno- ja kielitoimiala kääntää ja päivittää vakiotekstejä tarvittaville kielille ja julkaisee ne valtioneuvoston intranetissä/virtuaalityöpöydässä ja VNK:n ulkoisilla sivuilla.” Esimerkki voisi auttaa hahmottamaan paremmin mistä tässä on kysymys.

”Tuotetaan esimiehille ”Kysy kielestä” -esite, jossa kerrotaan keneltä saa apua kielilakiin, kääntämiseen ja virkakieleen liittyvissä pulmissa.” Voisiko VNK olla ministeriöiden viestintöihin yhteydessä tästä, että he voisivat lisätä linkin esitteeseen omiin introihinsa.

Miten mielestäsi viestinnän käännostarpeita pystyttäisiin nykyistä paremmin ennakoimaan?

-

Tulkkaukset

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston tulkkaukspalveluita.

-

Miten tarpeellisena pidät viittomakielen käytön linjaamista valtioneuvostossa?

-

Johdon sitouttaminen

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida johdon sitouttamiseen liittyviä toimenpide-esityksiä.

Kansalliskielistrategian toteuttaminen pitäisi olla luonnollinen osa virkatoimien hoitoa ilman että yhteysverkoston tehtävät muodostuvat liian raportointipainotteisiksi.

Miten valtioneuvostossa voitaisiin mielestäsi edistää yleistä kieli-ilmapiiriä Suomessa?

-

Muut kieli- ja käännöslinjausehdotuksiin liittyvät huomiot

Tähän kohtaan voit lisätä kieli- ja käännöslinjausehdotuksiin liittyviä yleisiä huomioitasi.

-

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset ovat mielestäni

-

Tiainen Ismo
Ympäristöministeriö

Ahonen Tellervo
Ympäristöministeriö - Ympäristöministeriö

Asia: 276/73/2016

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset 2017-2020

Lausunnonantajan saate

Tähän voit halutessasi lisätä saateen lausunollesi

Valtioneuvoston kanslia on pyytänyt ulkoasiainministeriöltä lausuntoa valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjauksista 2017-2020. Ulkoasiainministeriö vastaa lausuntoon pyydetyn mukaisesti lausuntopalvelu.fi-osoitteessa alla mainittujen otsikkojen mukaisesti.

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[UM lausunto kokonaisuudessaan valtion kieli- ja käännöslinjauksista.pdf](#)

Johdanto ja kielelliset periaatteet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida kieli- ja käännöslinjausten johdantoa ja kielellisiä periaatteita.

Ulkoasiainministeriö toteaa, että Helsingin sopimuksen perusteella harjoitettava Pohjoismainen yhteistyö, johon kuuluu toiminta Pohjoismaiden neuvostossa ja Pohjoismaiden ministerineuvostossa, pitäisi erikseen mainita linjauksessa yleensä ja erityisesti sen johdannossa. Se on selkeä oma sopimusvarainen ja poliittisesti ja kansallisen identiteetin kannalta tärkeä toimintajajedunvalvontapuite, johon täysimääräinen osallistuminen edellyttää elävää ruotsin kielen osaamistasoa. Se lienee ainoa kansainvälinen yhteistyöpuite, johon Suomi täysimittaisesti osallistuu ja johon osallistuminen edellyttää kykyä tulla toimeen muulla kielellä kuin suomeksi, englanniksi tai ranskaksi.

Kuinka hyvin valtioneuvoston virkamiehet tuntevat kielilainsäädännön velvoitteet?

Kielilainsäädännön velvoitteet tunnetaan pääsääntöisesti hyvin

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida toimintaympäristöä ja sen muutoksia.

Ulkoministeriö pitää hyvänä, että käännösten vaihteleva taso on otettu linjauksessa huomioon ja toimia esitetään tilanteen parantamiseksi.

Toimintaympäristö ja sen muutokset -kappaleessa kaksi todetaan, että käännösten laatu on vaihdellut melkoisesti ja siitä syystä käännös- ja kielitoimiala on valmistellut yhteistä puitesopimusta ja ulkoisten toimijoiden tekemän työn laadunvalvontamekanismia. Ulkoasiainministeriö toteaa havainneen myös käännöstyön laadun vaihtelua ja siitä johtuen työn laadunvalvontamekanismi on hyvä tavoite. Ministeriö huomauttaa, että vaihtelevan tason vuoksi virkamiesten työaikaa on nyt jouduttu käyttämään kohtuuttomasti käännösten tarkistamiseen ja korjaamiseen.

Pääasiassa käännökset ovat kuitenkin olleet melko hyviä ja erityisesti UM:n käännöksistä vastaavien VNHY:n käännösasiantuntijoiden käännettävät tekstit, esim. U-kirjelmät, ovat olleet joissain tapauksissa erinomaisia. Virkamiehiltä vaaditaan kuitenkin kykyä korjata terminologiaa, sillä kääntäjä ei voi tietää kaikkia alakohtaisia nyansseja. Tästäkin syystä on myös hyvä, että linjauksissa korostetaan virkamiesten kielitaidon osaamisen kehittämistä ja virkamiesten kieliapuvälineitä.

Ulkoasiainministeriö toteaa, että Pohjoismaiden ministerineuvostossa työkielet ovat norja, ruotsi ja tanska siten, että niiden välillä ei tulkata tai käännetä. Suomen kielen tulkkausta on saatavilla ministeritasolla ja käännöksiä tapauskohtaisesti sihteeristön tarveharkinnan mukaan. Kokousaineistoja ei käännetä, eikä pääsääntöisesti tutkimuksia ja julkaisuja, jotka ovat arvokkaita kansalliselle säädösvalmistelulle ja uudistushankkeille. Pohjoismaiden neuvostossa vireillä olevalla aloitteella suomen ja islannin kielen asemasta ei olisi välitöntä vaikutusta ministerineuvoston kielikäytäntöön, vaikka se hyväksyttäisiin.

Pohjoismainen lainvalmisteluyhteistyö oli vilkasta itsenäisyyden alkuvuosilta ja aina 1990-luvulle saakka ja se tarkoitti itse säädöstekstien harmonisointia. Samoihin aikoihin Suomen ja Ruotsin EU-jäsenyyden toteutettua tämä työ on käytännössä muuttunut löyhemmäksi koordinaatioksi ja tietojenvaihdoksi. Toimintaympäristön muutokset aivan viime vuosina ovat johtaneet selvitystehtävään koskien tämän työn uudelleenkehittämistä. Tässä yhteydessä pohjoismaiset pääministeri hyväksyivät syyskuussa 2016 tavoitteen Pohjolalle, maailman integroituneena alueena. Tämä toteutuessaan tulee edellyttämään lisäresursseja käännöstyössä molempiin suuntiin, eli tulevaisuuden resurssitarpeena lainsäädäntöyhteistyön tarpeet tulisi mainita linjauksissa.

EU-puheenjohtajuuden osalta tulisi linjauksissa todeta, että 2019 resurssitarpeet käännöstyössä ovat tärkeitä ja realiteetti ja prioriteetti, mutta EU- puheenjohtajuus ei saisi johtaa tilanteeseen, että skandinaavisten kielten ja etenkin ruotsin kieli- ja käännösresurssit heikkenevät.

Oikeudellisten tekstien käännöstilauksien osalta todetaan, että yksiköiden työtaakkaa on helpottanut huomattavasti, ettei niiden enää tarvitse kilpailuttaa käännöstoimistoja ulkoistettavien käännösten osalta. Juridisten tekstien käännöksissä on ollut usein mahdollisuus tukeutua pitkälti UM:n käännöksistä vastaaviin VNHY:n käännösasiantuntijoihin, jotka tuntevat erinomaisesti juridisen terminologian ja oikeudelliset instrumentit. Sen sijaan ulkoistettujen käännöspalvelujen englanninkielisten käännösten taso oikeudellisten tekstien osalta on ollut vaihtelevaa ja

virkamiesten työaikaa on jouduttu käyttämään kohtuuttomasti käännösten tarkistamiseen ja korjaamiseen. Käytännössä ulkoistaminen on koskenut muitakin kuin linjauksissa esimerkkinä mainittuja 10 sivua pidempiä tekstejä. Ulkoasianministeriö esittää, että VNK:n resursseja lisättäisiin juristi-lingvistisen asiantuntemuksen, erityisesti englannin kielen osalta, koska sopimuskäännöstoimistoilla ei ole tällaista asiantuntemusta, minkä vuoksi virkamiehet ovat joutuneet käyttämään kohtuuttomasti työaikaa käännösten tarkistamiseen ja korjaamiseen.

Hyvä virkakieli

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida hyvää virkakieltä koskevia toimenpide-esityksiä.

Ulkoasianministeriö pitää tärkeänä, että käännös- ja kielilinjauksissa on korostettu hyvän virkakielen tärkeyttä.

Ulkoasiainministeriön toteaa hyvän säädöskielen ja niitä koskevien toimenpiteiden osalta selkeänä puutteena, ettei esimerkiksi VNK:n/HAUS järjestämällä Lainvalmistelun peruskurssilla anneta koulutusta hyvän säädöskielen parantamiseksi. Ministeriö ehdottaa, että hyvän säädöskielen opetusta sisällytettäisiin jatkossa Lainvalmistelun peruskurssille.

Miten hyvää virkakieltä ja selkokielen käyttöä tulisi mielestäsi edistää valtioneuvostossa?

-

Kuinka tarpeellisena pidät valtioneuvoston virkakielilautakuntaa

-

Osaamisen kehittäminen, rekrytointi, perehdyttäminen, virkamiehen kieliapuvälineet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida osaamisen kehittämiseen, rekrytointiin, perehdyttämiseen ja virkamiehen kieliapuvälineisiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

Kieli- ja käännöslinjauksissa tulisi vahvemmin noteerata yleiskysymyksenä virkamiesten käytännön ruotsinkielen osaamistaso, joka osoittaa heikkenemisen merkkejä eikä aina riittävästi mahdollista Suomen etujen valvomista tai pohjoismaisten instituutioiden tuotosten täysimittaista hyödyntämistä. Osaamistasosta huolehtiminen tulee olla strateginen tavoite valtion keskushallinnolle. Muotoilu luonnoksessa rajoittuu turhaan vain säädösvalmisteluun.

Kieliapuvälineissä tulee muistaa huomioida norjan ja tanskan kielet. Skandinaavisen kommunikaation ja tekstinymmärtämisen sanastojen löydettävyyttä tulee edistää.

Ulkoministeriö toivoo valtioneuvoston Intranettiin (Senaattoriin) lisättäväksi linkkejä valtioneuvoston yhteiseen hyvän kielenkäytön työkalupakkiin, josta löytyy kootusti oppaita, videoita sekä verkkomateriaalia hyvästä virkakielestä. Lisäksi koulutuksia toivotaan yleisesti VNHY:n tarjontaan lisää; myös verkkokoulutuksia esim. kirjoittamisesta.

Miten hyvää suomenkielistä säädöskieltä tulisi mielestäsi edistää?

Ulkoasiainministeriön toteaa hyvän säädöskielen ja niitä koskevien toimenpiteiden osalta selkeänä puutteena, ettei esimerkiksi VNK:n/HAUS järjestämällä Lainvalmistelun peruskurssilla anneta koulutusta hyvän säädöskielen parantamiseksi. Ministeriö ehdottaa, että hyvän säädöskielen opetusta sisällytettäisiin jatkossa Lainvalmistelun peruskurssille.

Lisäksi lainvalmisteluoppaissa tulisi käsitellä enemmän hyvää säädöskieltä. Laintarkastuksen roolia säädöskielen palautteen antamisessa voitaisiin harkita resurssit huomioiden.

Miten tarpeellisena pidät säädösvalmistelijoiden säädöskielen koulutusta?

Erittäin tarpeellisena

Valtioneuvoston monikielinen sanastotyö

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston monikielistä sanastotyötä.

Pohjoismaisten sopimusten neuvotteluissa sekä uudelleen viriävässä pohjoismaisessa lainsäädäntöyhteistyössä on tärkeää huomioida skandinaavinen säädössanasto yleensä, sekä Suomessa käytettäviin julkishallinnon termeihin ja nimiin liittyvät erityiskysymykset ruotsin kielellä.

Pohjoismaista lainsäädäntöyhteistyötä koskevassa selvityksessä voi nousta esille skandinaavisen säädösterminologian ylläpito, huolto ja neuvonta ministerineuvoston yhteydessä.

Miten sanastoyhteistyötä tulisi mielestäsi tehostaa?

-

Miten tarpeellisena pidät julkishallinnon termien ja nimien suunnittelun ohjeistamista?

Erittäin tarpeellisena

Säädösvalmistelu

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida säädösten kääntämiseen ja käännöstarpeiden ennakointiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

Säädösvalmistelun ja valtiosopimuksien nykytilanteesta on todettu kieli- ja käännöslinjauksien taulukossa, että valtiosopimuksista tarvittaisiin suomenkielinen versio jo ennen kuin ne annetaan hallituksen esityksinä eduskunnalle ja että tällä hetkellä ei ole riittävästi ennakkotietoa saatavilla sopimusten neuvottelutilanteesta ja -vaiheista. Ulkoasiainministeriö toteaa, että suomenkielinen versio valtiosopimuksista on pääsääntöisesti saatavilla PTJ:stä suomeksi hyvissä ajoin ennen hallituksen esitystä, sopimuksen allekirjoitusvaltuusesittelystä.

Säädösvalmistelun ja valtiosopimuksien tavoitteissa (taulukko) on todettu, että hankeikkunasta saadaan tietoa valtiosopimusten valmistelusta. Ulkoasiainministeriö pitää tärkeänä tätä tavoitetta, mutta tavoite edellyttää, että kukin ministeriö vie aina valtiosopimukset hankkeena hankeikkunaan neuvottelujen alkaessa. Muussa tapauksessa ne näkyvät vasta säädöshankkeena hallituksen esityksinä tai asetusvaiheessa. Käytännön yhdenmukaistamiseksi ulkoasiainministeriö ehdottaakin, että valtioneuvostossa laadittaisiin yhtäläinen ohjeistus sille, missä vaiheessa kv. sopimukset viedään hankeikkunaan.

Miten mielestäsi hallituksen esitysten kääntämiseen liittyvää ohjeistusta voitaisiin parantaa?

Ulkoasiainministeriö pitää hyvänä, että valtioneuvoston kanslia on laatinut englanninkielien osalta Säästöjen kääntäminen englanniksi ja valtiosopimusten suomentamisen –oppaan sekä lainsäädäntösanaston valtioneuvoston kääntäjille sekä ulkopuolisille käännöstoimittajille, josta ulkoasiainministeriö on antanut erillisen lausunnon 21.1.2017 valtioneuvoston kanslialle. Kyseisen oppaan ja lainsäädäntösanaston avulla voidaan yhdenmukaistaa ja ylläpitää englanninkielisten säädös- ja valtiosopimustekstikäännösten hyvää tasoa ja opas on hyödyllinen erityisesti ulkopuolisille käännöstoimittajille laadukkaiden ja yhdenmukaisten käännöstekstien takaamiseksi. Myös ruotsinkielien osalta julkaistiin alkuvuonna uusi teos ”Svenskt lagspråk i Finland, joka myös antaa kääntäjille parempia valmiuksia säädöstekstien kääntämiseksi.

Lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvät asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvien asiakirjojen kääntämistä.

Ulkoasiainministeriö toteaa EU-asioihin liittyvien asiakirjojen osalta, että vaikka neuvoston käännökset ovat pääsääntöisesti asianmukaista suomen kieltä, ne eivät ole aina ymmärrettäviä ja selkokielisiä. Ulkoasiainministeriö pitää kannatettavana linjauksissa mainittua tavoitetta yhteistyön parantamisesta EU-instituutioiden kääntäjien sekä kotimaisten virkamiesten ja asiantuntijoiden välillä.

Miten tärkeänä pidät sitä, että ministeriöiden suomenkieliset muutoksenhakuohjeet ja -lomakkeet olisivat yhdenmukaisia?

Erittäin tärkeää

Ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeät tekstit

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeiden tekstien kääntämistä.

-

Eduskunnan informointiin liittyvät asiakirjat ja hallinnolliset asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida eduskunnan informointiin liittyvien asiakirjojen ja hallinnollisten asiakirjojen kääntämistä.

Linjauksissa todetaan nykytilan osalta eduskunnan informoinnista, että eduskunnan informointiin liittyvät asiakirjat käännetään ruotsin kielelle (perustuslaki 51 §). Ulkoasiainministeriö toteaa yleiskommenttina, ettei tämän hetkisen ohjeistuksen mukaan E- ja UTP- kirjeitä eikä E-/U-jatkokirjeitä käännetä ruotsiksi. Ulkoasiainministeriö mukaan tavoitteena tulisi olla, että U-kirjelmät jaettaisiin jaostoihin myös ruotsiksi.

Ulkoasiainministeriö ehdottaa taulukkoon hallinnolliset asiakirjat, kohtaan suruvalittelut, kansalaiskirjeet, kutsu ja muu vaihtoehto lisäykseksi seuraavan sisältöiset tekstit:

Nykytila: Ylimmän valtiojohdon (TP, PMI ja UMI) onnittelut ja surunvalittelut hoidetaan keskitetysti (UM) kiireellisesti useilla eri kielillä, myös päivystys-aikana.

Tavoite: Ylimmän valtiojohdon onnittelut ja surunvalittelut hoidetaan keskitetysti hyödyntäen myös käännös- ja kielitoimialan malleja.

Vastuutaho ja yhteistyötahot: UM ja valtiojohdon kansliat.

Valtioneuvoston viestintä

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston viestintään liittyvien tekstien kääntämistä.

-

Miten mielestäsi viestinnän käännöstarpeita pystyttäisiin nykyistä paremmin ennakoimaan?

-

Tulkkaus

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston tulkkauspalveluita.

Tulkkauksen osalta VNHY:n palvelujen nykytilanteesta on todettu, että VNHY tarjoaa ministeriöille venäjän kielen konsekutiivitulkkausta. Resurssoinnin osalta todetaan vuosille 2017-2020, että

venäjän kielen konsekutiivitulkkausta jatketaan "nykyresurssein". Ulkoasianministeriö ymmärtää tämän tarkoittavan neljää (4) venäjän kääntäjää.

Miten tarpeellisena pidät viittomakielen käytön linjaamista valtioneuvostossa?

Jokseenkin tarpeellisena

Johdon sitouttaminen

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida johdon sitouttamiseen liittyviä toimenpide-esityksiä.

Ulkoministeriö toteaa, että kieli- ja käännöslinjauksissa tulisi vahvemmin noteerata yleiskysymyksenä virkamiesten käytännön ruotsinkielen osaamistaso, joka osoittaa heikkenemisen merkkejä eikä aina riittävästi mahdollista Suomen etujen valvomista tai pohjoismaisten instituutioiden tuotosten täysimittaista hyödyntämistä. Osaamistasosta huolehtiminen on myös asia, joka vaatii johdon sitouttamista.

Miten valtioneuvostossa voitaisiin mielestäsi edistää yleistä kieli-ilmapiiriä Suomessa?

-

Muut kieli- ja käännöslinjauksehdotuksiin liittyvät huomiot

Tähän kohtaan voit lisätä kieli- ja käännöslinjauksehdotuksiin liittyviä yleisiä huomioitasi.

Ulkoasiainministeriöllä on paljon kielikouluttautumistarpeita johtuen mm. hallinnonalan globaalista verkostosta. Osa kielikoulutuksesta siirtyi VNHY:lle vuonna 2015, mutta tarjonta ei kata kaikkea ulkoasiainhallinnossa tarvittavasta kielten kirjosta. Näin ollen UM on järjestänyt omaa koulutusta ulkoasiainhallinnolle tärkeistä kielistä sekä lisäryhmiä heille, jotka eivät ole mahtuneet VNHY:n kursseille. VNHY kilpailuttaa kielikoulutuspalvelunsa vuonna 2018. UM toivoo pääsevänsä VNHY:n seuraavaan kieli-koulutuskilpailutukseen mukaan; näin toimintojen päällekkäisyydestä päästään eroon.

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset ovat mielestäni

Erittäin tarpeellisia

Rimppi Elina
Ulkoasiainministeriö

Asia: 276/73/2016

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset 2017-2020

Lausunnonantajan saate

Tähän voit halutessasi lisätä saateen lausunollesi

Sanastokeskus TSK ry kiittää valtioneuvosten kieli- ja käännöslinjauksia koskevasta lausuntopyynnöstä. Sanastokeskus on v. 1974 perustettu sanasto- ja ontologiatyön asiantuntijaorganisaatio, jonka tarkoituksena on kehittää sekä terminologisen sanastotyön että ontologiatyön menetelmiä ja pitää yllä niihin perustuvaa osaamista sekä saada aikaan erikoisalojen sanastoja ja ontologioita. Lausuntomme perustuu erikoisalojen sanasto- ja ontologiatyössä karttuneeseen kokemukseen.

Johdanto ja kielelliset periaatteet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida kieli- ja käännöslinjausten johdantoa ja kielellisiä periaatteita.

-

Kuinka hyvin valtioneuvoston virkamiehet tuntevat kielilainsäädännön velvoitteet?

-

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida toimintaympäristöä ja sen muutoksia.

-

Hyvä virkakieli

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida hyvää virkakieltä koskevia toimenpide-esityksiä.

-

Miten hyvää virkakieltä ja selkokielen käyttöä tulisi mielestäsi edistää valtioneuvostossa?

-

Kuinka tarpeellisena pidät valtioneuvoston virkakielilautakuntaa

-

Osaamisen kehittäminen, rekrytointi, perehdyttäminen, virkamiehen kieliapuvälineet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida osaamisen kehittämiseen, rekrytointiin, perehdyttämiseen ja virkamiehen kieliapuvälineisiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten hyvää suomenkielistä säädöskieltä tulisi mielestäsi edistää?

-

Miten tarpeellisena pidät säädösvalmistelijoiden säädöskielen koulutusta?

Erittäin tarpeellisena

Valtioneuvoston monikielinen sanastotyö

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston monikielistä sanastotyötä.

Johdantotekstin mukaisesti valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjausten tavoitteena on tukea ministeriöitä kielellisten oikeuksien toteuttamisessa, käännöstarpeiden tunnistamisessa ja ennakkoinnissa sekä hyvän virkakielen edistämässä. Näiden tavoitteiden saavuttamista tuetaan jo nykyisellään sanastotyön keinoin, mutta sanastotyötä voitaisiin hyödyntää enemmänkin, erityisesti säädösvalmistelussa ja tietojärjestelmien semanttisen yhteentoimivuuden edistämässä.

Linjauksessa mainitut käynnissä olevat ja suunnitellut toimenpiteet kuten Yhteinen tiedonhallinta - kärkihanke (YTI), sanastotyön yhteistyöverkoston perustaminen, menettelyohjeiden laatiminen julkishallinnon termien ja nimien suunnittelusta sekä sanastoaineistojen kartoittaminen ja keskitetty julkaiseminen ovat tärkeitä. Jotta sanastotyötä voitaisiin hyödyntää täysimittaisesti myös säädösvalmistelun tukena, tarvittaisiin selkeä päätös käsiteanalyysin yhdistämisestä säädösvalmisteluprosessiin ja malli siitä, miten käsiteanalyysiä valmistelussa hyödynnetään. Huomioimalla käsiteanalyysin (keskeisten käsitteiden kartoittaminen, termien valinta ja käsitteiden systemaattinen määrittely) tarve jo säädöstyön alkuvaiheessa, voitaisiin tukea säädöstekstin johdonmukaista laadintaa ja siten vaikuttaa säädöksen selkeyteen ja ymmärrettävyyteen. Jotta säädösvalmistelua voitaisiin tukea valmisteluun käytettävissä olevassa ajassa, valmistelutyön edellyttämien lähdetietojen käytön tehostamiseen tarvittaisiin nykyistä laajempia keskitettyjä tietolähteitä sekä tiedonhaun työkaluja.

Säädöstekstit vaikuttavat siihen, miten säädösten käsitteitä voidaan myöhemmin käyttää esimerkiksi tietojärjestelmiä kehitettäessä ja tietojärjestelmien käyttöä ohjeistettaessa. Jos käsitteiden hallinta otettaisiin osaksi säädösvalmistelua edellä kuvatulla tavalla, se hyödyttäisi myös järjestelmäsuunnittelua, jossa käytetään käsiteanalyysia YTI-hankkeen tavoitteiden mukaisesti. Kun

digitaalisten palvelujen käyttö lisääntyy, yhteisten käsitteiden yhtenäisellä käytöllä on suuri merkitys demokratian toteutumisen ja talouden kannalta.

Miten sanastoyhteistyötä tulisi mielestäsi tehostaa?

-

Miten tarpeellisenä pidät julkishallinnon termien ja nimien suunnittelun ohjeistamista?

Erittäin tarpeellisenä

Säädösvalmistelu

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida säädösten kääntämiseen ja käännöstarpeiden ennakointiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten mielestäsi hallituksen esitysten kääntämiseen liittyvää ohjeistusta voitaisiin parantaa?

-

Lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvät asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvien asiakirjojen kääntämistä.

-

Miten tärkeänä pidät sitä, että ministeriöiden suomenkieliset muutoksenhakuohjeet ja -lomakkeet olisivat yhdenmukaisia?

Erittäin tärkeää

Ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeät tekstit

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeiden tekstien kääntämistä.

-

Eduskunnan informointiin liittyvät asiakirjat ja hallinnolliset asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida eduskunnan informointiin liittyvien asiakirjojen ja hallinnollisten asiakirjojen kääntämistä.

-

Valtioneuvoston viestintä

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston viestintään liittyvien tekstien kääntämistä.

-

Miten mielestäsi viestinnän käännöstarpeita pystyttäisiin nykyistä paremmin ennakoimaan?

-

Tulkkaus

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston tulkkauspalveluita.

-

Miten tarpeellisena pidät viittomakielen käytön linjaamista valtioneuvostossa?

-

Johdon sitouttaminen

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida johdon sitouttamiseen liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten valtioneuvostossa voitaisiin mielestäsi edistää yleistä kieli-ilmapiiriä Suomessa?

-

Muut kieli- ja käännöslinjausehdotuksiin liittyvät huomiot

Tähän kohtaan voit lisätä kieli- ja käännöslinjausehdotuksiin liittyviä yleisiä huomioitasi.

-

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset ovat mielestäni

Erittäin tarpeellisia

Seppälä Katri
Sanastokeskus TSK ry

Asia: 276/73/2016

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset 2017-2020

Lausunnonantajan saate

Tähän voit halutessasi lisätä saateen lausunollesi

-

Johdanto ja kielelliset periaatteet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida kieli- ja käännöslinjausten johdantoa ja kielellisiä periaatteita.

Kielelliset periaatteet

Valtiovarainministeriö pitää valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjauksia erittäin tarpeellisena. Linjausesityksen kielelliset periaatteet ovat selkeät ja kattavat. Ministeriö toteaa, että valtioneuvoston virkamiesten kielilainsäädännön velvoitteiden tuntemisessa on yhä puutteita. Hyvän virkakielen tulisi olla luonteva osa virkamiesvalmistelua ja kommunikointia. Se pitäisi myös integroida mahdollisimman pitkälle hallinnon prosesseihin. Linjausesityksen kielelliset periaatteet ovat selkeät ja kattavat, mutta melko maltillisia ja perinteisiä. Linjauksissa voisi ottaa voimakkaammin kantaa esimerkiksi sähköisten välineiden käytön puolesta.

Kuinka hyvin valtioneuvoston virkamiehet tuntevat kielilainsäädännön velvoitteet?

Kielilainsäädännön velvoitteiden tuntemisessa on puutteita

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida toimintaympäristöä ja sen muutoksia.

-

Hyvä virkakieli

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida hyvää virkakieltä koskevia toimenpide-esityksiä.

-

Miten hyvää virkakieltä ja selkokielen käyttöä tulisi mielestäsi edistää valtioneuvostossa?

Hyvä virkakielen edistäminen valtioneuvostossa

Hyvää virkakielen tavoitetta pitäisi pitää esillä jatkuvasti erilaisissa perehdyttämis- ja koulutustilaisuuksissa (mm. ehdotetut VN-passi- ja säädösvalmistelukoulutukset) ja VN:n sivuilla (tietoiskut, ohjeet, blogit). Linjausten toteutumista tulisi myös seurata.

Valtiovarainministeriö kannattaa virkakieliverkoston perustamista. Loppuraportissa tulisikin esittää, mitä konkreettista verkosto voisi tehdä ja millä keinoin sen asettamiin tavoitteisiin pyritään. Ennen verkoston perustamista esimerkiksi VNHY voisi kerätä tietoa hyvistä käytännöistä ja levittää niitä edelleen ministeriöiden kesken. Hyvän virkakielen käyttämisestä tulisi myös muistuttaa kaikissa sellaisissa dokumenteissa, joissa ohjataan tekstin tuottamista.

Ulkoisten käännöspalvelujen laadunseurantamekanismin kehittäminen on kannatettava asia. Ulkoistettujen käännösten laatu on vaihdellut runsaasti ja toisaalta toimeksiantajilla ei usein ole resursseja kattaviin käännöstarkastuksiin.

Valtiovarainministeriö pitää tarpeellisena myös viittomakielen käytön linjaamista valtioneuvostossa.

Kuinka tarpeellisena pidät valtioneuvoston virkakielilautakuntaa

-

Osaamisen kehittäminen, rekrytointi, perehdyttäminen, virkamiehen kieliapuvälineet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida osaamisen kehittämiseen, rekrytointiin, perehdyttämiseen ja virkamiehen kieliapuvälineisiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

Perehdytyksen osalta linjaukset ovat oikean suuntaiset. Resurssiehdotus saattaa tarkoittaa oikeusministeriön talousarvion muutosta. Oleellista on, että rekrytoinnissa kielitaitoa koskevat vaatimukset ovat tehtävän hoitamisen kannalta tarkoituksenmukaiset.

Miten hyvää suomenkielistä säädöskieltä tulisi mielestäsi edistää?

Valtiovarainministeriö pitää erittäin tarpeellisena säädösvalmistelijoiden säädöskielen koulutusta. Hyvää suomenkielistä säädöskieltä tulisi edistää muun muassa painottamalla, että oikeusministeriön ohjeistukseen on tärkeää perehtyä. Säädösvalmistelijan perus- ja jatkokursseja järjestetään liian harvoin (uudet valmistelijat joutuvat odottamaan koulutusta 6–12 kk). Säädösvalmistelukursseihin tulisi myös lisätä koulutusta hyvästä säädöskielestä ja kääntämiseen liittyvästä ohjeistuksesta.

Miten tarpeellisena pidät säädösvalmistelijoiden säädöskielen koulutusta?

Erittäin tarpeellisena

Valtioneuvoston monikielinen sanastotyö

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston monikielistä sanastotyötä.

Valtiovarainministeriö pitää kannatettavina monikielisen sanastotyön linjausehdotuksia. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan sanastoyhteistyötä tulisi tehostaa modernin tietotekniikan keinoin, esimerkiksi kehittämällä ja ottamalla käyttöön semanttisen teknologian välineitä. Resursoinnin keskitetty hoitaminen edellyttää asian käsittelyä talousarviovalmistelussa.

Sanastoyhteistyötä tulisi tehostaa myös lisäämällä yhteistyötä käännös- ja kielialan sekä ministeriöiden asiantuntijoiden välillä.

Loppuraportin linjausehdotuksiin olisi hyvä kirjata toimenpiteenä, että myös ulkoisten kääntäjien (yhteistyökumppanit freelancereineen) edellytetään käyttävän kaikkea välineistöä.

Miten sanastoyhteistyötä tulisi mielestäsi tehostaa?

-

Miten tarpeellisena pidät julkishallinnon termien ja nimien suunnittelun ohjeistamista?

-

Säädösvalmistelu

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida säädösten kääntämiseen ja käännöstarpeiden ennakointiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

Säädösvalmistelukursseihin tulisi myös lisätä koulutusta hyvästä säädöskielestä ja kääntämiseen liittyvästä ohjeistuksesta.

Valtiovarainministeriö pitää säädösten kääntämiseen ja käännöstarpeiden ennakointiin liittyviä toimenpide-esityksiä kannatettavina. Lisäksi kääntäjät voisivat kertoa asiantuntijoille omasta työstään ja kääntämisen kannalta tärkeistä asioista.

Miten mielestäsi hallituksen esitysten kääntämiseen liittyvää ohjeistusta voitaisiin parantaa?

-

Lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvät asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvien asiakirjojen kääntämistä.

-

Miten tärkeänä pidät sitä, että ministeriöiden suomenkieliset muutoksenhakuohjeet ja -lomakkeet olisivat yhdenmukaisia?

-

Ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeät tekstit

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeiden tekstien kääntämistä.

-

Eduskunnan informointiin liittyvät asiakirjat ja hallinnolliset asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida eduskunnan informointiin liittyvien asiakirjojen ja hallinnollisten asiakirjojen kääntämistä.

-

Valtioneuvoston viestintä

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston viestintään liittyvien tekstien kääntämistä.

-

Miten mielestäsi viestinnän käännostarpeita pystyttäisiin nykyistä paremmin ennakoimaan?

-

Tulkkaus

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston tulkkauspalveluita.

-

Miten tarpeellisena pidät viittomakielen käytön linjaamista valtioneuvostossa?

-

Johdon sitouttaminen

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida johdon sitouttamiseen liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten valtioneuvostossa voitaisiin mielestäsi edistää yleistä kieli-ilmapiiriä Suomessa?

-

Muut kieli- ja käännöslinjausehdotuksiin liittyvät huomiot

Tähän kohtaan voit lisätä kieli- ja käännöslinjausehdotuksiin liittyviä yleisiä huomioitasi.

Ministeriö toteaa, että raportissa ehdotetut linjaukset tulee toteuttaa julkisen talouden suunnitelman ja hyväksytyjen talousarvioiden puitteissa.

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[VMn lausunto valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjauksista vuosille 2017-2020 allekirjoitettu pdf.pdf](#)

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset ovat mielestäni

Erittäin tarpeellisia

Sneck Minna
Valtiovarainministeriö

Asia: 276/73/2016

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset 2017-2020

Lausunnonantajan saate

Tähän voit halutessasi lisätä saateen lausunollesi

Riktlinjerna för språk och översättning i statsrådet 2017-2020 har behandlats vid riksdagens svenska byrås möte den 25 januari 2017. Detta utlåtande lämnar jag som privatperson och enbart med synpunkter på språkparet finska-svenska och författningstexter.

Johdanto ja kielelliset periaatteet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida kieli- ja käännöslinjausten johdantoa ja kielellisiä periaatteita.

De allmänna principerna innehåller vedertagna uppfattningar om myndigheternas skyldigheter i språkligt hänseende. Alla dessa principer tål att upprepas och borde ingå i den naturliga introduktionen för nyanställda på alla plan, från den högsta till den lägsta lönekategorin. Ett problem med principer och fokusområden i strategier är ofta att de är för många och att man inte alltid förmår se skogen för alla träd. Dokumentet skulle eventuellt bli klarare, överskådligare och lättare t.ex. för alla anställda att ta till sig om man gallrade något bland principerna och framförallt bland deklARATIONERNA om konkretisering av principerna (punktuppställningarna). Det som sägs i punktuppställningarna är också av väldigt varierande dignitet, t.ex. "käytämme mobiilisanakirjoja" versus "Kääntäminen ja termityö ovat kiinteä osa kaikkien keskeisten asiakirjojen laatimisprosessissa". Alla punkter är emellertid viktiga och värda allt understöd, men framställningen skulle vinna på en liten åtstramning.

Kuinka hyvin valtioneuvoston virkamiehet tuntevat kielilainsäädännön velvoitteet?

Kielilainsäädännön velvoitteiden tuntemisessa on puutteita

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida toimintaympäristöä ja sen muutoksia.

Omvärldsförändringarna är mycket väl beskrivna och motsvarar dessvärre verkligheten, där översättningsuppdragen alltför ofta görs med en orimligt snäv tidtabell. Det stämmer att lagberedning är en del av det politiska beslutsfattandet och därför inte alltid möjligt att planera i

detlaj men det bör gå att planera bättre än i dagsläget. En betydande del av regeringens propositioner är tämligen tekniska eller på annat sätt politiskt ostridiga och bör gå att bereda enligt en fastlagd tidtabell, där tillräcklig tid också reserveras för riksdagsbehandlingen. Det är svårt att hitta godtagbara skäl till att stora och viktiga lagpaket ständigt drivs igenom utan att vara genomarbetade på någotdera officiella språket. Till riksdagen lämnas många propositioner som på grund av tidsbrist kan vara helt ogranskade på svenska. Eftersom behandlingen i riksdagens utskott sker uteslutande på finska försätts landets svenskspråkiga i en sämre ställning när det inte funnits samma förutsättningar att bearbeta och granska den svenska lagtexten. I dokumentet sägs att "Eduskunnan työskentelyrytmi vaikuttaa säädösvalmistelun aikatauluihin". Man kan också se omvänt på problemet och hävda att riksdagen är beroende av regeringens arbetsrytm. Riksdagen kan ju inte behandla en regeringsproposition förrän den överlämnats till riksdagen, och det händer ofta att propositioner lämnas så nära det datum en lag ska träda i kraft, att tidtabellerna omöjliggör en seriös bearbetning av den slutliga lagtexten i riksdagen. Ett tätare planeringssamarbete mellan riksdag och regering skulle sannolikt ha en mycket positiv och kvalitetshöjande effekt på det svenska lagspråket.

Hyvä virkakieli

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida hyvää virkakieltä koskevia toimenpide-esityksiä.

De åtgärder som föreslås för att främja ett gott myndighetsspråk avspeglar dels ett behov av gemensam normering, dels ett behov av närmare samarbete mellan olika aktörer. Här ser jag en risk för överorganisering, i synnerhet som allt ska ske utan extra resurser. Aktörernas hierarkiska relation blir också oklar. Det finns dessutom andra aktörer som nämns på andra ställen i dokumentet, t.ex. statsrådets svenska språknämnd - var passar den in? Senare i dokumentet sägs det också att "Perustetaan sanastotyön yhteistyöverkosto", tydligen det "virkakieliverkosto" som nämns i samband med Hyvät käytännöt. Också Institutet för de inhemska språken Kotus tilldelas uppgifter såsom att på sin webbplats publicera "säädoskielen ohjesivut". Enligt min uppfattning nämns den allra viktigaste åtgärden i samband med författningsspråket, nämligen "Ministeriöt neuvottelevat keskeisten säädösten suunnittelu- ja valmisteluvaiheessa esimerkiksi kääntäjien, termnologien, tiedottajien ja muiden kielisiantuntijoiden kanssa". Om bara den åtgärden kunde realiseras skulle termarbetet underlättas betydligt. När nya nätverk och motsvarande grundas finns det skäl att noga överväga vad de i verkligheten tillför och om det finns personella resurser för att hålla uppe ett högkvalitativt arbete så att nätverken inte börjar upplevas som en belastning.

Miten hyvää virkakieltä ja selkokielen käyttöä tulisi mielestäsi edistää valtioneuvostossa?

När det gäller författningsspråket ska texterna vara korta och de får absolut inte vara upprepande eller förses med onödiga intetsägande fraser, s.k. skrytfenor och trampoliner. Eftersom det är människor som producerar texterna börjar allting med att skribenterna själva kommer till grundligt insikt om att "less is more", också i förvaltnings- och författningstexter och att det inte får vara ett självändamål att uttrycka sig komplicerat. Det måste också anslås pengar för att ordna utbildning i detta och modell kan gärna tas av Sverige, där man redan under decennier har satsat stort på ett gott myndighetsspråk, dvs. klarspråk.

Kuinka tarpeellisena pidät valtioneuvoston virkakielilautakuntaa

Jokseenkin tarpeellisena

Osaamisen kehittäminen, rekrytointi, perehdyttäminen, virkamiehen kieliapuvälineet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida osaamisen kehittämiseen, rekrytointiin, perehdyttämiseen ja virkamiehen kieliapuvälineisiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

Alla åtgärder som föreslås på denna punkt i dokumentet är bra. Erfarenheterna av samarbete mellan statsrådets svenska språknämnd och högskolor är goda och fungerar åt vardera hållet. Det finns ett klart behov av skraddarsydda, återkommande kurser för författningsöversättare men jag har svårt att se att det ska kunna förverkligas med nuvarande resurser. Internutbildning med nuvarande resurser torde pågå hela tiden men en skraddarsydd utbildning som verkligen gör skillnad kräver också satsningar i tid och pengar. Det finns också ett stort behov av ett utökat samarbete mellan författningsöversättare och lagberedare. Samarbetet kan gärna ta avstamp i gemensam och genomtänkt utbildning. På det sättet konkretiseras parternas insikt om att de producerar gemensamma texter och att detta bör göras i samarbete.

Miten hyvää suomenkielistä säädöskieltä tulisi mielestäsi edistää?

Se motiveringen ovan. Jag tror det inte i det här skedet finns något stort behov av att göra skillnad mellan myndighetsspråk och författningsspråk. När man kommit en bit på vägen kan det bli aktuellt med sådant förfinade, men fram till riktlinjernas slutdatum 2020 är den stora utmaningen att överhuvudtaget skapa en bred diskussion om skyldigheten för myndigheterna att uttrycka sig klart och begripligt vare sig det handlar om transportbalken eller en deklaraationsblankett. Exemplets makt är också stor och det kunde vara idé att lyfta fram myndigheter och lyckade lagstiftningsprojekt där man satsat på språket.

a

Miten tarpeellisena pidät säädösvalmistelijoiden säädöskielen koulutusta?

Erittäin tarpeellisena

Valtioneuvoston monikielinen sanastotyö

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston monikielistä sanastotyötä.

-

Miten sanastoyhteistyötä tulisi mielestäsi tehostaa?

-

Miten tarpeellisena pidät julkishallinnon termien ja nimien suunnittelun ohjeistamista?

Erittäin tarpeellisena

Säädösvalmistelu

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida säädösten kääntämiseen ja käännöstarpeiden ennakointiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

Förslaget att förbättra RP-förteckningen är utmärkt. Den är ett användbart och viktigt redskap också i riksdagen. Ännu viktigare vore att tidtabellerna för att lämna propositioner till riksdagen också följs. Det vore också bra om RP-förteckningen uppdaterades regelbundet och att också andra, t.ex. riksdagens svenska byrå, informerades om resultaten av översättnings- och språksektorns förhandlingar med uppdragsgivarna för att bättre kunna bereda sig på vilka översättningsuppdrag som kommer att aktualiseras.

Miten mielestäsi hallituksen esitysten kääntämiseen liittyvää ohjeistusta voitaisiin parantaa?

Här är det oklart vad som avses med anvisningarna om översättning. Rör det sig om anvisningar till föredragandena eller till översättarna. När det gäller anvisningar till översättarna skulle det behövas en digital plattform som förenar alla författningsöversättare oberoende av ämbetsverk eller freelancestatus. På den plattformen kunde man uppdatera den tryckta versionen av Slaf, informera om aktuella termval, tidtabeller och t.ex. utbildning och dessutom föra e-diskussioner kring aktuella ämnen och på det sättet ersätta det flertal av e-postdiskussioner som finns just nu.

Lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvät asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvien asiakirjojen kääntämistä.

-

Miten tärkeänä pidät sitä, että ministeriöiden suomenkieliset muutoksenhakuohjeet ja -lomakkeet olisivat yhdenmukaisia?

-

Ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeät tekstit

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeiden tekstien kääntämistä.

-

Eduskunnan informointiin liittyvät asiakirjat ja hallinnolliset asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida eduskunnan informointiin liittyvien asiakirjojen ja hallinnollisten asiakirjojen kääntämistä.

I dokumentet konstateras det som en brist att svenskspråkiga handlingar (t.ex. E- och U-skrivelser) ibland inte hinner fram till riksdagen förrän ärendet redan är slutbehandlad där. Någon åtgärd för att avhjälpa bristen föreslås emellertid inte. Frågan borde diskuteras seriöst, och om det anses att en försenad översättning inte längre fyller en funktion som står i proportion till de resurser som avsätts för översättningen, borde lagstiftningen ändras så att den motsvarar det (under många år) rådande läget.

Valtioneuvoston viestintä

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston viestintään liittyvien tekstien kääntämistä.

-

Miten mielestäsi viestinnän käännöstarpeita pystyttäisiin nykyistä paremmin ennakoimaan?

-

Tulkkaus

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston tulkkauspalveluita.

-

Miten tarpeellisena pidät viittomakielen käytön linjaamista valtioneuvostossa?

-

Johdon sitouttaminen

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida johdon sitouttamiseen liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten valtioneuvostossa voitaisiin mielestäsi edistää yleistä kieli-ilmapiiriä Suomessa?

-

Muut kieli- ja käännöslinjausehdotuksiin liittyvät huomiot

Tähän kohtaan voit lisätä kieli- ja käännöslinjausehdotuksiin liittyviä yleisiä huomioitasi.

-

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset ovat mielestäni

Erittäin tarpeellisia

Anne-Marie Linnea Mattsson
byråchef, riksdagens svenska byrå

Asia: 276/73/2016

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset 2017-2020

Lausunnonantajan saate

Tähän voit halutessasi lisätä saateen lausunollesi

Kotimaisten kielten keskuksen saate:

Kotimaisten kielten keskus pitää linjauksia hyvin positiivisena kokonaisuutena. Meitä ilahduttaa se, että hyvän virkakielen merkitys on niin vahvasti esillä ja että äidinkielen kirjoitus- ja viestintätaidot on otettu huomioon vieraiden kielten taitojen rinnalla. Kannatamme lämpimästi ehdotuksia virkakielilautakunnan tarpeen selvittämisestä, sanastotyön yhteistyöverkostosta ja yhteisten ohjeiden laatimista termien ja nimien suunnittelun avuksi. Myös linjaukset johdon sitouttamisesta ovat tärkeitä toteuttaa.

1. Äidinkielen taitoihin voitaisiin käsityksemme mukaan suunnata vielä enemmänkin huomiota ja soveltaa niiden kehittämiseksi myös niitä toimenpiteitä, jotka nyt on suunniteltu vieraiden kielten taitoja parantamaan. Linjauksissa voitaisiin myös selvittää, mitkä toimet koskevat vain vieraita kieliä, mitkä myös äidinkieltä. Monet toimenpiteet, joita on mainittu kääntämisen ja säädöskielen osuuksissa (työn organisointi, mentorointi, oppilaitosyhteistyö, johdon kannustus, rekrytointi, kieliasantuntijoiden käyttäminen jne.), sopivat myös virkakielen osuuksiin.

2. Ministeriöt voisivat pyrkiä kaksikielisen hallinnon esikuviksi: niiden työkieli voisi olla sekä suomi että ruotsi siten, että kukin käyttää omaa kieltään ja muut ymmärtävät sitä. Ruotsin kielen taitoa edellytetään nytkin linjauksissa esimerkiksi taustamateriaalien lukemisessa ja some-esiintymisissä.

3. Hyvän virkakielen osalta huomiota voisi kiinnittää myös työn organisointiin, tekstin tuottamisen prosesseihin ja kirjoittamisen käytänteisiin; samoin toimintatapoihin, joilla viranomaisten kielitietoisuutta ja virkakielitaitoja voi kehittää. Kielityö pitäisi tunnistaa: asiakirjojen valmisteluprosessi on alusta lähtien kielenkäyttöä, ja se pitäisi ottaa huomioon prosessin suunnittelussa ja kuvauksissa. Ruotsin kieli pitäisi ottaa prosessiin mukaan varhaisemmassa vaiheessa, lisätä rinnakkaiskirjoittamista ja olla valmiimpi muutoksiin käännösvaiheessa.

Linjausten mukaan toimenpiteet tehdään lähes kokonaan nykyresurssein, mutta tekstissä voitaisiin vielä korostaa, että resursseja vapautuu, jos kieli on toimivaa. Olisi tärkeää saada virkatyön teettäjät ymmärtämään, että virkamiehillä täytyy olla riittävästi aikaa tekstien prosessoimiseen, jotta olisi mahdollista toteuttaa linjausten hyvät toimenpiteet ja saada ne hyödyt, joita hyvistä teksteistä koituu.

Johdanto ja kielelliset periaatteet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida kieli- ja käännöslinjausten johdantoa ja kielellisiä periaatteita.

Kotimaisten kielten keskus haluaisi vielä korostaa, että hyvä kieli ei vain edistä demokratian toteutumista, vaan on hyvän hallinnon perusta. Ehdotamme tällaista muotoilua: "Hyvä virkakieli on hyvän hallinnon perusta. Se edistää demokratiaa – –."

1. kohta (Hyvä virkakieli...): Mielestämme olisi myös tärkeää korostaa, että hyvien ja saavutettavien tekstien laatimisessa tarvitaan hyviä käytänteitä. Ehdotamme, että lisättäisiin vielä yksi luettelukohta: "Kiinnitämme huomiota kirjoittamisen käytänteiden ja viestinnän kanavien toimivuuteen." Toiseen luettelukohtaan lisäisimme kaksi sanaa. "Kirjoitamme lyhyitä <mutta ymmärrettäviä> tekstejä – –, jotta pelkkä lyhyys ei korostuisi tavoiteltavana ominaisuutena.

2. kohta (Perustuslaki määrittelee...): Meille ei ollut selvää, mitä tilanteita tarkoitetaan ministeriöiden vuoropuhelulla. Eikö ministeriöiden työkieli voisi olla sekä suomi että ruotsi niin, että kukin käyttää omaa kieltään ja muut ymmärtävät sitä? Näissä tilanteissa olisi myös mahdollista harjaannuttaa suomen tai ruotsin taitoa, mikä koituisi hyödyksi myös pohjoismaisen yhteistyön tilanteissa ja omassa tiedonhankinnassa. Näin valtioneuvosto toimisi kaksikielisen hallinnon esikuvana. Ruotsin kielen taitoa edellytetään linjausten mukaan kuitenkin esimerkiksi taustamateriaalien lukemisessa, some-kirjoittamisessa ja powerpoint-esitysten laatimisessa.

3. kohta (Kielitaitomme on hyvä): Ei ole selvää, puhutaanko pelkästään vieraiden kielten taidoista. Tätä olisi syytä selvittää (Henkilöstömme vieraiden kielten taito on hyvä) tai sitten ottaa mukaan selvästi myös äidinkieli. Ehdotamme jälkimmäistä tapaa ja seuraavaa muotoilua: "Henkilöstömme äidinkielen ja vieraiden kielten taito on hyvä." Jatkoksi lisäisimme virkkeen vielä taidon kehittämisestä: "Se paranee entisestään, kun sitä päivittää ja käyttää."

4. kohta (...linjaukset auttavat arjessa): Ensimmäisessä luettelukohtassa mainitaan Hyvän virkakielen toimintaohjelman (2014) arvio hyvien tekstien tuomista euromääräisistä säästöistä. Vuonna 2017 on mahdollisuus esittää myös toteutuneita lukuja. Valtiokonttorin tekstinuudistuksen jälkeen muutoksenhaku tapaturmien korvauspäätöksistä väheni 30 % verrattuna edelliseen vuoteen ja käsittelyaika lyheni 30 päivästä 20:een. Maahanmuuttovirastoon tulleet puhelintiedustelut puolestaan vähenivät tiedotuksen ja tekstien uudistamisen jälkeen neljännekseen edellisen vuoden

määrästä. Lisäisimme myös ensimmäiseen luetelmakohtaan sanan ymmärrettävä: "lyhyet, <ymmärrettävät> tekstit".

Toisessa luetelmakohdassa on epäselvää, puhutaanko myös äidinkielen taidoista. Pidämme tärkeänä, että äidinkielen taidot sisältyisivät kohtaan, ja ehdotamme seuraavaa muotoilua: "Valtioneuvoston henkilöstön hyvä äidinkielen ja vieraiden kielten taito on vahvuus, jota entisestään vahvistetaan osaamista kehittämällä ja nostamalla kielitaito esiin rekrytoinneissa. Henkilöstöä kannustetaan käyttämään itselle vierasta kieltä aina, kun se on mahdollista."

Ehdotamme, että ennen neljännen luetelmakohdan viimeistä virkettä lisättäisiin maininta nimistä: "Myös nimien suunnitteluun on kiinnitettävä huomiota."

Tietojärjestelmien yhteydessä mainitaan vain niissä käytetty kieli. Olisi kuitenkin syytä mainita, että kieli on seurausta tietojärjestelmistä ja tietojärjestelmät on suunniteltava palvelemaan hyvien tekstien tuottamista.

Kuinka hyvin valtioneuvoston virkamiehet tuntevat kielilainsäädännön velvoitteet?

Kielilainsäädännön velvoitteiden tuntemisessa on puutteita

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida toimintaympäristöä ja sen muutoksia.

Kotimaisten kielten keskus pitää tärkeänä sitä, että toimintaympäristön kuvauksessa on todettu pitkien ja tasoltaan heikkojen tekstien vaikutukset kääntämiseen. Ehdotamme, että samassa yhteydessä voisi todeta myös sen, että nämä esitystekstien puutteet vaikuttavat koko hallintokoneiston työskentelyn tehoon.

Kolmas kappale: Ehdotamme seuraavaa lisäystä ennen viimeistä virkettä: "Prosessikuvauksissa tulisi ottaa huomioon myös säädöksiin sisältyvät uudet termit sekä uusien hallintoalueiden ja organisaatioiden, palvelujen tms. nimet, joiden toimivuus ja oikeellisuus on tarkistettava hyvissä ajoin." On erittäin hyvä ajatus, että hyvän virkakielen merkitys nostettaisiin esiin ministerin käsikirjassa ja virkamiesten perehdyttämisessä.

Viimeinen kappale: Toimintaympäristön kuvaukseen ehdotamme lisättäväksi maininnan siitä, että sähköinen viestintä ja palvelut sekä tietojärjestelmien käyttäminen vaikuttavat monella tavalla sekä tekstien tuottamisen prosesseihin että tekstien saavutettavuuteen ja viranomaisten ja kansalaisten vuorovaikutukseen. Kun kehitetään sähköistä viestintää ja palveluja, pitää puolestaan ottaa huomioon paitsi hyvä virkakieli ja kielivalinnat myös ne ihmiset, jotka eivät pysty käyttämään sähköisiä palveluja. Tietojärjestelmistä kirjoitettaessa olisi tarpeen mainita myös, että tietojärjestelmät on suunniteltava palvelemaan hyvien tekstien tuottamista sekä toimivia

kirjoittamisen käytänteitä, koska laatuun on vaikea puuttua myöhemmin. Lisäksi kysymme, mitä kolmanneksi viimeisen virkkeen kielivirheillä tarkoitetaan. Onko kyse epäselvästä ilmaisusta vai jostain muusta?

Hyvä virkakieli

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida hyvää virkakieltä koskevia toimenpide-esityksiä.

Kotimaisten kielten keskus kannattaa lämpimästi hyvän virkakielen edistämiseksi ehdotettuja hyviä toimenpiteitä.

On erittäin tärkeää selvittää virkakielilautakunnan tarve. Mielestämme se on tarpeellinen, sillä sen avulla saataisiin ministeriöissä jo kehitetyt ohjeet ja hyvät käytännöt kaikkien käyttöön. Lautakunta voisi niiden perusteella tai muuten tehdä tai teettää yhteisiä ohjeita ja malleja, joista kaikki ministeriöt hyötyisivät. Yhteisiä hyötyjä ei kuitenkaan voi saavuttaa ilman koordinoivaa tahoa, jolla on sekä mandaatti että aikaa tehtävän hoitamiseen. Lautakunta voisi myös kartoittaa osaamistarpeita ja järjestää esimerkiksi yhteisiä kursseja osaamisen kehittämiseksi. Kotimaisten kielten keskus auttaa mielellään selvitystyössä.

Myös ehdotukset virkakielen sisällyttämisestä tulostavoitteisiin, virkakieliverkostosta, hyvän virkakielen näkymisestä intranetissä ja virtuaalityöpöydällä sekä selkokielen tarpeen kartoittamisesta ovat kannatettavia.

Ehdotamme linjausten tekstiin myös seuraavia lisäyksiä tai tarkennuksia:

1. Kohtaan Hallintolain velvoitteet / Tavoite

”Viranomaisilla on entistä parempi kielitietoisuus, laajempi kielikäsitys ja he tunnistavat, milloin on kyse teksteistä ja tekstitöistä.”

2. Kohtaan Säädoskieli/Nykytilanne:

”Säädöksissä käytetyt ilmaisut, termit ja <nimet> siirtyvät helposti ohjeteksteihin.”

3. Kohtaan Säädoskieli/Tavoite:

”Säädosvalmistelussa huomioidaan termien, <nimien>, ilmausten ja tekstikokonaisuuksien ymmärrettävyys. – – ohjeistusta. <Ohjeiden tekemiseen on varattu aikaa.>”

4. Kohtaan Säädoskieli/Toimenpiteet:

”– – muiden kieli- <ja nimistöasiantuntijoiden> kanssa.”

5. Kohtaan Säädoskieli / Vastuu- ja yhteistyötahot:

Kotimaisten kielten keskus (Teemme mielellämme yhteistyötä säädosohjesivujen kehittämiseksi.)

6. Kohtaan Muiden tekstien selkeys / Nykytila

”Tekstien <asiallisuudesta>, selkeydestä ja ymmärrettävyydestä ei riittävästi keskustella – –.”

7. Kohtaan Muiden tekstien selkeys / Tavoite

”<Asiallisten>, selkeiden ja ymmärrettävien tekstien kirjoittaminen on olennainen osa työtehtävien hoitamista, <ja johto kannustaa tähän. Virkamiehillä on valmiudet käyttää hyvää virkakieltä.>”

8. Kohtaan Muiden tekstien selkeys / Tavoite

”Virkamiehiä kannustetaan ottamaan yhteyttä kieli-, nimi- ja termiasiantuntijoihin hankkeiden varhaisvaiheessa.”

9. Kohtaan Hyvät käytännöt / Vastuu- ja yhteistyötahot:

Kotimaisten kielten keskus (Olisimme mielellämme yhteistyössä virkakieliverkoston kautta.)

Miten hyvää virkakieltä ja selkokielen käyttöä tulisi mielestäsi edistää valtioneuvostossa?

Linjauksissa mainittujen toimenpiteiden lisäksi voitaisiin kartoittaa, mitkä ovat esimerkiksi kunkin ministeriön 10 tavallisinta asiakirjaa, ja jos ne ovat saman tyyppisiä, niistä voitaisiin tehdä yhteinen malliasiakirjojen kokoelma (tekstipankki). Olisi myös tarpeen järjestää tietoiskuja tietojärjestelmien suunnittelusta; samoin asiantuntijoiden käytöstä tarvittaessa.

Kuinka tarpeellisenä pidät valtioneuvoston virkakielilautakuntaa

Erittäin tarpeellisenä

Osaamisen kehittäminen, rekrytointi, perehdyttäminen, virkamiehen kieliapuvälineet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida osaamisen kehittämiseen, rekrytointiin, perehdyttämiseen ja virkamiehen kieliapuvälineisiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

Kotimaisten kielten keskus pitää hyvänä tavoitteena, että hyvän virka- ja säädöskielen osaaminen katsotaan osaksi ammattitaitoa. Ehdotamme myös virkakielen osaamisen kehittämisen tavoitteisiin, että kaikki uudet virkamiehet osallistuvat jonkinlaiseen virkakielikoulutukseen ja että tämäkin voisi olla osa VN-passia.

Mielestämme monet muissa osioissa ehdotetut toimenpiteet soveltuvat hyvin myös hyvän virkakielen osaamista parantamaan. Siksi ehdotamme, että myös kohtaan Osaamisen kehittäminen – hyvä virkakieli / Toimenpiteet lisättäisiin esimerkiksi virkakielitaitojen kartoittaminen ja kannustus kehityskeskusteluissa taitojen kehittämiseen, mentorointi tai työparit ja yhteistyö oppilaitosten kanssa.

Kotimaisten kielten keskus tarjoaa mielellään apuaan yhteisten koulutusaineistojen laatimisessa. On erittäin hyvä, että ehdotetaan hyvän virkakielen merkityksen ja apuvälineiden tuntemisen sisältymistä VN-passiin.

Linjauksista ei mielestämme aina selviä, koskevatko nykytilan kuvaukset, tavoitteet tai toimenpiteet myös äidinkielen osaamista. Tätä olisi syytä täsmentää. Rekrytoinnissa olisi tärkeää ottaa huomioon myös hyvä äidinkielen taito, jonka toteamiseksi voidaan käyttää tekstinäytteitä.

Meille oli hieman epäselvää, mitä linjauksissa tarkoitetaan mobiilisanakirjoilla, koska monia sanakirjoja voi käyttää mobiililaitteilla vaikka niistä ei olisi varsinaista mobiiliversiota. Siksi ehdotamme, että mobiilisanakirjojen sijasta tai lisäksi puhuttaisiin sähköisistä sanakirjoista.

Svenska dagen on hyvä ajatus, ja sen tueksi kannattaisi käännoistoimialalla tuottaa tai panna tarjolle helppoja ja hauskoja materiaaleja.

Ehdotamme vielä seuraavia lisäyksiä ja täsmennyksiä:

1. Kohtaan Osaamisen kehittäminen – hyvä virkakieli / Tavoite:

”– Kielitoimiston ohjepankkia <ja Kielitoimiston sanakirjaa sekä muita Kotimaisten kielten keskuksen aineistoja. Ruotsin kielen tueksi osataan käyttää vastaavia ruotsalaisia aineistoja.>”

2. Kohtaan Osaamisen kehittäminen – hyvä virkakieli / Toimenpiteet:

”– kielenhuollon ohjeista ja suosituksista <sekä virkakieli-, nimistönsuunnittelu- ja säädösohjesivuista>.”

3. Kohtaan Osaamisen kehittäminen – hyvä virkakieli / Vastuu ja yhteistyötahot:

”ohjepankista <ja muista apuvälineistä> tiedottaminen”

4. Kohtaan Säädösvalmistelijoiden ja -kääntäjien osaaminen / Vastuu ja yhteistyötahot:

Kotimaisten kielten keskus (Teemme mielellämme yhteistyötä säädöskielen koulutuksessa.)

5. Kohtaan Hankinnat/Toimenpiteet:

Kysymys: Tarvitaanko myös näissä hyvän suomen- tai ruotsinkielisen virkakielen taitoa?

6. Kohtaan Rekrytointi/Toimenpiteet:

”– tehtävien edellyttämä <äidinkielen ja> vieraiden kielten taito”

7. Kohtaan Kieliapuvälineet/Tavoite:

”muita kieliapuvälineitä, <myös hyvän virkakielen apuvälineitä>”

8. Kohtaan Kieliapuvälineet/Toimenpiteet:

”infotilaisuuksia <sähköisten sanakirjojen sekä muiden hyvän virkakielen ja kirjoittamisen apuvälineiden> käytöstä”.

Miten hyvää suomenkielistä säädöskieltä tulisi mielestäsi edistää?

Kotimaisten kielten keskuksen mielestä säädösvalmistelijoiden säädöskielen koulutuksen tulisi olla osa nimettyä säädösvalmistelukoulutusta, vaikka se pidettäisiin erikseen. Muut aiheet esimerkiksi muodostaisivat osan 1 ja kielikoulutus osan 2, jolloin sille saataisiin enemmän aikaa kuin aiempi tunti tai puolitoista. Koulutukseen tulisi sisältyä harjoituksia, ja siihen tulisi ohjata myös niitä valmistelijoita, jotka eivät pidä sitä tärkeänä. Tekisimme mielellämme yhteistyötä näiden kurssien suunnittelussa yhdessä oikeusministeriön ja muiden ministeriöiden kanssa.

Miten tarpeellisena pidät säädösvalmistelijoiden säädöskielen koulutusta?

Erittäin tarpeellisena

Valtioneuvoston monikielinen sanastotyö

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston monikielistä sanastotyötä.

Kotimaisten kielten keskus pitää sanastotyön yhteistyöverkosta hyödyllisenä toimenpiteenä ja hyvänä tavoitteena sitä, että virkamiehillä on perustiedot hyvän termin, nimen ja virkanimikkeen ominaisuuksista. Jotta tämä tavoite toteutuisi, on menettelyohjeiden laatiminen erittäin tärkeää. Tärkeää on myös niistä tiedottaminen ja niiden pohtiminen asiantuntijoiden kanssa. Olisi lisäksi hyvä muistuttaa EU-säädösten termityöstä.

Koska nimet mainitaan monesti kohdassa ”Termityö”, olisi hyvä muuttaa otsikko muotoon ”Termin- ja nimityö” tai ”Termityö ja nimien muodostaminen”.

Aineiston julkaiseminen Valterissa ja VNK:n verkkosivuilla on kannatettava toimenpide. Kansallista termipankkia ei linjauksissa mainita lainkaan. Kotimaisten kielten keskus toivoo, että Kansallinen termipankki on edelleen suunnitelmassa, ja jos niin on, se on mielestämme syytä mainita linjauksissa.

Ehdotamme myös seuraavia muutoksia ja lisäyksiä.

1. Kohtaan Termityö/Tavoitteet:

”Molemmat kansalliskielet – – säädösvalmistelu- ja viestintäprosesseissa. <Jos termi tai nimi osoittautuu hankalasti käännettäväksi, ollaan valmiita muuttamaan sitä. Myös EU-säädösten termeihin kiinnitetään huomiota valmistelun varhaisessa vaiheessa.>”

2. Kohtaan Termityö/Toimenpiteet:

”Termejä <ja nimiä> pohditaan yhdessä kieli- ja viestintäasiantuntijoiden kanssa – –. <Hyödynnetään EU-termien suunnittelussa ESKO-verkosta.>”

Miten sanastoyhteistyötä tulisi mielestäsi tehostaa?

Kotimaisten kielten keskuksella ei ole kommenttia tähän kohtaan.

Miten tarpeellisena pidät julkishallinnon termien ja nimien suunnittelun ohjeistamista?

Erittäin tarpeellisena

Säädösvalmistelu

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida säädösten kääntämiseen ja käännöstarpeiden ennakkointiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

Kotimaisten kielten keskus ehdottaa, että myös ohjeeseen valtiosopimusten kääntämisestä ja tarkastamisesta olisi hyvä lisätä ohje siihen liittyvästä termityöstä ja nimityöstä. Jos sopimus tuottaa uusia termejä tai nimiä, ne olisi hyvä saada pohdittaviksi mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja neuvottelijoidenkin voisi olla tarpeen osallistua pohdintaan.

Miten mielestäsi hallituksen esitysten kääntämiseen liittyvää ohjeistusta voitaisiin parantaa?

Kotimaisten kielten keskuksella ei ole kommenttia tähän kohtaan.

Lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvät asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvien asiakirjojen kääntämistä.

Kotimaisten kielten keskus toteaa, että muutoksenhakuohjeiden yhdenmukaistaminen on hyvä tilaisuus uudistaa tekstit ymmärrettäviksi ja toimiviksi. On hyvä, että linjauksissa mainitaan hyvän virkakielen huomioon ottaminen. Tämä varmasti toteutuisi, jos yhtenäistäminen toteutettaisiin hankkeella, jolle asetettaisiin tavoitteeksi myös, että malliasiakirja(t) täyttävät asiallisuuden, selkeyden ja ymmärrettävyyden vaatimukset.

ESKO-verkostosta on tarve tiedottaa hyvin, sillä kurseillamme on ilmennyt, etteivät ministeriöiden työntekijät aina tiedä sen olemassaolosta. On myös syytä kannustaa virkamiehiä käyttämään verkostoa oman palautteensa antamiseen.

Miten tärkeänä pidät sitä, että ministeriöiden suomenkieliset muutoksenhakuohjeet ja -lomakkeet olisivat yhdenmukaisia?

Jokseenkin tärkeää

Ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeät tekstit

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeiden tekstien kääntämistä.

Kotimaisten kielten keskus ehdottaa, että tavoitteissa voisi mainita myös sen, että on tarpeen varata riittävästi aikaa ja resursseja ministeriöiden ydintoimintojen kannalta strategisesti tärkeiden tekstien

laatimiseen ja suunnitteluun. Kun tekstit ovat käytössä pitkään, ne ovat muiden tekstien pohjana ja niitä on tarve kääntää monille kielille, niiden laatimiseen kannattaa käyttää aikaa ja resursseja, koska hyvät pohjatekstit säästävät aikaa ja resursseja käännöstyössä ja muussakin niiden pohjalta tehtävässä työssä. Ehdotamme myös, että hyvän virkakielen näkökulma lisätään tavoitteisiin, esimerkiksi seuraavasti:

Kohtaan Hallitusohjelmat, politiikkaohjelmat jne. / Tavoitteet:

”Tekstien laatimisessa otetaan huomioon hyvän virkakielen vaatimukset (tai: asiallisuuden, selkeyden ja ymmärrettävyyden vaatimukset).”

Eduskunnan informointiin liittyvät asiakirjat ja hallinnolliset asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida eduskunnan informointiin liittyvien asiakirjojen ja hallinnollisten asiakirjojen kääntämistä.

Kotimaisten kielten keskuksella ei ole kommentteja tähän kohtaan.

Valtioneuvoston viestintä

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston viestintään liittyvien tekstien kääntämistä.

Kotimaisten kielten keskus toteaa, että linjausten muissa osioissa käsitellään testejä ja viestintää muiltakin osin kuin kääntämisen kannalta, mutta tässä tämä linjausten kohta koskee lähes pelkästään kääntämistä. Otsikkoa pitäisi muuttaa tai rajauksesta pitäisi mainita. Jos rajauksesta mainitaan, samalla voisi ehkä viitata Valtionhallinnon viestintäsuositukseen, jossa ministeriöiden viestintää linjataan yleisemmästä näkökulmasta.

Jos tavoitteena on, että virkamiehet osaavat kirjoittaa sometekstejä myös englanniksi ja ruotsiksi, heillekin olisi syytä järjestää koulutusta niiden ominaisuuksista.

Miten mielestäsi viestinnän käännostarpeita pystyttäisiin nykyistä paremmin ennakoimaan?

Kotimaisten kielten keskuksella ei ole kommentteja tähän kohtaan.

Tulkkaus

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston tulkkauspalveluita.

Kotimaisten kielten keskus pitää hyvänä, että tehdään linjaus viittomakielen käytön tarpeesta.

Miten tarpeellisena pidät viittomakielen käytön linjaamista valtioneuvostossa?

Erittäin tarpeellisenä

Johdon sitouttaminen

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida johdon sitouttamiseen liittyviä toimenpide-esityksiä.

Kotimaisten kielten keskus ehdottaa, että kieli-ilmapiiirin tavoitteisiin lisätään kielitietoisuus ja oman äidinkielen taito esimerkiksi seuraavasti:

”Poliittinen johto ja virkamiesjohto edistävät omalla toiminnallaan eri kieliryhmien yhdenvertaista kohtelua <sekä viranomaisten kielitietoisuuden parantamista>. Johto kannustaa virkamiehiä <kehittämään sekä hyvän virkakielen että vieraiden kielten taitojaan sekä käyttämään niitä aktiivisesti työssään>.”

Miten valtioneuvostossa voitaisiin mielestäsi edistää yleistä kieli-ilmapiiriä Suomessa?

Valtioneuvosto voi kannustaa suvaitsevaisuuteen eri kieliä, monikielisyyttä ja erilaisia kielenkäyttötapoja kohtaan esimerkiksi osallistumalla näkyvästi oman äidinkielen päiviin, Euroopan kielten päivään, selkeän virkakielen päivään jne.

Muut kieli- ja käännöslinjausehdotuksiin liittyvät huomiot

Tähän kohtaan voit lisätä kieli- ja käännöslinjausehdotuksiin liittyviä yleisiä huomioitasi.

Liitämme mukaan lausunnon myös Word-tiedostossa, jotta sitä olisi helpompi lukea. Virkkeiden sisään tehdyt lisäykset on merkitty lomakkeelle kulmasulkein, tiedostossa ne on lihavoitu.

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[Kotimaisten kielten keskuksen lausunto valtioneuvoston kielilinjauksista.docx](#)

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset ovat mielestäni

Erittäin tarpeellisia

Forsberg Ulla-Maija
Kotimaisten kielten keskus

Piehl Aino
Kotimaisten kielten keskus

Asia: 276/73/2016

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset 2017-2020

Lausunnonantajan saate

Tähän voit halutessasi lisätä saateen lausunollesi

Valtioneuvoston kielilinjaukset ovat yleisesti katsottuna hyviä ja kannatettavia. On ilahduttavaa, että valtioneuvosto kiinnittää huomiota hyvän virkakielen edistämiseen ja linjaa yksityiskohtaisia toimenpiteitä, joilla kielilainsäädännön hyvän virkakielen vaatimukset voidaan jatkossa toteuttaa paremmin.

Myös selkokieltä tarvitsevien kansalaisten näkökulmasta linjaukset ovat oikeansuuntaisia. Tarjottu keinovalikoima on melko monipuolinen, ja sen voi nähdä lisäävän ministeriöiden tietoisuutta selkokielen tarpeesta. Selkokieli otetaan linjauksissa huomioon laajemmin kuin koskaan aikaisemmin omana kohtanaan.

Linjauksissa olisi kuitenkin hyvä täsmentää, mitä tiedottamista tai millaisia aineistoja olisi jatkossa muokattava selkokielelle. Olisi myös hyvä nostaa esille mahdollinen lisäkoulutuksen tarve.

Johdanto ja kielelliset periaatteet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida kieli- ja käännöslinjausten johdantoa ja kielellisiä periaatteita.

Selkokieltä tarvitsevia ihmisiä on nykyisen arvion mukaan Suomessa 8–12 % väestöstä eli noin puoli miljoonaa ihmistä (Selkokeskus 2014). Selkokieltä tarvitsevia on maahanmuuttajataustaisissa henkilöissä, vanhusväestössä sekä monissa vammaisryhmissä. Selkokieli tulisi nähdä valtionhallinnossa kansalaisten yhdenvertaisuutta edistävänä toimenpiteenä, joka tukee maahanmuuttajaväestön kotoutumista Suomeen sekä vanhusväestön ja vammaisten ihmisten itsenäistä elämää ja asumista. Vaikea ja kansalaisia tavoittamaton kieli syrjäyttää erityisryhmiä ja aiheuttaa heille kalliiden erillisten palveluiden tarvetta.

Kuinka hyvin valtioneuvoston virkamiehet tuntevat kielilainsäädännön velvoitteet?

Kielilainsäädännön velvoitteet tunnetaan pääsääntöisesti hyvin

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida toimintaympäristöä ja sen muutoksia.

Selkokielen tarve on Suomessa kasvanut huomattavasti kymmenen vuoden aikana. Samaan aikaan digitalisoituminen on muuttanut viranomaispalveluita ja monien kansalaisten tiedonsaamisen mahdollisuuksia. Kielellisen syrjäytymisen vaara on syytä ottaa tosissaan vanhenevan väestön, maahanmuuttajataustaisten henkilöiden ja monien vammaisryhmien kohdalla.

Laajasti toteutettuna ja tuotettuna selkokieli voi kuitenkin tuoda valtiolle taloudellisia säästöjä, joita ei aina edes osata ottaa huomioon. Eriyksen tärkeää on ottaa selkokieli huomioon digitalisoitumisen yhteydessä, esimerkiksi EU:n julkisten digitaalisten palveluiden saavutettavuusdirektiiviä soveltamisessa kotimaiseen lainsäädäntöön. Lisäämällä tuntuvasti viranomaisten selkokielisten verkkosivujen tarjontaa säästettäisiin asiakaspalvelu- ja valitusten käsittelykuluissa, joita viranomaisille koituu vaikealla kielellä toteutetuista verkkopalveluista.

Hyvä virkakieli

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida hyvää virkakieltä koskevia toimenpide-esityksiä.

Hyvän virkakielen edistämiseksi esitetyt toimenpiteet ovat vakuuttavia monelta osin.

Selkokielen kannalta olisi hyödyllistä, jos sitä linjauksissa tarkasteltaisiin osana virkakielityötä eikä erillisenä toimintana. Linjauksissa olisi myös hyvä ilmaista selvemmin, missä tilanteissa selkokielistä viestintää edellytetään valtioneuvostossa ja ministeriöissä. Selkokieltä tarvitsevien henkilöiden määrä on sen verran suuri, että heille suunnatun tiedottamisen jättäminen tarveharkintaiseksi on riskialtista.

Miten hyvää virkakieltä ja selkokielen käyttöä tulisi mielestäsi edistää valtioneuvostossa?

Valtioneuvoston työ selkokielen edistämiseksi kannustaa muita ministeriöitä ja sitä kautta myös laajemmin valtionhallintoa tuottamaan selkokielisiä palveluita.

Konkreettisia toimia, joilla valtioneuvosto voi edistää selkokielen käyttöä:

- Selkokieli tulisi ottaa huomioon osana virkakielen edistämiseen tähtäävää työtä. Selkokielen asiantuntemusta valtioneuvostossa ja valtioneuvoston virkakielilautakunnassa tulisi lisätä.
- Valtioneuvoston kanslian viestinnän edustaja olisi hyvä saada selkokielen neuvottelukuntaan mukaan.
- Tarvitaan suunnitelma, mitä tietoa ja millaisia julkaisuja valtioneuvostossa ensisijaisesti tulisi muokata selkokielelle.

- Tarvitaan lisää selkokielistä tiedottamista. Etenkin valtioneuvoston ja eri ministeriöiden toiminnan perustietoa pitäisi olla saatavilla myös selkokielellä. Lisäksi tarvitaan tietoa valtioneuvoston ja ministeriöiden ajankohtaisista asioista selkokielellä.
- On hyvä, että linjauksissa mainitaan tarve tehdä selvityksiä selkokielen tarpeesta. Lisäksi tarvitaan suunnitelma selkokielen käytön lisäämisestä ministeriöissä sekä lisää koulutusta selkokielestä viranomaisille.
- Tarvitaan linjaus siitä, että valtioneuvoston maahanmuuttajille suunnatussa tiedottamisessa selkokieli on mukana yhtenä kieliversiona. Vaikka maahanmuuttajaväestölle suunnattu omakielinen tieto on tärkeää, sen voi katsoa myös eriarvoistavan maahanmuuttajia. Kaikille maahanmuuttajakielille ja toisistaan paljonkin eroaville murteille ja kielialueille ei ole mahdollista käännättää viranomaispalveluita. Selkoversio on silloin sekä halvempi että tasa-arvoisempi ratkaisu, sillä suomea opiskeleva maahanmuuttaja saa yleensä jo pienelläkin kielitaidolla siitä selvää. Samalla selkotehti on myös omalla äidinkielellään heikosti lukutaitoiselle maahanmuuttajaväestölle hyvä ratkaisu.
- Tärkeää olisi saada linjaus, että viranomaisten julkisissa verkkopalveluissa huomioidaan tulevaisuudessa myös kognitiivinen saavutettavuus. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että verkkopalvelu noudattaa paitsi WCAG 2.0-ohjeistusta myös selkokielen verkkosivun periaatteita (lisää tietoa www.papunet.net)

Kuinka tarpeellisenä pidät valtioneuvoston virkakielilautakuntaa

Erittäin tarpeellisenä

Osaamisen kehittäminen, rekrytointi, perehdyttäminen, virkamiehen kieliapuvälineet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida osaamisen kehittämiseen, rekrytointiin, perehdyttämiseen ja virkamiehen kieliapuvälineisiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

Selkokielen osaamista voidaan valtioneuvostossa lisätä esimerkiksi selkokoulutuksen kautta. Kehitysvammaliiton yhteydessä toimiva Selkokeskus järjestää pienimuotoista koulutusta selkokielestä sekä tarjoaa tekstipalveluita ja ilmaisen selkokielitunnuksen teksteille, jotka vastaavat selkokielen kriteerejä. Järjestötoimijana Selkokeskus ei kuitenkaan voi vastata laajemmasta koulutustoiminnasta ja tekstipalveluiden tarjoamisesta.

Selkokeskus on kouluttanut selkokielen asiantuntijoita, mutta nykyisillä resursseilla toteutettuna asiantuntijatoiminnalla ei voida kattaa koko Suomen selkokielen asiantuntemuksen ja osaamisen tarvetta.

Miten hyvää suomenkielistä säädöskieltä tulisi mielestäsi edistää?

Säädöskieleen liittyvä työ on Kotimaisten kielten keskuksen erityisosaamista. On hyvä, että Kotuksen virkakielen asiantuntijat ovat mukana jo lakien ja säädösten valmisteluvaiheessa.

Miten tarpeellisenä pidät säädösvalmistelijoiden säädöskielen koulutusta?

Erittäin tarpeellisenä

Valtioneuvoston monikielinen sanastotyö

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston monikielistä sanastotyötä.

Monikielinen sanastotyö on erittäin tärkeää. On hyvä, että kotuksen nimistöasiantuntijat ovat mukana tässä työssä.

Miten sanastoyhteistyötä tulisi mielestäsi tehostaa?

-

Miten tarpeellisena pidät julkishallinnon termien ja nimien suunnittelun ohjeistamista?

Erittäin tarpeellisena

Säädösvalmistelu

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida säädösten kääntämiseen ja käännöstarpeiden ennakointiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

Käännöstarpeiden kehittämisessä tulisi pohtia, onko myös joidenkin säädösten selkokielistämiseksi jatkossa suurempi tarve. Säädöksiä on toistaiseksi selkokielistetty Suomessa vähän.

Miten mielestäsi hallituksen esitysten kääntämiseen liittyvää ohjeistusta voitaisiin parantaa?

-

Lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvät asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvien asiakirjojen kääntämistä.

-

Miten tärkeänä pidät sitä, että ministeriöiden suomenkieliset muutoksenhakuohjeet ja -lomakkeet olisivat yhdenmukaisia?

-

Ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeät tekstit

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeiden tekstien kääntämistä.

Ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeistä teksteistä tulisi löytyä selkokieliset lyhennelmät.

Eduskunnan informointiin liittyvät asiakirjat ja hallinnolliset asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida eduskunnan informointiin liittyvien asiakirjojen ja hallinnollisten asiakirjojen kääntämistä.

-

Valtioneuvoston viestintä

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston viestintään liittyvien tekstien kääntämistä.

Tarvetta valtioneuvoston selkokieliselle viestinnälle on etenkin seuraavissa, kansalaisille suunnatuissa teksteissä:

- valtioneuvoston perustoimintaan ja merkitykseen liittyvät tekstit eri julkaisumuodoissa
- valtioneuvoston toiminnan uutisarvoltaan tärkeät ajankohtia tekstit (etenkin verkossa)

Miten mielestäsi viestinnän käännöstarpeita pystyttäisiin nykyistä paremmin ennakoimaan?

-

Tulkkaus

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston tulkkauspalveluita.

-

Miten tarpeellisena pidät viittomakielen käytön linjaamista valtioneuvostossa?

Erittäin tarpeellisena

Johdon sitouttaminen

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida johdon sitouttamiseen liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten valtioneuvostossa voitaisiin mielestäsi edistää yleistä kieli-ilmapiiriä Suomessa?

Valtioneuvoston hyvä esimerkki ja laajat kielipalvelut edistävät yleistä kieli-ilmapiiriä Suomessa. Ne suuntaamalla huomiota kieleen, joka muuten usein jää vaille riittävää huomiota ja resurssointia. Samalla ryhmät, joilla on kielellisiä erityistarpeita, nousevat laajempaan tietoisuuteen.

Muut kieli- ja käännöslinjausehdoiksi liittyvät huomiot

Tähän kohtaan voit lisätä kieli- ja käännöslinjausehdoiksi liittyviä yleisiä huomioitasi.

Selkokeskus pitää erittäin hyvänä linjauksissa mainittua tavoitetta selvittää selkokielen käytön edistämisen keinoja valtioneuvostossa. Selkokeskus tarjoaa mielellään apua yhdessä Kotimaisten kielten keskuksen kanssa näiden keinojen miettimiseen.

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset ovat mielestäni

Erittäin tarpeellisia

Leskelä Leealaura
Kehitysvammaliitto/Selkokeskus

Asia: 276/73/2016

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset 2017-2020

Lausunnonantajan saate

Tähän voit halutessasi lisätä saateen lausunollesi

Liikenne- ja viestintäministeriö esittää lausuntonaan seuraavissa kohdissa esille tuotavat seikat.

Johdanto ja kielelliset periaatteet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida kieli- ja käännöslinjausten johdantoa ja kielellisiä periaatteita.

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjausten tavoite tukea ministeriöitä kielellisten oikeuksien toteuttamisessa, käännöstarpeiden tunnistamisessa ja ennakkoinnissa sekä hyvän virkakielen edistämisessä on kannatettava. Näitä tavoitteita voisi vielä selkeyttää kielellisissä periaatteissa.

Kuinka hyvin valtioneuvoston virkamiehet tuntevat kielilainsäädännön velvoitteet?

Kielilainsäädännön velvoitteet tunnetaan pääsääntöisesti hyvin

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida toimintaympäristöä ja sen muutoksia.

Tätä lukua voisi kehittää ja tiivistää.

Luvussa kritisoidaan muun muassa toimintatapoja hallituksen esitysten käännettämisessä. Hallituksen esityksistä joudutaan kuitenkin tuottamaan useita versioita aikataulusyistä, säädöstekstin muutosten vuoksi sekä poliittisten linjausten täsmentyessä.

Todettakoon myös, että hakemuksia ja päätöksiä ei tehdä yksinomaan sähköisesti.

Hyvä virkakieli

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida hyvää virkakieltä koskevia toimenpide-esityksiä.

-

Miten hyvää virkakieltä ja selkokielen käyttöä tulisi mielestäsi edistää valtioneuvostossa?

Linjauksissa esitetyt toimenpiteet edistävät hyvää virkakieltä ja selkokieltä. Uusien työryhmien ja lautakuntien perustamista tulisi kuitenkin harkita tarkoin.

Kuinka tarpeellisena pidät valtioneuvoston virkakielilautakuntaa

Tarpeettomana

Osaamisen kehittäminen, rekrytointi, perehdyttäminen, virkamiehen kieliapuvälineet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida osaamisen kehittämiseen, rekrytointiin, perehdyttämiseen ja virkamiehen kieliapuvälineisiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten hyvää suomenkielistä säädöskieltä tulisi mielestäsi edistää?

Valtioneuvoston sisällä kieli- ja käännöstoimiala voisi aktiivisesti edistää asiaa viestimällä ja järjestämällä tilaisuuksia oikeakielisyydestä ja muuttuvista käsitteistä (erityisesti tarpeen EU-suomi yhteyksissä).

Miten tarpeellisena pidät säädösvalmistelijoiden säädöskielen koulutusta?

Erittäin tarpeellisena

Valtioneuvoston monikielinen sanastotyö

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston monikielistä sanastotyötä.

-

Miten sanastoyhteistyötä tulisi mielestäsi tehostaa?

Yhteistyötä voisi tehostaa aktiivisilla yhteyksillä ministeriöihin ja tiedottamisella.

Miten tarpeellisena pidät julkishallinnon termien ja nimien suunnittelun ohjeistamista?

Erittäin tarpeellisena

Säädösvalmistelu

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida säädösten kääntämiseen ja käännöstarpeiden ennakointiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten mielestäsi hallituksen esitysten kääntämiseen liittyvää ohjeistusta voitaisiin parantaa?

Ohjeistus on riittävää. Käytännössä voisi olla hyödyllistä, jos olisi ministeriökohtaisia yhteyshenkilöitä, ainakin suurissa käännoistöissä (laaja hallituksen esitys). Valtioneuvoston lainsäädäntösuunnitelmaa tulisi hyödyntää käännostoiminnan ennakkoinnissa. Hankeikkunaan sisällytetään tulevaisuudessa myös kansainvälisiä sopimuksia koskevia ennakkotietoja, jolloin työt voidaan aikatauluttaa paremmin.

Lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvät asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvien asiakirjojen kääntämistä.

Valtiontukiasiakirjojen kääntäminen on edelleen tärkeää. Päätökset tehdään suomenkielisinä ja ne joudutaan perustelemaan englannin kielellä ja liittämään asiakirjoja käännettynä.

Miten tärkeänä pidät sitä, että ministeriöiden suomenkieliset muutoksenhakuohjeet ja -lomakkeet olisivat yhdenmukaisia?

Erittäin tärkeää

Ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeät tekstit

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeiden tekstien kääntämistä.

Suomen imagon kannalta on tärkeää, että on saatavilla strategisia asiakirjoja muilla kielillä. Asia liittyy myös Suomen vaikuttamiseen EU-asioissa ja kansainvälisissä kysymyksissä.

Eduskunnan informointiin liittyvät asiakirjat ja hallinnolliset asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida eduskunnan informointiin liittyvien asiakirjojen ja hallinnollisten asiakirjojen kääntämistä.

On tärkeää, että korkean tason kirjeenvaihtoon saadaan käännoöspalveluiden tuki.

Valtioneuvoston viestintä

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston viestintään liittyvien tekstien kääntämistä.

Julkaisuformaattilla ei pitäisi olla merkitystä käännoöspalveluiden saatavuuteen, jos kyseessä on tärkeä ja olennainen esitys/teksti. Näin ollen myös PowerPointien kääntämiseen pitäisi saada apua valtioneuvoston käännoöspalveluista, ainakin jos kyseessä on ministerin esitys.

On hyvä, että viestintä sosiaalisen median kanavissa on huomioitu linjauksissa. Toimenpiteenä mainitaan muun muassa, että ministeriöt kirjoittavat tiedotteet niin, että niistä saa poimittua somenostot. On huomattava, että somenostoja tehdään paljon muistakin aiheista, kuin vain sellaisista, joista on laadittu tiedote. Toisaalta somenostoihin ei tarvita käännoöspalveluja ainakaan muuten kuin poikkeustilanteissa.

Miten mielestäsi viestinnän käännöstarpeita pystyttäisiin nykyistä paremmin ennakoimaan?

Ministeriössä ennakoidaan viestinnän käännöstarpeet VNK:n ohjeistuksen mukaisesti mm. Uutislukkaria käyttämällä. Poliittisista syistä tai äkillisistä tapahtumista johtuen on kuitenkin varauduttava pikaisiin toimeksiantoihin.

Tulkkaus

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston tulkkauspalveluita.

Sopimusmallit ovat olleet hyödyllisiä.

Miten tarpeellisena pidät viittomakielen käytön linjaamista valtioneuvostossa?

Erittäin tarpeellisena

Johdon sitouttaminen

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida johdon sitouttamiseen liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten valtioneuvostossa voitaisiin mielestäsi edistää yleistä kieli-ilmapiiriä Suomessa?

-

Muut kieli- ja käännöslinjausehdotuksiin liittyvät huomiot

Tähän kohtaan voit lisätä kieli- ja käännöslinjausehdotuksiin liittyviä yleisiä huomioitasi.

Taulukko kieli- ja käännöslinjauksista on varsin kattava ja monipuolinen.

Linjauksissa voisi erottaa virkamiehiä ja ministereitä koskevat osuudet toisistaan. Myös selkeän virkakielen ja käännösten ja toisaalta kielilain edellyttämien käännösten ja muiden käännösten osuus on hieman vaikeasti hahmotettavissa.

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset ovat mielestäni

Erittäin tarpeellisia

Kurki-Suutarinen Matleena
Liikenne- ja viestintäministeriö

Asia: 276/73/2016

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset 2017-2020

Lausunnonantajan saate

Tähän voit halutessasi lisätä saateen lausunollesi

Vastaan Kuurojen Liitto ry:n erityisasiantuntijan roolissa.

Johdanto ja kielelliset periaatteet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida kieli- ja käännöslinjausten johdantoa ja kielellisiä periaatteita.

Kuurojen Liitto ry pitää erinomaisena sitä, että viittomakielet mainitaan kielellisten periaatteiden yhteydessä. Koska viittomakielilaki (359/2015) tuli voimaan keväällä 2015, sitä ei vielä tunneta kovin hyvin. Siksi pidämme perusteltuna oikeusministeriön ehdotusta siitä, että kohdassa mainittaisiin sekä saamen kielilaki että viittomakielilaki viranomaisten tietoisuuden lisäämiseksi.

Kuinka hyvin valtioneuvoston virkamiehet tuntevat kielilainsäädännön velvoitteet?

Kielilainsäädännön velvoitteiden tuntemisessa on puutteita

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida toimintaympäristöä ja sen muutoksia.

-

Hyvä virkakieli

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida hyvää virkakieltä koskevia toimenpide-esityksiä.

Hyvä virkakieli on tärkeää kaikkien kansalaisten näkökulmasta, mutta erityisesti niiden joille suomen kieli ja ruotsin kieli eivät ole äidinkieliä - siis kielivähemmistöihin kuuluville.

Miten hyvää virkakieltä ja selkokielen käyttöä tulisi mielestäsi edistää valtioneuvostossa?

-

Kuinka tarpeellisena pidät valtioneuvoston virkakielilautakuntaa

Erittäin tarpeellisena

Osaamisen kehittäminen, rekrytointi, perehdyttäminen, virkamiehen kieliapuvälineet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida osaamisen kehittämiseen, rekrytointiin, perehdyttämiseen ja virkamiehen kieliapuvälineisiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten hyvää suomenkielistä säädöskieltä tulisi mielestäsi edistää?

-

Miten tarpeellisena pidät säädösvalmistelijoiden säädöskielen koulutusta?

-

Valtioneuvoston monikielinen sanastotyö

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston monikielistä sanastotyötä.

-

Miten sanastoyhteistyötä tulisi mielestäsi tehostaa?

-

Miten tarpeellisena pidät julkishallinnon termien ja nimien suunnittelun ohjeistamista?

-

Säädösvalmistelu

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida säädösten kääntämiseen ja käännöstarpeiden ennakointiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten mielestäsi hallituksen esitysten kääntämiseen liittyvää ohjeistusta voitaisiin parantaa?

-

Lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvät asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvien asiakirjojen kääntämistä.

-

Miten tärkeänä pidät sitä, että ministeriöiden suomenkieliset muutoksenhakuohjeet ja -lomakkeet olisivat yhdenmukaisia?

-

Ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeät tekstit

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeiden tekstien kääntämistä.

-

Eduskunnan informointiin liittyvät asiakirjat ja hallinnolliset asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida eduskunnan informointiin liittyvien asiakirjojen ja hallinnollisten asiakirjojen kääntämistä.

-

Valtioneuvoston viestintä

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston viestintään liittyvien tekstien kääntämistä.

Kuurojen Liitto pitää erittäin tärkeänä sitä, että valtioneuvoston viestinnän kehittäminen viittomakielten osalta käynnistetään kriisiviestintää kehittämällä. Tällä vastataan viittomakieltä käyttävän kieliryhmän suureen tarpeeseen. Samassa yhteydessä on tärkeää määritellä se, miten työtä jatketaan, joten myös siitä olisi hyvä mainita.

Miten mielestäsi viestinnän käännostarpeita pystyttäisiin nykyistä paremmin ennakoimaan?

On oletettavaa, että vähemmistökielillä viestimisen resursointi on jatkossakin (valitettavan) niukkaa, ja sen vuoksi on tärkeää huolehtia siitä, että viittomakieltä käyttävät voivat osallistua viestinnän suunnitteluun tai heitä ainakin kuullaan myös ministeriöiden tasolla - näin varmistetaan se, että virkamiesten näkemys ja kansalaisten tarpeet kohtaavat, kun käännettäviä sisältöjä priorisoidaan. Kuurojen Liitto voi toimia yhteydenottopyyntöjen välittäjänä viittomakieltä käyttävän kieliryhmän suuntaan ja osallistuu mielellään kehittämistyöhön.

Tulkkaus

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston tulkkauspalveluita.

Viittomakielen tulkkauksen huomioiminen kieli- ja käännoslinjauksissa edistää viittomakieltä käyttävien mahdollisuuksia osallistua. Kuten viestinnän käännostarpeidenkin suhteen, Kuurojen Liitto voi toimia yhteydenottopyyntöjen välittäjänä viittomakielen tulkkauspalvelua tarjoavien yritysten suuntaan ja osallistuu mielellään kehittämistyöhön itsekkin. Viittomakielen tulkkauksessa sekä suomalaisen että suomenruotsalaisen viittomakielen käyttö tulee huomioida.

Miten tarpeellisena pidät viittomakielen käytön linjaamista valtioneuvostossa?

Erittäin tarpeellisena

Johdon sitouttaminen

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida johdon sitouttamiseen liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten valtioneuvostossa voitaisiin mielestäsi edistää yleistä kieli-ilmapiiriä Suomessa?

-

Muut kieli- ja käännöslinjausehdoiksiin liittyvät huomiot

Tähän kohtaan voit lisätä kieli- ja käännöslinjausehdoiksiin liittyviä yleisiä huomioitasi.

Pyydämme liittämään Kuurojen Liitto ry:n sähköpostiosoitteen [kuurojenliitto@kuurojenliitto.fi] kieli- ja käännösasioihin liittyvien yhteydenottojenne jakelulistalle.

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset ovat mielestäni

Erittäin tarpeellisia

Selin-Grönlund Pirkko
Kuurojen Liitto ry

Asia: 276/73/2016

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset 2017-2020

Lausunnonantajan saate

Tähän voit halutessasi lisätä saateen lausunollesi

Lausuntoa on pyydetty oikeusministeriöltä ja erikseen sen laintarkastusyksiköltä. Tämä on oikeusministeriön ja laintarkastusyksikön yhteinen lausunto.

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[OMkommentteja_Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset 2017-2020.docx](#)

Johdanto ja kielelliset periaatteet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida kieli- ja käännöslinjausten johdantoa ja kielellisiä periaatteita.

Oikeusministeriö pitää linjausten yleisiä tavoitteita lähtökohtaisesti kannatettavina. Useat toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi on linjausten mukaan tarkoitus toteuttaa nykyresurssein, mikä oikeusministeriön näkemyksen mukaan ei ole realistista.

Oikeusministeriö pitää tarpeellisena lisätä Kielelliset periaatteet- osioon perustuslain lisäksi maininnat kielilaista, saamenkielilaista sekä viittomakielilaista. Lisäksi muotoilua yksityishenkilöiden yhteydenotosta sekä työkielen valintaa ministeriöissä ja ministeriöiden välisessä vuoropuhelussa voisi tarkentaa.

Linjauksissa saattaisi olla hyvä nostaa keskeisimmät toimenpide-ehdotukset esiin niin, että ne selkeästi erottuisivat muista. Samoin toimenpide-kohdasta tulisi ilmetä, ovatko kyseessä jo toteutetut tai parhaillaan toteutettavat toimenpiteet vaiko vasta ehdotettavat toimenpiteet. Nyt sarakkeessa vaikuttaisi olevan sekaisin kumpiakkin.

Kuinka hyvin valtioneuvoston virkamiehet tuntevat kielilainsäädännön velvoitteet?

Kielilainsäädännön velvoitteiden tuntemisessa on puutteita

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida toimintaympäristöä ja sen muutoksia.

-

Hyvä virkakieli

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida hyvää virkakieltä koskevia toimenpide-esityksiä.

Linjauksissa esitetään mm. valtioneuvoston virkakielilautakunnan perustamistarpeen selvittämistä. Oikeusministeriö katsoo, että asiaa voidaan selvittää.

Oikeusministeriö pitää virka- ja säädöskielityötä tärkeänä. Ministeriö huomauttaa kuitenkin, että säädöskielityö kuuluu nykyisellään ja sen tulee jatkossakin kuulua oikeusministeriön, erityisesti sen laintarkastusyksikön tehtäviin. Säädöskielityö edellyttää paitsi kielellistä osaamista myös oikeusjärjestyksen tuntemusta, perehtyneisyyttä lainvalmisteluun ja kokemusta erityisesti säädöskielestä.

Edelleen linjauksissa ehdotetaan, että VNK/VNHY perustaa virkakieliverkoston ministeriöiden virkakielityön tueksi. Oikeusministeriö pitää sinänsä tarpeellisena tietojen keräämistä hyvän virkakielen tarpeista ja tietojen levittämistä hyvistä käytännöistä mutta toteaa, että työhön tulisi varata sen vaatimat voimavarat. Oikeusministeriö toteaa myös, että virkakieliverkoston työ saattaisi muodostua osittain päällekkäiseksi mahdollisen virkakielilautakunnan työn kanssa.

Säädöskielen kehittämiseksi linjauksissa ehdotetaan, että ministeriöt neuvottelisivat keskeisten säädösten suunnittelu- ja valmisteluvaiheissa kieliasiantuntijoiden kanssa. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan on hyvä, että säädöshankkeissa kiinnitetään huomiota myös valmisteltavissa säädöksissä käytettävään kieleen. Nykyisellään suurin osa säädösehdotuksista tarkastetaan lakitekniseltä kannalta oikeusministeriön lainvalmisteluosaston laintarkastusyksikössä ennen esittelyä valtioneuvostossa. Laintarkastusyksikön tehtävänä on muun muassa huolehtia siitä, että ehdotukset ovat esitystavaltaan täsmällisiä ja johdonmukaisia sekä sanonnaltaan virheettömiä ja ymmärrettäviä. Laintarkastuksen voimavarat eivät nykyisellään riitä varsinaiseen säädösten suomen kielen huoltamiseen, vaikka epätäsmällisyydet ilmaisussa ja suoranaiset kielivirheet korjataan. Kielen huoltamisen kannalta laintarkastus on myös varsin myöhäinen valmisteluprosessin vaihe. Oikeusministeriö pitääkin tarkoituksenmukaisena, että säädöskieltä huollettaisiin myös jo laintarkastusta varhaisemmassa valmisteluprosessin vaiheessa. Linjauksissa mainitun tekstien ymmärrettävyyden lisäksi huomiota olisi kielenhuoltotyössä kiinnitettävä myös säädöskielen muihin ulottuvuuksiin, kuten täsmällisyyteen, johdonmukaisuuteen ja yksiselitteisyyteen. Oikeusministeriö viittaa lisäksi siihen, mitä se on edellä todennut säädöskielityön kuulumisesta ministeriölle. Lisäksi on huomattava, että säädöskielen huoltoon tulee varata ajallisia ja henkilöresursseja.

Linjauksissa mainitaan säädöskielen edistämiseen liittyvänä toimenpiteenä myös Kotuksen julkaisemat säädöskielen ohjesivut. Oikeusministeriön tehtäväksi on linjauksissa esitetty ohjesivuista tiedottaminen. Oikeusministeriö toteaa, että säädöskieltä koskevaa ohjeistusta on nykyisin koottu Lainkirjoittajan oppaaseen. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan säädöskielen ohjeistaminen on tärkeää ja myös sen tulee jatkossakin olla oikeusministeriön tehtävä.

Miten hyvää virkakieltä ja selkokielen käyttöä tulisi mielestäsi edistää valtioneuvostossa?

-

Kuinka tarpeellisena pidät valtioneuvoston virkakielilautakuntaa

-

Osaamisen kehittäminen, rekrytointi, perehdyttäminen, virkamiehen kieliapuvälineet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida osaamisen kehittämiseen, rekrytointiin, perehdyttämiseen ja virkamiehen kieliapuvälineisiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

Oikeusministeriö pitää tärkeänä virkamiesten myös muun kuin äidinkielen taidon kehittämistä. Eryityisesti pitäisi kiinnittää huomiota suomenkielisten valmistelijoiden ruotsin kielen taitoon. Esittelijä on vastuussa myös esityksensä ruotsinkielisestä käännöksestä. Lisäksi kielitaito on tarpeen myös mm. pohjoismaisessa yhteistyössä. Niin äidinkielen kuin muidenkin kielten taitoon tulisi kiinnittää huomiota jo henkilöstöä rekrytoitaessa. Oman äidinkielen sekä muun kielitaidon kehittäminen ja ylläpitäminen olisi hyvä nähdä vahvana osana virkamiehen osaamisen kehittämistä ja huomioida osana kehityskeskusteluja.

Miten hyvää suomenkielistä säädöskieltä tulisi mielestäsi edistää?

Linjauksissa ehdotetaan toimenpiteiksi säädösvalmisteluun ja säädöskieleen liittyvän osaamisen kehittämisen osalta mm. säädösvalmistelukoulutuksen tarkastelua kokonaisuutena sopivien koulutusratkaisujen löytämiseksi, räätälöityä säädöskielen koulutusta säädösvalmistelijoille sekä säädösvalmistelun mentorointiohjelman luomista. Oikeusministeriö katsoo, että koulutuksen ja muun osaamisen kehittämisen rooli hyvän säädöskielen edistämässä on olennainen ja siihen tulee siten panostaa. On kuitenkin huomattava, että myös tämä työ vaatii voimavaroja erikseen. VNHY järjestää nykyisin yhteistyössä HAUSin kanssa säädösvalmistelukoulutusta, jossa kouluttajina toimivat mm. oikeusministeriön asiantuntijat. Säädöskielikoulutusta saattaisi olla mahdollista lisätä myös tähän yhteyteen, jos koulutusta laajennettaisiin nykyisestä. Tarkoituksenmukaisempaa saattaisi kuitenkin olla järjestää aiheesta koulutusta erikseen. Koulutusta tulisi lisäksi olla tarjolla kokeneemmille lainvalmistelijoille. Säädöskielikoulutuksen lisäämisen tai muun säädöskielityön ei kuitenkaan tule tapahtua muun säädösvalmistelukoulutuksen tai -työn kustannuksella.

Miten tarpeellisena pidät säädösvalmistelijoiden säädöskielen koulutusta?

Erittäin tarpeellisena

Valtioneuvoston monikielinen sanastotyö

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston monikielistä sanastotyötä.

-

Miten sanastoyhteistyötä tulisi mielestäsi tehostaa?

-

Miten tarpeellisena pidät julkishallinnon termien ja nimien suunnittelun ohjeistamista?

Jokseenkin tarpeellisena

Säädösvalmistelu

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida säädösten kääntämiseen ja käännöstarpeiden ennakointiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

Oikeusministeriö katsoo, että erityisesti laintarkastusta ajatellen olisi tärkeää saada myös hankintamenettelyn kautta teetetyssä käännöksessä tietää, kuka on toiminut kääntäjänä ei pelkästään mikä yritys on vastannut käännöksestä.

Oikeusministeriö on antanut helmikuussa 2012 ohjeistuksen ministeriöiden säädösvalmistelijoille ja EU-asioita hoitaville virkamiehille koskien Ahvenanmaan tiedonsaanti "Ohjeita ministeriöiden valmistelijoille Ahvenanmaan tiedonsaanti EU asioissa" (8/2012). Ohjeita tulee noudattaa valtioneuvoston säädösvalmistelussa ja EU-asioiden valmistelussa sekä kansainvälisistä sopimuksista neuvoteltaessa ja niitä voimaansaatettaessa. Niiden tarkoituksena on turvata, että Ahvenanmaan itsehallintojärjestelmä valtiollisena järjestelmänä toteutetaan moitteettomasti ja hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti. Oikeusministeriö haluaa kiinnittää huomiota siihen, että nyt ehdotetut toimenpiteet ovat yhdenmukaisia Ahvenanmaa-ohjeiden kanssa ja ohjeet on otettu huomioon valmistelussa.

Säädöskääntämistä koskevissa ohjeistuksissa olisi hyvä huomioida myös saamen kielilain 9 §, jonka mukaan "saamelaisia erityisesti koskevat lait ja muut säädökset sekä valtiosopimukset ja muut Suomen säädöskokoelmassa julkaistavat asiakirjat ja tiedonannot julkaistaan valtioneuvoston tai asianomaisen ministeriön niin päättäessä myös saamenkielisinä käännöksinä. Sama koskee ministeriön tai valtion muun viranomaisen määräyskokoelmassa julkaistavia määräyksiä, ohjeita, päätöksiä ja tiedonantoja. Ministeriössä taikka valtion komiteassa, työryhmässä tai niihin rinnastettavissa toimielimissä valmistellut ja julkistettavat lakiehdotukset ja mietinnöt tai niiden tiivistelmät julkaistaan ministeriön niin päättäessä myös saamen kielellä, jos ne erityisesti koskevat saamelaisia tai jos siihen muuten on erityistä syytä."

Miten mielestäsi hallituksen esitysten kääntämiseen liittyvää ohjeistusta voitaisiin parantaa?

-

Lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvät asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvien asiakirjojen kääntämistä.

Linjauksissa esitetään ministeriöiden muutoksenhakuohjeiden yhtenäistämistä. Esitys on lähtökohtaisesti kannatettava, mutta on huomattava, että yhtenäistäminen on mahdollista ainoastaan, jos itse muutoksenhakusäännökset ovat keskenään yhteneväiset. Näissä saattaa olla eroja.

EU-asiakirjojen osalta oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että esimerkiksi EU lainsäädäntöasioissa pääsääntönä on julkisuus. Nykyistä muotoilua EU-asiakirjojen luottamuksellisuudesta voisi lieventää.

Miten tärkeänä pidät sitä, että ministeriöiden suomenkieliset muutoksenhakuohjeet ja -lomakkeet olisivat yhdenmukaisia?

Erittäin tärkeää

Ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeät tekstit

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeiden tekstien kääntämistä.

-

Eduskunnan informointiin liittyvät asiakirjat ja hallinnolliset asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida eduskunnan informointiin liittyvien asiakirjojen ja hallinnollisten asiakirjojen kääntämistä.

Oikeusministeriö haluaa tarkentaa eduskunnan informointia EU-asioissa. E-kirjeitä, jotka liittyvät eduskunnan informointiin EU-asioissa (perustuslain 97§) ei käännetä ruotsiksi olemassa olevan käytännön mukaan valtioneuvoston ja eduskunnan välillä.

Valtioneuvoston viestintä

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston viestintään liittyvien tekstien kääntämistä.

Oikeusministeriö pitää tärkeänä, että kieli- ja käännöslinjaukset ovat yhdenmukaisia marraskuussa 2016 hyväksytyjen Valtionhallinnon viestintäsuositusten (VNK julkaisu 14/2016) kanssa.

Miten mielestäsi viestinnän käännöstarpeita pystyttäisiin nykyistä paremmin ennakoimaan?

-

Tulkkaus

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston tulkkauspalveluita.

Oikeusministeriö pitää hyvänä asiana, että kieli- ja käännöslinjauksissa on huomioitu saamen- ja viittomakielisten kielelliset oikeudet monessa kohdassa. Tulkkaus-otsikon alla on alaotsikko viittomakielinen tulkkaus, johon liittyvänä toimenpiteenä on kirjattu valtioneuvostotasosten linjausten laatiminen viittomakielen käytöstä ministeriöiden viestinnässä. Oikeusministeriö pitää tavoitetta erittäin kannatettavana ja toivoo, että linjausten laatimisessa otetaan huomioon viittomakielilain säännös, jonka mukaan viranomaisen on toiminnassaan edistettävä viittomakieltä käyttävän mahdollisuuksia käyttää omaa kieltään ja saada tietoa omalla kielellään. Viittomakielistä viestintää koskeva tavoite voisi oikeusministeriön näkemyksen mukaan sopia paremmin jonkun muun kuin tulkkausta koskevan otsikon alle. Viittomakielisen viestinnän lisäksi valtioneuvostossa on tärkeää tarvittaessa huolehtia myös viittomakielisestä tulkkauksesta.

Miten tarpeellisena pidät viittomakielen käytön linjaamista valtioneuvostossa?

Erittäin tarpeellisena

Johdon sitouttaminen

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida johdon sitouttamiseen liittyviä toimenpide-esityksiä.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että toimenpiteissä on tunnistettu johdon rooli kieli- ja käännös asioiden edistämiseksi. Linjauksissa on hyvin huomioitu johdon sitouttaminen ja sen painoarvo toimenpiteiden ja linjausten käytännön toteutumiselle. Johdon sitouttaminen niin virkamies- kuin poliittisen johdon osalta on keskeisessä asemassa, jotta voidaan vaikuttaa esimerkiksi virkamiesten asenteisiin ja tätä kautta turvata muun muassa kielellisten oikeuksien toteutuminen.

Turvattomuuden tunne on lisääntynyt viime vuosina eri väestöryhmissä ja erityisesti kieleen liittyvää häirintä ja syrjintä on kasvanut julkisissa tiloissa. Julkishallinto on keskeisessä asemassa edistämään ja turvaamaan eri väestöryhmien kielellisten oikeuksien toteutumista. Virkamiesten asenteet eri kieli- ja vähemmistöryhmiä kohtaan vaikuttavat yksilön oikeuksien toteutumiselle. Tästä näkökulmasta johdon sitouttaminen kieli-ilmapiirin edistämiseksi on keskeisessä asemassa.

Miten valtioneuvostossa voitaisiin mielestäsi edistää yleistä kieli-ilmapiiriä Suomessa?

Oikeusministeriö pitää tärkeänä, että linjauksissa on kiinnitetty huomiota kieli-ilmapiiriä edistäviin toimenpiteisiin ja tunnistettu kieli-ilmapiirin edistämisen merkitys. Tämän lisäksi tiedon ja tietoisuuden lisääminen eri kieliryhmistä ja heidän kielellisistä oikeuksista on keskeistä. Läpi koko valtioneuvoston tulisi tiedostaa entistä paremmin kielilainsäädännön tärkeys yksilön perusoikeuksien toteutumiselle. Tiedottaminen ja kouluttaminen entistä laajemmin kielilainsäädännöstä olisi tärkeää, jotta virkamiehet ovat tietoisia heitä sitovista velvollisuuksista ja yksilöiden oikeuksista.

Muut kieli- ja käännöslinjausehdotuksiin liittyvät huomiot

Tähän kohtaan voit lisätä kieli- ja käännöslinjausehdotuksiin liittyviä yleisiä huomioitasi.

-

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset ovat mielestäni

Erittäin tarpeellisia

Suurpää Helka
Oikeusministeriö

Lunabba Vava
Oikeusministeriö

Asia: 276/73/2016

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset 2017-2020

Lausunnonantajan saate

Tähän voit halutessasi lisätä saateen lausunollesi

Annan lausuntoni yksittäisenä virkamiehenä, en organisaation edustajana.

Johdanto ja kielelliset periaatteet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida kieli- ja käännöslinjausten johdantoa ja kielellisiä periaatteita.

-

Kuinka hyvin valtioneuvoston virkamiehet tuntevat kielilainsäädännön velvoitteet?

Kielilainsäädännön velvoitteet tunnetaan pääsääntöisesti hyvin

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida toimintaympäristöä ja sen muutoksia.

Hyvä että ulkoistettujen käännösten laadun vaihteluun on kiinnitetty huomiota. Huonolaatuisia käännöksiä on usein jouduttu työstämään uusiksi virkamiesvoimin tai jättämään jopa kokonaan käyttämättä. Tämän vuoksi on ehdottoman tärkeää, että uusissa puitesopimuksissa painotetaan erityisesti käännösten laatua.

Parhaan laadun käännöspalvelussa takaisi ns. nimettyjen kääntäjien järjestelmä, jossa toimeksiannot kohdistettaisiin systemaattisesti ao. aihealueeseen perehtyneille (kokeneille) kääntäjille.

Hyvä virkakieli

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida hyvää virkakieltä koskevia toimenpide-esityksiä.

On erittäin kannatettavaa, että asetetaan tavoitteita ja toimitaan hyvän virkakielen edistämiseksi. Huonon virkakielen aiheuttama lisätyön määrä ministeriöissä on nykyisellään huomattava. Virkakielen parantamisen vieminen myös ministeriöiden tulostavoitteisiin olisi suotavaa.

Miten hyvää virkakieltä ja selkokielen käyttöä tulisi mielestäsi edistää valtioneuvostossa?

Kuinka tarpeellisena pidät valtioneuvoston virkakielilautakuntaa

Jokseenkin tarpeellisena

Osaamisen kehittäminen, rekrytointi, perehdyttäminen, virkamiehen kieliapuvälineet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida osaamisen kehittämiseen, rekrytointiin, perehdyttämiseen ja virkamiehen kieliapuvälineisiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

Osaamisen kehittäminen on aina kannatettavaa. Esitykset tekstien selkeyttä ja ymmärrettävyyttä painottavien kurssien lisäämiseksi hyviä.

Kotuksen hyvän kielen verkkokurssi on tarpeellinen uutuus. Kirjoitetun kielen ja tekstien verkkokursseja voisi olla tarjolla enemmänkin.

Kieliapuvälineiden osalta olisin korostetun kriittinen ja varuillani konekääntämisen "leviämisen" suhteen. Vastaan tulee silloin tällöin tekstejä, joissa on käytetty konekäännöstä apuvälineenä varsin huonolla menestyksellä. Asiallisella viestinnällä ja opastuksella tähän pystyttäneen vaikuttamaan.

Miten hyvää suomenkielistä säädöskieltä tulisi mielestäsi edistää?

-

Miten tarpeellisena pidät säädösvalmistelijoiden säädöskielen koulutusta?

Erittäin tarpeellisena

Valtioneuvoston monikielinen sanastotyö

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston monikielistä sanastotyötä.

Esitetyt toimenpiteet kuten sanastotyön yhteisverkosto sekä sanastoaineistojen julkaisu avoimena datana ovat varsin tarpeellisia. Nykyisin termit ja käsitteet ovat hajallaan eri paikoissa, mikä vaikeuttaa ja hidastaa tietojen löytämistä.

Miten sanastoyhteistyötä tulisi mielestäsi tehostaa?

-

Miten tarpeellisena pidät julkishallinnon termien ja nimien suunnittelun ohjeistamista?

Erittäin tarpeellisena

Säädösvalmistelu

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida säädösten kääntämiseen ja käännöstarpeiden ennakointiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten mielestäsi hallituksen esitysten kääntämiseen liittyvää ohjeistusta voitaisiin parantaa?

-

Lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvät asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvien asiakirjojen kääntämistä.

-

Miten tärkeänä pidät sitä, että ministeriöiden suomenkieliset muutoksenhakuohjeet ja -lomakkeet olisivat yhdenmukaisia?

Erittäin tärkeää

Ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeät tekstit

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeiden tekstien kääntämistä.

-

Eduskunnan informointiin liittyvät asiakirjat ja hallinnolliset asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida eduskunnan informointiin liittyvien asiakirjojen ja hallinnollisten asiakirjojen kääntämistä.

-

Valtioneuvoston viestintä

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston viestintään liittyvien tekstien kääntämistä.

-

Miten mielestäsi viestinnän käännostarpeita pystyttäisiin nykyistä paremmin ennakoimaan?

-

Tulkkaus

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston tulkkauspalveluita.

-

Miten tarpeellisena pidät viittomakielen käytön linjaamista valtioneuvostossa?

Erittäin tarpeellisena

Johdon sitouttaminen

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida johdon sitouttamiseen liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten valtioneuvostossa voitaisiin mielestäsi edistää yleistä kieli-ilmapiiriä Suomessa?

-

Muut kieli- ja käännöslinjausehdoiksiin liittyvät huomiot

Tähän kohtaan voit lisätä kieli- ja käännöslinjausehdoiksiin liittyviä yleisiä huomioitasi.

-

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset ovat mielestäni

Erittäin tarpeellisia

Piiparinen Liisa

Työ- ja elinkeinoministeriö - Elinkeino- ja innovaatio-osasto/Hallinto- ja kehittämistoiminnot

Asia: 276/73/2016

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset 2017-2020

Lausunnonantajan saate

Tähän voit halutessasi lisätä saateen lausunollesi

Annan lausuntoni puolustusministeriön hallintojohtajana.

Johdanto ja kielelliset periaatteet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida kieli- ja käännöslinjausten johdantoa ja kielellisiä periaatteita.

Linjausluonnoksessa on laajasti ja perinpohjaisesti käsitelty eri näkökulmat, joilla on merkitystä valtioneuvoston käännös- ja kielitoimialan kehittämisen kannalta. Työn laatu on hyvä. Kielellisten periaatteiden luetteloinnissa on hyvän virkakielen merkitys demokratian toteutumisen kannalta nostettu ensimmäiseksi. Tätä voidaan pitää oikeana ratkaisuna.

Kuinka hyvin valtioneuvoston virkamiehet tuntevat kielilainsäädännön velvoitteet?

Kielilainsäädännön velvoitteet tunnetaan pääsääntöisesti hyvin

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida toimintaympäristöä ja sen muutoksia.

Toimintaympäristön muutos -kohdassa on käsitelty mm. valtioneuvostokokonaisuuden käännös- ja kielitoimintojen keskittämistä valtioneuvoston hallintoyksikköön. Keskittäminen on selvästi ministeriöiden kokonaisuutta hyödyttävä ratkaisu ja mahdollistaa rajallisten resurssien tehokkaamman käytön sekä priorisoinnin. Rajallisten resurssien suhde olennaisiin ja välttämättömiin tarpeisiin on tuotu esille, mutta ehkä voitaisiin vielä selvemmin tuoda esiin se, että niukkenevat resurssit koskevat myös käännös- ja kielitoimialaa ja pakottavat jatkuvaan toiminnan painopisteiden arviointiin.

On mainittu, että maahanmuuttotilanne voi edellyttää varautumaan viestimään myös harvinaisemmilla kielillä. Tähän näkökulmaan on suhdauttava kriittisesti. En pidä hyvänä ratkaisuna, että valtioneuvostotasolla resursoitaisiin eksoottisiin kieliin muutenkin niukkenevien resurssien

toimintaympäristössä. Ratkaisu johtaisi väistämättä resurssien priorisoimiseen pois kotimaisista ja välttämättömistä eu-kielistä. Voidaan suhtautua myös epäilevästi siihen, palveleeko tällainen toiminta eksoottisten väestöryhmien kotoutumista Suomeen.

Hyvä virkakieli

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida hyvää virkakieltä koskevia toimenpide-esityksiä.

Esitykset ovat sinänsä hyviä ja mahdollisia, mutta vaarana on yliorganisointi ja hallinnollisen taakan liiallinen lisääntyminen ministeriöissä. Jotain voidaan kuitenkin tehdä.

Virkakielilautakunnan perustamisen tarve tulee arvioida osana toimenpiteiden kokonaisuutta ja muita toimenpide-esityksiä.

Miten hyvää virkakieltä ja selkokielen käyttöä tulisi mielestäsi edistää valtioneuvostossa?

Asia ja näkökulma pitäisi nostettua parempaan tietoisuuteen osana virkatyön kokonaisuutta. Kyse on työn laadusta eikä lopulta mistään erillisestä tai uudesta asiasta. Säädosvalmistelun ja juridiikan vanha ja vahva traditio ministeriöissä lienee tässä yhteydessä haitallinen taakka ja heikentää viranomaistekstien ymmärrettävyyttä.

Kuinka tarpeellisena pidät valtioneuvoston virkakielilautakuntaa

-

Osaamisen kehittäminen, rekrytointi, perehdyttäminen, virkamiehen kieliapuvälineet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida osaamisen kehittämiseen, rekrytointiin, perehdyttämiseen ja virkamiehen kieliapuvälineisiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten hyvää suomenkielistä säädöskieltä tulisi mielestäsi edistää?

-

Miten tarpeellisena pidät säädosvalmistelijoiden säädöskielen koulutusta?

Jokseenkin tarpeellisena

Valtioneuvoston monikielinen sanastotyö

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston monikielistä sanastotyötä.

-

Miten sanastoyhteistyötä tulisi mielestäsi tehostaa?

-

Miten tarpeellisena pidät julkishallinnon termien ja nimien suunnittelun ohjeistamista?

Jokseenkin tarpeellisena

Säädösvalmistelu

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida säädösten kääntämiseen ja käännöstarpeiden ennakointiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten mielestäsi hallituksen esitysten kääntämiseen liittyvää ohjeistusta voitaisiin parantaa?

-

Lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvät asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvien asiakirjojen kääntämistä.

-

Miten tärkeänä pidät sitä, että ministeriöiden suomenkieliset muutoksenhakuohjeet ja -lomakkeet olisivat yhdenmukaisia?

Erittäin tärkeää

Ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeät tekstit

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeiden tekstien kääntämistä.

Kääntämisen tarve riippuu tapauskohtaisesti sisällöstä eikä välttämättä siitä, että teksti mielletään strategisesti tärkeäksi. Suurempi ongelma voi olla se, mitkä tekstit ovat todellisuudessa strategisia (määritelmä?).

Eduskunnan informointiin liittyvät asiakirjat ja hallinnolliset asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida eduskunnan informointiin liittyvien asiakirjojen ja hallinnollisten asiakirjojen kääntämistä.

-

Valtioneuvoston viestintä

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston viestintään liittyvien tekstien kääntämistä.

Tarve tunnustettaneen parhaiten kussakin ministeriössä omalta osin.

Miten mielestäsi viestinnän käännöstarpeita pystyttäisiin nykyistä paremmin ennakoimaan?

-

Tulkkaus

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston tulkkauspalveluita.

-

Miten tarpeellisena pidät viittomakielen käytön linjaamista valtioneuvostossa?

Erittäin tarpeellisena

Johdon sitouttaminen

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida johdon sitouttamiseen liittyviä toimenpide-esityksiä.

Johdon sitouttaminen sekä kieli- ja käännöslinjausten nostaminen parempaan tietoisuuteen ministeriöiden toiminnassa on oikea menettely. Kyse on osasta virkamies- ja hallintotyön laatua.

Miten valtioneuvostossa voitaisiin mielestäsi edistää yleistä kieli-ilmapiiriä Suomessa?

Kieli-ilmapiiri, joka on luonnoksessa todettu huonontuneen viime vuosina, on riippuvaisuussuhteessa muihin yhteiskunnallisiin ilmiöihin ja yhteiskunnan ilmapiiriin. Kukin ministeriö oman toimialueensa ja tehtäviensä mukaisesti voi yrittää vaikuttaa yhteiskunnalliseen tilanteeseen. En näe kieli-ilmapiiriä muusta yhteiskunnallisesta tilanteesta riippumattomana. Valtiovallan tulisi kyetä kansalaisten kanssa yhdenvertaiseen vuoropuheluun mahdollisista ongelmista eikä yrittää sanella yksipuolisesti ratkaisuja.

Muut kieli- ja käännöslinjausehdotuksiin liittyvät huomiot

Tähän kohtaan voit lisätä kieli- ja käännöslinjausehdotuksiin liittyviä yleisiä huomioitasi.

Ehdotuksien toteuttamismahdollisuudet ovat viime kädessä riippuvaisia resursseista. Mikäli toimenpiteet edellyttävät lisäreursseja, ne pitää osoittaa.

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset ovat mielestäni

Erittäin tarpeellisia

Antikainen Hannu
Puolustusministeriö - Puolustusministeriön hallintoyksikön johtaja

Asia: 276/73/2016

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset 2017-2020

Lausunnonantajan saate

Tähän voit halutessasi lisätä saateen lausunollesi

Ilmoitan, että minulla ei ole lausuttavaa valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjausten johdosta.

Oikeuskansleri

Jaakko Jonkka

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri Laura Pyökäri

Johdanto ja kielelliset periaatteet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida kieli- ja käännöslinjausten johdantoa ja kielellisiä periaatteita.

-

Kuinka hyvin valtioneuvoston virkamiehet tuntevat kielilainsäädännön velvoitteet?

-

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida toimintaympäristöä ja sen muutoksia.

-

Hyvä virkakieli

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida hyvää virkakieltä koskevia toimenpide-esityksiä.

-

Miten hyvää virkakieltä ja selkokielen käyttöä tulisi mielestäsi edistää valtioneuvostossa?

-

Kuinka tarpeellisena pidät valtioneuvoston virkakielilautakuntaa

-

Osaamisen kehittäminen, rekrytointi, perehdyttäminen, virkamiehen kieliapuvälineet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida osaamisen kehittämiseen, rekrytointiin, perehdyttämiseen ja virkamiehen kieliapuvälineisiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten hyvää suomenkielistä säädöskieltä tulisi mielestäsi edistää?

-

Miten tarpeellisena pidät säädösvalmistelijoiden säädöskielen koulutusta?

-

Valtioneuvoston monikielinen sanastotyö

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston monikielistä sanastotyötä.

-

Miten sanastoyhteistyötä tulisi mielestäsi tehostaa?

-

Miten tarpeellisena pidät julkishallinnon termien ja nimien suunnittelun ohjeistamista?

-

Säädösvalmistelu

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida säädösten kääntämiseen ja käännöstarpeiden ennakointiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten mielestäsi hallituksen esitysten kääntämiseen liittyvää ohjeistusta voitaisiin parantaa?

-

Lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvät asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvien asiakirjojen kääntämistä.

-

Miten tärkeänä pidät sitä, että ministeriöiden suomenkieliset muutoksenhakuohjeet ja -lomakkeet olisivat yhdenmukaisia?

-

Ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeät tekstit

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeiden tekstien kääntämistä.

-

Eduskunnan informointiin liittyvät asiakirjat ja hallinnolliset asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida eduskunnan informointiin liittyvien asiakirjojen ja hallinnollisten asiakirjojen kääntämistä.

-

Valtioneuvoston viestintä

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston viestintään liittyvien tekstien kääntämistä.

-

Miten mielestäsi viestinnän käännöstarpeita pystyttäisiin nykyistä paremmin ennakoimaan?

-

Tulkkaus

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston tulkkauspalveluita.

-

Miten tarpeellisena pidät viittomakielen käytön linjaamista valtioneuvostossa?

-

Johdon sitouttaminen

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida johdon sitouttamiseen liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten valtioneuvostossa voitaisiin mielestäsi edistää yleistä kieli-ilmapiiriä Suomessa?

-

Muut kieli- ja käännöslinjausehdoiksiin liittyvät huomiot

Tähän kohtaan voit lisätä kieli- ja käännöslinjausehdoiksiin liittyviä yleisiä huomioitasi.

-

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset ovat mielestäni

-

Pyökäri Laura
Oikeuskanslerinvirasto

Asia: 276/73/2016

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset 2017-2020

Lausunnonantajan saate

Tähän voit halutessasi lisätä saateen lausunollesi

-

Johdanto ja kielelliset periaatteet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida kieli- ja käännöslinjausten johdantoa ja kielellisiä periaatteita.

Yleisesti ottaen voidaan todeta, että on hyvä, että tällaiset linjaukset on tehty ja näitä kysymyksiä pohdittu. On tärkeää, että VNHY:n tarjoamien palveluden lisäksi huolehditaan asiantuntijoiden kielikoulutuksesta ja -valmiuksista sekä hyvän virkakielen vaatimuksista. Linjauksissa ei kuitenkaan mainita pohjoismaista yhteistyötä, missä yhteydessä pääsääntöisesti käytetään pohjoismaisia kieliä. Tämä tulisikin lisätä linjauksiin. Ulkoistetut käännökset ovat huonon laadun vuoksi teettäneet paljon tarpeetonta lisätöitä asiantuntijoilla, mistä syystä uusilta Hanselin puitesopimuksilta odotetaan paljon.

Kuinka hyvin valtioneuvoston virkamiehet tuntevat kielilainsäädännön velvoitteet?

Kielilainsäädännön velvoitteet tunnetaan pääsääntöisesti hyvin

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida toimintaympäristöä ja sen muutoksia.

-

Hyvä virkakieli

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida hyvää virkakieltä koskevia toimenpide-esityksiä.

-

Miten hyvää virkakieltä ja selkokielen käyttöä tulisi mielestäsi edistää valtioneuvostossa?

Esitetyt toimenpiteet riittäviä.

Kuinka tarpeellisena pidät valtioneuvoston virkakielilautakuntaa

Jokseenkin tarpeellisena

Osaamisen kehittäminen, rekrytointi, perehdyttäminen, virkamiehen kieliapuvälineet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida osaamisen kehittämiseen, rekrytointiin, perehdyttämiseen ja virkamiehen kieliapuvälineisiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

Virkamiesten osaamisen kehittäminen tärkeää.

Miten hyvää suomenkielistä säädöskieltä tulisi mielestäsi edistää?

-

Miten tarpeellisena pidät säädösvalmistelijoiden säädöskielen koulutusta?

Erittäin tarpeellisena

Valtioneuvoston monikielinen sanastotyö

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston monikielistä sanastotyötä.

-

Miten sanastoyhteistyötä tulisi mielestäsi tehostaa?

-

Miten tarpeellisena pidät julkishallinnon termien ja nimien suunnittelun ohjeistamista?

Erittäin tarpeellisena

Säädösvalmistelu

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida säädösten kääntämiseen ja käännöstarpeiden ennakointiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten mielestäsi hallituksen esitysten kääntämiseen liittyvää ohjeistusta voitaisiin parantaa?

-

Lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvät asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvien asiakirjojen kääntämistä.

-

Miten tärkeänä pidät sitä, että ministeriöiden suomenkieliset muutoksenhakuohjeet ja -lomakkeet olisivat yhdenmukaisia?

Erittäin tärkeää

Ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeät tekstit

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeiden tekstien kääntämistä.

Kaikki pitäisi olla sekä molemmilla kotimaisilla että englanniksi.

Eduskunnan informointiin liittyvät asiakirjat ja hallinnolliset asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida eduskunnan informointiin liittyvien asiakirjojen ja hallinnollisten asiakirjojen kääntämistä.

-

Valtioneuvoston viestintä

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston viestintään liittyvien tekstien kääntämistä.

Pitäisi olla yhtenevästi kaikki tekstit molemmilla kotimaisilla.

Miten mielestäsi viestinnän käännöstarpeita pystyttäisiin nykyistä paremmin ennakoimaan?

-

Tulkkaus

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston tulkkauspalveluita.

-

Miten tarpeellisena pidät viittomakielen käytön linjaamista valtioneuvostossa?

Erittäin tarpeellisena

Johdon sitouttaminen

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida johdon sitouttamiseen liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten valtioneuvostossa voitaisiin mielestäsi edistää yleistä kieli-ilmapiiriä Suomessa?

-

Muut kieli- ja käännöslinjausehdotuksiin liittyvät huomiot

Tähän kohtaan voit lisätä kieli- ja käännöslinjausehdotuksiin liittyviä yleisiä huomioitasi.

-

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset ovat mielestäni

Erittäin tarpeellisia

Kolttu-Sarkanen Eeva-Liisa
TEM - Työelämä- ja markkinaosasto

Asia: 276/73/2016

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset 2017-2020

Lausunnonantajan saate

Tähän voit halutessasi lisätä saateen lausunollesi

Annan lausuntoni yksittäisenä Kelan asiantuntijana, en organisaation edustajana.

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset 2017-2020.docx](#)

Johdanto ja kielelliset periaatteet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida kieli- ja käännöslinjausten johdantoa ja kielellisiä periaatteita.

Perustuslaki määrittelee, millä kielillä palvelemme:

- Palvelemme, tarjoamme tietoa ja asiakirjoja sekä suomeksi että ruotsiksi.

-> Selkeä kääntäminen edellyttää hyvin tehtyä terminologista sanastotyötä. Käsitteiden ja niiden välisten suhteiden huolellinen kuvaaminen mahdollistaa tietosisällön esittämisen kohdekielellä.

Kielitaitomme on hyvä:

- Käytämme mobiilisanakirjoja työmme tukena.

-> Ihmettelen, miksi mobiilia on korostettu. Mobiili on yksi media muiden joukossa. Suosittelen kritiikkiä muotisanojen käytön suhteen. Normaalissa päivittäisessä työskentelyssä on luontevampaa käyttää esim. kannettavaa tietokonetta. Toki rajanveto mobiiliin ja kannettavan välillä on häilyvä.

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset auttavat arjessa.

- Terminologinen sanastotyö selkeyttää viestintää. Käsitteitä ja niiden välisiä suhteita analysoiden sovitaan termien käytöstä ja siitä, mitä termeillä tarkoitetaan. Sanastotyötä tarvitaan

mm. säädösvalmistelussa ja tietojärjestelmien semanttisen yhteentoimivuuden edistämässä. Monikielisen sanastotyön tulokset yhtenäistävät käännöksiä ja nopeuttavat kääntämistä.

-> Hienoa, että asiaan kiinnitetään huomiota. Vain hyvin tehty käsitteellinen terminologia mahdollistaa ymmärryksen: mitä me tarkoitamme käyttäessämme tiettyä ilmausta? Hyvin kuvattuja käsitteitä on helppo käyttää uudelleen ja kääntäminen muille kielille on selkeämpää, kun tietosisältö on selvillä. Tämän perustan merkitystä ei voi korostaa liikaa.

- Valtioneuvoston keskeiset asiakirjat käännetään ruotsiksi, usein myös englanniksi. Kääntäminen ja termityö ovat kiinteä osa kaikkien keskeisten asiakirjojen laatimisprosessia. Niihin on varattava riittävästi aikaa.

-> Näin varmistetaan hyvä ruotsin kielen laatu.

Kuinka hyvin valtioneuvoston virkamiehet tuntevat kielilainsäädännön velvoitteet?

Kielilainsäädännön velvoitteet tunnetaan pääsääntöisesti hyvin

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida toimintaympäristöä ja sen muutoksia.

Toinen kappale: Jo useiden vuosien ajan ulkoistettujen käännösten laatu on vaihdellut melkoisesti. Tästä syystä käännös- ja kielitoimiala on yhteistyössä Hanselin kanssa valmistellut valtioneuvostolle kaksi omaa käännöspalveluiden puitesopimusta, joissa painotetaan erityisesti käännösten laatua. Uusien puitesopimusten on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2017 alkupuolella. Käännösten laadun varmistamiseksi käännös- ja kielitoimiala kehittää ulkoisten käännöspalvelujen laadunseurantamekanismin osana uutta käännöspalvelujen puitejärjestelyä ja tukee ulkoisia palveluntuottajia mm. kouluttamalla ja ohjeistamalla.

-> Erittäin hyvä, että laatuksiteerejä painotetaan. Hinta edellä ei todennäköisesti saada toivottua tulosta.

Kolmas kappale: Eduskunnan työskentelyrytmi vaikuttaa säädösvalmistelun aikatauluihin. Kireistä aikatauluista johtuen käännettäväksi toimitetaan useita versioita samasta hallituksen esityksestä. Esitystekstien heikko laatu vaikeuttaa kääntämistä. Lisäksi esitykset ovat pitkiä ja samat asiat toistetaan esityksen eri osioissa. Kääntäminen on kiinteä osa useiden asiakirjojen valmisteluprosessia. Se tulisikin lisätä prosessikuvauksiin, jotta termityöhön ja asiakirjojen kääntämiseen pystyttäisiin varaamaan riittävästi aikaa. Lisäksi esimerkiksi ministerin käsikirjassa ja virkamiesten perehdyttämistilaisuuksissa tulisi nostaa esille hyvä virkakieli sekä kielelliset velvoitteet ja niistä johtuvat käännöstarpeet.

-> Eduskunnan/lainsäädännön tarpeille ja toimintatavalle tuskin mahtaa mitään. Jos lainsäätäjällä on tarve nopealle käännökselle, niin asialle ei varmaankaan ole paljoa tehtävissä.

Toiseksi viimeinen kappale: Lisäksi käännös- ja kielitoimiala tuottaa puheenjohtajuuskaudella tarvittavaa termitietoa, fraseologiaa ja sanastoja (fi-sv-en-de-fr) virkamiesten ja kääntäjien käyttöön.

-> Varmasti tarpeellista, erittäin hyvä.

Hyvä virkakieli

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida hyvää virkakieltä koskevia toimenpide-esityksiä.

Hallintolain velvoitteet, toimenpiteet: Ulkopuolisen näkökulmasta tämä toiminto liittyy kiinteästi VNK/VNHY:n toimialaan. Ehkä joonkinlainen yhteistyökuvio Kotus:in kanssa?

Säädöskieli, toimenpiteet: Toivottavasti ministeriöt ottavat kieliasiantuntijoiden mielipiteet huomioon. Olen saanut sen vaikutelman, että terminologia eri lakien välillä ei ole johdonmukaista.

Miten hyvää virkakieltä ja selkokielen käyttöä tulisi mielestäsi edistää valtioneuvostossa?

-

Kuinka tarpeellisena pidät valtioneuvoston virkakielilautakuntaa

Erittäin tarpeellisena

Osaamisen kehittäminen, rekrytointi, perehdyttäminen, virkamiehen kieliapuvälineet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida osaamisen kehittämiseen, rekrytointiin, perehdyttämiseen ja virkamiehen kieliapuvälineisiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

Osaamisen kehittäminen – kielitaito, tavoite: Tässä on kyse myös kulttuurisesta muutoksesta, sanoisinko maailman muuttumisesta. Keskivertoasiantuntijalla ruotsi on väistämättä toissijaista osaamista, kun oman erikoisalueen osaaminen vaatii valtavat panostukset.

Suuri joukko asiantuntijoita on pitkälti käännöksistä riippuvaisia.

Osaamisen kehittäminen – kielitaito, toimenpiteet: Hyviä ja kannatettavia ehdotuksia. Sekä opinnot että ”helpon ruotsin” tapahtumat parantavat kielitaitoa.

Rekrytointi, tavoite: Tämä on tarpeellista (mutta toki tehtävisidonnaista).

Kieliapu-välineet, tavoite: 'Mobiili' ei ole se pointti. Mobiili on vain yksi käyttötapa. Sähköisessä muodossa oleva kuvaa asiaa paremmin. Se kattaa sekä pöytäkoneen, kannettavan että mobiilin. Kuka laptopilla työskennellessään avaa erikseen mobiililaitteen sanakirjan käyttöä varten?

Miten hyvää suomenkielistä säädöskieltä tulisi mielestäsi edistää?

-

Miten tarpeellisena pidät säädösvalmistelijoiden säädöskielen koulutusta?

Erittäin tarpeellisena

Valtioneuvoston monikielinen sanastotyö

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston monikielistä sanastotyötä.

Sanastotyön koordinointi ja sanastotyön tulosten yhteiskäyttö, toimenpiteet: Tämä on tavoittelemisen arvoista. Kaikkien toimijoiden tulisi markkinoida näitä ajatusta omissa organisaatioissaan.

Termityö: tavoite: Tässä varmaankin auttaa vain käsitteellisen terminologian sisällyttäminen säädöstyöhön.

Valter-termipankki ja muut termiaineistot, toimenpiteet: Mahdollisimman laaja aineiston julkaisu Valterissa kannattaa. Myös TSK:n Tepa-termipankkia voisi hyödyntää.

Miten sanastoyhteistyötä tulisi mielestäsi tehostaa?

-

Miten tarpeellisena pidät julkishallinnon termien ja nimien suunnittelun ohjeistamista?

Erittäin tarpeellisena

Säädösvalmistelu

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida säädösten kääntämiseen ja käännöstarpeiden ennakointiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten mielestäsi hallituksen esitysten kääntämiseen liittyvää ohjeistusta voitaisiin parantaa?

-

Lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvät asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvien asiakirjojen kääntämistä.

-

Miten tärkeänä pidät sitä, että ministeriöiden suomenkieliset muutoksenhakuohjeet ja -lomakkeet olisivat yhdenmukaisia?

-

Ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeät tekstit

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeiden tekstien kääntämistä.

-

Eduskunnan informointiin liittyvät asiakirjat ja hallinnolliset asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida eduskunnan informointiin liittyvien asiakirjojen ja hallinnollisten asiakirjojen kääntämistä.

-

Valtioneuvoston viestintä

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston viestintään liittyvien tekstien kääntämistä.

-

Miten mielestäsi viestinnän käännostarpeita pystyttäisiin nykyistä paremmin ennakoimaan?

-

Tulkkaus

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston tulkkauspalveluita.

-

Miten tarpeellisena pidät viittomakielen käytön linjaamista valtioneuvostossa?

-

Johdon sitouttaminen

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida johdon sitouttamiseen liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten valtioneuvostossa voitaisiin mielestäsi edistää yleistä kieli-ilmapiiriä Suomessa?

-

Muut kieli- ja käännöslinjausehdoiksiin liittyvät huomiot

Tähän kohtaan voit lisätä kieli- ja käännöslinjausehdoiksiin liittyviä yleisiä huomioitasi.

-

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset ovat mielestäni

-

Vesa Tapio Nissinen

Annan lausuntoni yksittäisenä Kelan asiantuntijana, en organisaation edustajana.

Asia: 276/73/2016

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset 2017-2020

Lausunnonantajan saate

Tähän voit halutessasi lisätä saateen lausunollesi

-

Johdanto ja kielelliset periaatteet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida kieli- ja käännöslinjausten johdantoa ja kielellisiä periaatteita.

"Asiallinen, selkeä ja ymmärrettävä kieli":

- Miten ymmärrettävyys varmistetaan? Onko käytetty esim. peruskoulun tietyn luokkatason tai ikätason mukaista luetun ymmärtämisen määrittelyä?

- Käytetäänkö tavallisia kansalaisia testaamaan ja arvioimaan tekstisisältöjen ymmärrettävyyttä? Yhteiskehittäminen on nykyisin tärkeä osa palvelukehittämistä, voisiko se olla myös osa tekstisisältöjen kehittämistä? Kela on käyttänyt tällaisia menetelmiä oman kielensä kehittämiseen, ja tämän menettelyn soisi yleistyvän.

"Sanastotyötä tarvitaan mm. säädösvalmistelussa ja tietojärjestelmien semanttisen yhteentoimivuuden edistämässä":

- Erittäin tärkeä asia. Pyrittävä selkeästi siihen, että terminologiset näkökulmat integroituvat luontevaksi osaksi palvelu- ja tietojärjestelmäkehitystä eivätkä jää erillisasiaksi, kuten tähän asti herkästi on tapahtunut.

Kuinka hyvin valtioneuvoston virkamiehet tuntevat kielilainsäädännön velvoitteet?

Kielilainsäädännön velvoitteiden tuntemisessa on puutteita

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida toimintaympäristöä ja sen muutoksia.

-

Hyvä virkakieli

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida hyvää virkakieltä koskevia toimenpide-esityksiä.

"Selkeiden tekstien suunnittelu ja kirjoittaminen ovat olennainen ja luonnollinen osa työtehtävien hoitamista":

- Tämä on syytä pitää esillä myös muiden kuin suomen kielen kanssa. Turhan usein saa vastaanansa eng-käännöksiä, jotka ovat töksähtävämpiä ja väärällä tavalla virallisia kuin fi-originaalit. Kannattaisi panostaa hyvään arkienglantiin 2010-luvulla ja ottaa pikku rahtunen etäisyyttä formaaleimpaan Oxbridge-englantiin, niin termi- kuin rakennetasolla.

Miten hyvää virkakieltä ja selkokielen käyttöä tulisi mielestäsi edistää valtioneuvostossa?

-

Kuinka tarpeellisena pidät valtioneuvoston virkakielilautakuntaa

Erittäin tarpeellisena

Osaamisen kehittäminen, rekrytointi, perehdyttäminen, virkamiehen kieliapuvälineet

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida osaamisen kehittämiseen, rekrytointiin, perehdyttämiseen ja virkamiehen kieliapuvälineisiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten hyvää suomenkielistä säädöskieltä tulisi mielestäsi edistää?

-

Miten tarpeellisena pidät säädösvalmistelijoiden säädöskielen koulutusta?

-

Valtioneuvoston monikielinen sanastotyö

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston monikielistä sanastotyötä.

"Termejä pohditaan yhdessä kieli- ja viestintäasiantuntijoiden kanssa – etenkin, jos säädöksen toimeenpanoon liittyy paljon viranomaisten tai kansalaisten ohjeistusta":

- Käsitteiden määrittely on toistaiseksi tehdystä työstä huolimatta tuottanut varsin pienen määrän valmista määriteltyä käsitteistöä. Koska yksin ontologiarakenteilla ei voida tuottaa termien määrittelyä, on syytä panostaa YTI-työssä tuotettaviin välineisiin ja toimintatapoihin. Ilman merkitykseltään täsmällistä ja läpinäkyvää käsitteistöä, selkeän ja mahdollisimman joustavasti käytettävän sisällön tuottaminen on erittäin vaikeaa.

"Kehitetään VNK:n verkkosivuston Käännös- ja kielipalvelut -osiota lisäämällä sinne aktiivisemmin termitietoa":

- Viranhaltijan työpöydässä pitäisi olla suoraan Finton rajapintaan (vähintään KOKO / YSO) ja jatkossa myös YTI:n tietokomponenttikirjastoon kytketty "terminologiapalikka", josta viranhaltija voisi suoraan tehdä termien ja käsitteiden hakuja ja tarkistuksia ja näiden pohjalta yhteentoimivuutta tukevia valintoja omaan käsitteiden käyttöönsä. Tämä myös tukisi sanastojen käytön ja sanastotyön integroitumista luontevaksi ja arkiseksi osaksi virkatyötä paremmin kuin erillisten ohjesivujen tarjoaminen tai omaehtoiset vierailut finto.fi-palvelussa.

Miten sanastoyhteistyötä tulisi mielestäsi tehostaa?

-

Miten tarpeellisena pidät julkishallinnon termien ja nimien suunnittelun ohjeistamista?

Erittäin tarpeellisena

Säädösvalmistelu

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida säädösten kääntämiseen ja käännöstarpeiden ennakointiin liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten mielestäsi hallituksen esitysten kääntämiseen liittyvää ohjeistusta voitaisiin parantaa?

-

Lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvät asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida lupa- ja hakuprosesseihin, EU-asioiden valmisteluun ja kansainväliseen lainkäyttöön liittyvien asiakirjojen kääntämistä.

-

Miten tärkeänä pidät sitä, että ministeriöiden suomenkieliset muutoksenhakuohjeet ja -lomakkeet olisivat yhdenmukaisia?

-

Ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeät tekstit

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida ministeriöiden ydintoiminnan kannalta strategisesti tärkeiden tekstien kääntämistä.

-

Eduskunnan informointiin liittyvät asiakirjat ja hallinnolliset asiakirjat

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida eduskunnan informointiin liittyvien asiakirjojen ja hallinnollisten asiakirjojen kääntämistä.

-

Valtioneuvoston viestintä

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston viestintään liittyvien tekstien kääntämistä.

-

Miten mielestäsi viestinnän käännöstarpeita pystyttäisiin nykyistä paremmin ennakoimaan?

-

Tulkkaus

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida valtioneuvoston tulkkauspalveluita.

-

Miten tarpeellisena pidät viittomakielen käytön linjaamista valtioneuvostossa?

Erittäin tarpeellisena

Johdon sitouttaminen

Tässä kohtaa voit yleisesti kommentoida johdon sitouttamiseen liittyviä toimenpide-esityksiä.

-

Miten valtioneuvostossa voitaisiin mielestäsi edistää yleistä kieli-ilmapiiriä Suomessa?

-

Muut kieli- ja käännöslinjausehdoiksiin liittyvät huomiot

Tähän kohtaan voit lisätä kieli- ja käännöslinjausehdoiksiin liittyviä yleisiä huomioitasi.

-

Valtioneuvoston kieli- ja käännöslinjaukset ovat mielestäni

Erittäin tarpeellisia

Latvanen Marko

Väestökisterikeskus - Marko Latvanen, asiantuntija, VRK / Digitaaliset palvelut, kehittämisryhmä. Lausun tässä yksittäisenä virkamiehenä enkä VRK:n tai DiPa-yksikön puolesta.